

EL MEU SUD
Mirades mòbils des del tren

Daniel Gil Solés

PETRÒPOLIS

www.petropolis.cat

EL MEU SUD
Mirades mòbils des del tren

Daniel Gil Solés

Pròleg de Miquel Bonet

PETRÒPOLIS
Terres de l'Ebre, 2021

Editorial Petròpolis
www.petropolis.cat
Nou Món, 17

Disseny de la col·lecció
Jaume Llambrich ꩜ http://www.basar.cat

Imatge de la coberta
Il·lustració del ferrocarril subterrani de Broadway (1872),
de New York Parcel Dispatch Company ꩜ https://ja.cat/jMIOh

TAULA

Pròleg · 7

Mirades · 10

Epíleg · 161

Bibliografia · 167

Sumari · 171

PRÒLEG
La clau de volta de Daniel Gil

Després d'una dècada de viure a les xarxes socials i de deixar que les neurones se'ns soldin amb els microcircuits de silici de l'era digital, el coneixement s'ha posat car. No pas en volum d'informació, això és palès i no val la pena insistir-hi: no és possible processar ni una nanofracció de tot el que els humans connectats tenim disponible. També cal fer un incís sobre la nova tendència de la societat de la informació: contra tot pronòstic —o més ben dit, bandejant els nostres auguris ingenus de fa uns anys— els continguts d'internet accessibles per al comú de la ciutadania no paren de decréixer, a través del segrest de les grans corporacions o mitjançant la proliferació de peatges de pagament. No costa entreveure un futur amb dues xarxes paral·leles, una per als rics i una altra per als pobres. Que és més o menys com ha funcionat el món des que és món.

Però malgrat que podem intuir aquest futur de grisors malleables, el que ens ofereix el present és, encara, un bombardeig d'informacions i opinions constant, sense ordre ni concert. Prou lliure. Nosaltres, les generacions que estem experimentant aquesta transició fent veure que l'entenem i podem dominar-la, som només figurants. Raiers que baixem per un riu endimoniat resant perquè no se'ns desintegri la barca abans d'arribar a les aigües calmades i someres de la mort, que és el nostre objectiu més plausible. Seran els que vinguin encabat els que hauran de veure com s'ho maneguen perquè el monstre de les dades infinites no els acabi devorant.

Mentrestant, sent conscients que humanament no som capaços d'absorbir aquests volums demencials d'informació, una pretensió homologable és mirar d'ordenar-la una mica, mirant d'oblidar-nos que això és com pouar aigua amb un cistell. I per a aquesta missió, ens fan falta cervells endreçats, gust per la catalogació i el sil·logisme. Una mica d'esperit cartesià, vaja. És a dir: ens fan falta bibliotecaris. Tampoc és cap cosa revolucionària. Aquesta pulsió borgiana d'ordenar l'inordenable es detecta sovint entre els nàufrags de la xarxa de xarxes i, a mi, no fa altra cosa que despertar-me un corrent sincer i entusiasta de simpatia romàntica.

Normalment, entre els centenars d'interaccions diàries que caracteritzen la meva vida professional i personal des de fa cincs anys, n'hi ha alguna que recordes amb prou vivesa. Les altres es perden aigüera avall i no tinc gaire clar si ens deixen alguna empremta, algun pòsit. No és el cas del dia en què Daniel Gil em va passar enllaços als seus textos i em va convidar, temeràriament, a què el critiqués. Com que no estic avesat a què algú m'inciti a hostiar-lo amb aquesta valentia i franquesa, el Daniel ja es va guanyar una bona dosi de respecte previ.

Després em vaig aplicar a la lectura de les seves microproses i els seus articles. No em va costar gaire arribar a un veredicte, honorat com estava pel meu nou paper —impostat, pots comptar que he de jutjar, pobre de mi— de mandarinatge. Li vaig dir sense embuts que les seves temptatives amb la ficció curta —molt detallista, amb una flaca entomològica per l'observació i la quotidianitat— eren apostes que em semblaven encara a mig fer i amb un estil per polir. Després em va saber greu, potser m'havia excedit en la confiança que m'havia concedit un —en aquells moments— desconegut. Però què cony, em vaig dir, si alguna cosa sobra en el món de les lletres catalanes és hipocresia i si alguna

cosa ens pot fer profit és dir-nos, entre nosaltres, les veritats a la cara, per molt subjectives que puguin arribar a ser.

En canvi, i així li vaig transmetre també al Daniel, els seus textos de caràcter assagístic tenien tot un altre aire. Hi vaig descobrir un ordre mental admirable, arguments que s'expandien amb naturalitat i seqüència lògica, una prosa clara i plena d'ànsia divulgativa, veritables ganes d'explicar i d'aportar dades, tot ordenant-les. No és tan habitual, això. I, sobretot, en l'escriptura del Daniel hi ha una característica en vies d'extinció: el valor. Els seus textos no s'envitricollen i tenen una aversió gairebé física a la faramalla i les digressions versallesques. Gil, se'n surti o no, mira de cara al món i hi combat amb l'arma de la paraula escrita. És tan extravagant, avui, aquest rebuig del relativisme, que no podia deixar d'impactar-me. El Daniel no pensa líquid —que és el que es porta ara— i si a algú això li pot semblar antiquat, per mi és una mostra incontrovertible de solidesa. Gil és un mur de contenció, i així ho descobrireu en els seus textos quan el llegiu defensant —de vegades amb una força quixotesca— les seves fixacions, com poden ser la llengua catalana, la dignitat de les Terres de l'Ebre o el seu ofici, el de bibliotecari. Sempre recordo, en aquests casos, el que diu un amic meu periodista: l'home que no estima el seu ofici és un immoral.

Il·luminat doncs, per la moralitat insòlita dels textos del Daniel, no vaig tenir cap dubte que podia ser un articulista de primer ordre i un cronista perfecte de la seva Tortosa. El vaig convidar de seguida a escriure a la secció d'Opinió de *TarragonaDigital* que dirigeixo, en una decisió que vist ara, ben mirat, no tenia cap mèrit i m'ha reportat més béns que penyores. Tanmateix, no deixa de ser un orgull i una satisfacció veure ara impresos —a la pantalla— alguns dels articles que van passar per les meves mans. I que val a dir que, com a editor, no em van donar gaire feina perquè m'arribaven impecables.

Ara, llegits uns mesos després al costat d'altres textos publicats a *Marfanta* o a *Hänsel i Gretel,* me n'adono encara més que Daniel Gil ha creat un corpus d'unitat admirable i un discurs únic i singular. És el que han produït cinc anys d'anar amunt i avall amb tren, de Barcelona a una Tortosa que —com explica en el seu programa de vida familiar, conscient i compromès amb la seva pàtria petita ebrenca, el seu Sud— no ha volgut abandonar mai. Hores i hores de locomotora peripatètica per pensar que a molts la voràgine digital ens ha robat, però que ell ha tingut la força per retenir. Hores que ara donen el seu fruit. En una època que ens ha tocat per força aturar-nos i confinar-nos, llegir la prosa del Daniel ens recorda que la nostra màquina de pensar s'activa amb el moviment. Ell s'encarrega de greixar els engranatges.

Pugeu i mireu per la finestra. Coneixereu el paisatge, però no podreu apartar la vista de les línies fèrries per on passa una màquina que ve d'un altre temps.

Miquel Bonet

BROADWAY UNDERGROUND RAILWAY—THE EXPERIMENTAL SECTION.

LA RECUPERACIÓ DE LA NORMALITAT BIBLIOTECÀRIA A BARCELONA*

El penúltim episodi de la història de la Biblioteca Central de Barcelona (Biblioteca Pública de l'Estat a Barcelona) va ser la concepció, durant el concurs convocat el 19 de novembre del 2009 per la 'Gerencia de Infraestructuras y Equipamientos de Cultura' del 'Ministerio de Educación, Cutura y Deporte', i redacció, un cop resolt i adjudicat el contracte, del projecte durant el període 2010-11.

L'actualitat ens porta la notícia de l'actualització del projecte d'enderroc de l'ala de Correus de l'Estació de França per demanar una altra volta la llicència d'enderroc, i que és la condició absolutament necessària per poder executar els termes previstos en la Modificació del Pla General Metropolità al Passeig de Circumval·lació (B0671B) que va ser la plasmació urbanística de l'acord entre 'Ministerio', Ajuntament i Adif per trobar un solar adequat després de desestimar el Mercat del Born. Aquest fet permetrà disposar del solar complet on s'ubicarà la futura Biblioteca, i pot ser el preàmbul de l'últim episodi corresponent a la licitació de l'obra.

El lloc on s'ubicarà la Biblioteca és un solar molt allargat i irregular, i el seu entorn amb l'estació de França i el seus futurs usos no ferroviaris, així com el futur corredor verd del Parc de la Ciutadella fins al mar (que ara sembla que torna a moure's) varen ser determinants per concebre l'edifici. La definició que va aparèixer en un article periodístic de 'tres cubs de vidre' si bé és certa

*. Article escrit conjuntament amb Josep Maria Miró i Gellida.

com a titular, no és ajustada a la realitat perquè ni són totalment de vidre ni són cubs, però si que destil·la una percepció senzilla i clara de la volumetria que s'articula en tres alçades d'acord a la geometria i al programa. Aquesta nitidesa està al servei de la complexitat, que permet generar flexibilitat en relació als canvis que ha d'entomar qualsevol edifici contemporani, i no diguem biblioteca: per envellir bé, mantenir l'atemporalitat mitjançant les mesures passives d'estalvi energètic i l'abstracció que li dóna les decisions de projecte.

Així doncs, com a conseqüència de la futura i sembla que ja definitiva construcció del nou edifici de la Biblioteca Pública de Barcelona, també es recuperarà, finalment, la normalitat bibliotecària a la ciutat. Com a mínim en l'àmbit públic; en altres àmbits encara queda molta feina per a fer. Que el sistema de lectura pública municipal funcioni satisfactòriament i que sigui un dels serveis públics més ben valorats pels barcelonins i les barcelonines, no vol dir necessàriament que aquest no sigui millorable i que no li faltin peces. Al contrari: aquesta nova biblioteca feia falta i era i és molt necessària, tant per a Barcelona com també per a tot el país. I ho és per tres motius.

En primer lloc, perquè es corregeixen d'una vegada per totes dues anomalies: la primera, del segle xix, quan el 1847 es va designar com a Biblioteca Pública Provincial de Barcelona la Biblioteca de la Universitat de Barcelona (Verger-Arce, 2008), dotant-la així d'una doble funció, universitària i pública, àmbits que avui dia ens resultarien del tot incompatibles. I la segona, quan a principis del segle xxi la Biblioteca de la UB va deixar de conservar els llibres que rebia per Dipòsit Legal com a Biblioteca Provincial que era, tot reivindicant la funció exclusiva d'universitària, bo i deixant de fer tasques que li eren impròpies. Des de llavors, la ciutat no ha tingut orgànicament cap biblioteca del sistema de lectura pública que fos de referència. Sí, d'acord, la

Biblioteca de Catalunya és tècnicament la capçalera del sistema de lectura pública de Catalunya, però també és ben cert que la ciutadania en general no la percep com a tal, i no la identifica com a una biblioteca pública central i de referència. Podem estar més o menys d'acord amb el sistema de les Biblioteques Públiques Provincials de l'Estat espanyol, però a hores d'ara és el que tenim, i per tant, calia corregir que una ciutat de la magnitud de Barcelona no disposés d'un equipament com aquest. Celebrem, doncs, que tot i el temps i els esforços perduts, finalment veiem una línia d'arribada en l'horitzó.

En segon lloc, perquè aquesta nova Biblioteca Pública de Barcelona pot representar una oportunitat per a plantejar millores en el sistema de lectura pública de la ciutat (i per extensió, segurament, en el de tota la demarcació de Barcelona). Inevitablement, amb la nova Biblioteca caldrà repensar i reajustar tot el sistema; un sistema que pot i ha de funcionar millor, i la Biblioteca és l'excusa perfecta per a què així sigui. Aprofitem-ho. Dotem de sentit la Biblioteca, donem-li funcions, àmbits, accions i projectes. Assumpta Bailac (2016, 2016b), ex-gerent del Consorci de Biblioteques de Barcelona, ja va explicar molt bé com de necessària és aquesta biblioteca per a la ciutat en dos magnífics articles publicats en aquest mateix mitjà. En ells, Bailac dona 10 motius contundents per a la realització d'aquesta biblioteca, i afirma categòricament, després d'explicar amb xifres l'èxit de les biblioteques a Barcelona, que «al projecte li falta la Biblioteca central». Estem amb la línia de pensament de Bailac, i apostem decididament per a què mitjançant un ampli debat cultural –el sector bibliotecari hi ha de tenir un pes específic i creiem que hauria de liderar aquest debat, però creiem que no només el sector hi hauria de tenir veu i vot en com ha de ser la Biblioteca– podem crear un context on la nova biblioteca pugui encaixar i desenvolupar totes les seves potencialitats. Xavier Marcé, en el seu article sobre

la Biblioteca Provincial també aposta per un debat ampli, quan afirma que «hauria de ser objecte d'un debat sectorial, perquè més enllà de les seves funcions com a cap de xarxa del sistema bibliotecari haurà d'encapçalar un debat sobre el futur del llibre, l'economia de la lectura i els drets dels autors. Hauria de donar sortida als fons patrimonials que, en forma de llegat, eduquen la memòria i hauria de generar un diàleg proactiu, fins i tot liderant-la, amb la recerca tecnològica que transforma dia a dia el mon de l'edició i la distribució de llibres físics o digitals.» (Marcé, 2019)

Ara, més que mai, tenim l'oportunitat de demostrar i demostrar-nos que les biblioteques (públiques) són un motor de canvi. Ho deixarem perdre? I no menys important, caldrà dotar també la futura Biblioteca Pública de Barcelona amb els nous llocs de treball necessaris per al seu correcte funcionament. I hauran de ser llocs de treball correctament coberts, als quals s'exigeixin les titulacions, les aptituds i les capacitats pertinents. Cal buscar la qualitat no només en l'àmbit arquitectònic, també l'hem de cercar en l'àmbit laboral: sense excel·lents professionals que liderin la nova biblioteca no hi haurà res a fer. En aquest sentit, actors com el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya caldrà que estiguin atents i vetllin per a què la provisió de les noves places laborals sigui impecable. I és que en l'àmbit laboral, la Biblioteca també ha de ser una oportunitat: una oportunitat per a continuar revalorant i potenciant els treballadors del nostre sector.

I finalment, en tercer lloc, que el discurs de que «Barcelona s'equiparà a les grans ciutats europees que tenen un gran equipament bibliotecari central…» no esdevingui un gran buit on tot hi cap i res es fa realitat. Creiem que aquesta nova Biblioteca Central ha de ser l'excusa per a creure'ns que som una ciutat cultural de primera magnitud, i que som capaços de generar, crear i

gestionar alta cultura, de la mateixa forma que ho fan altres ciutats europees amb les quals ens emmirallem constantment. Ara podem ser i actuar com elles. Cal que sigui l'oportunitat ideal per a superar aquest cert cansament de metròpoli cultural de segona, i que suposi un nou impuls regenerador i vitalitzant. Però sobretot, pensem que no només ha de significar una millora per a Barcelona. Concebem aquest projecte també en clau de país, i entenem i pensem aquesta Biblioteca com un nou eix d'àmbit nacional, capaç d'impulsar i donar força a tot el sistema de lectura pública de Catalunya, independentment de l'administració que se'n faci càrrec. Pensem que disposar d'un equipament com aquest no ha de quedar circumscrit als límits territorials de la ciutat de Barcelona; pensar així seria ben poc intel·ligent, i realment no ens podem permetre pensar així. La Biblioteca Central de Barcelona és també una oportunitat per a tota Catalunya.

Amb tot plegat, sempre hem dit que la realitat bibliotecària a la ciutat (i al país) és bona, fins i tot excel·lent; en el futur, amb la nova Biblioteca Pública de Barcelona, encara ho serà molt més. Fins l'excel·lència. Segur.

SOBRE LA NECESSITAT DE CONSERVAR EL PATRIMONI ECLESIÀSTIC

Aquest passat mes d'abril mig món ha vist consternat com cremava la catedral de Notre-Dame a París, una de les principals joies arquitectòniques del gòtic europeu, i un patrimoni cultural i arquitectònic de valor incalculable. De seguida es van recaptar, en molts pocs dies, aproximadament 900 milions d'euros, xifra que hauria de garantir la restauració, la recuperació i la preservació per a les generacions futures de la icònica catedral parisenca. Fins aquí, res d'excepcional: tenim la gran sort de viure en una època amb una gran sensibilitat social pel patrimoni cultural, i quasi bé sempre tant les administracions públiques com la iniciativa privada impulsen restauracions i reconstruccions quan passen desgràcies con incendis, inundacions o terratrèmols. L'exemple més proper a Barcelona és la reconstrucció del Liceu després de l'incendi del 1994. Com a mínim s'actua així des de temps moderns, quan s'ha expandit i acceptat socialment la idea i la necessitat de protegir i tenir cura del patrimoni cultural de la humanitat, entès en un sentit ampli del terme, en què hi entren l'arquitectura, l'escultura, la pintura, els llibres i els documents, entre molts d'altres. Hem de celebrar també tenir la gran sort de viure aquesta època, doncs no sempre ha estat així, i és que durant segles el valor que se li atorgava al patrimoni era igual a zero, i es destruïa el patrimoni de l'enemic sense cap mirament. Però tornem al fil de l'article: i és que si tan ràpida va ser l'obtenció de recursos per a la restauració de la catedral de Notre-Dame, igual de ràpid van circular els comentaris i les crítiques per les xarxes

socials de què si es tractava d'una obra arquitectònica religiosa, que si era l'Església la que s'havia de fer càrrec de la seva restauració, que era indecent la quantitat de diners obtinguda per a la restauració d'un edifici religiós quan hi ha prioritats socials més importants… També és cert, sent justos, que hi van haver comentaris que lamentaven l'incendi de Notre-Dame i que posaven a un costat la religió, i deixaven al centre, com allò realment prioritari, la pèrdua d'un patrimoni cultural d'abast mundial. Com sempre, comentaris de tots els gustos, però que curiosament solen ser més virulents quan hi barregem la religió, la fe i les creences. És l'enèsim debat sobre aquesta dicotomia que intenta separar allò que massa vegades va fermament unit. Així és que voldria fer algunes reflexions, i traslladar-les a casa nostra.

Ens agradi o no ens agradi, i malgrat la secularització excessiva en què estem immersos, tenim i venim d'una tradició d'arrel cristiana, que a banda de definir-nos socialment i com a comunitat que som, també ens ha deixat milers i milers d'obres que formen part del nostre patrimoni cultural: obres d'art, escultures, arquitectura, peces tèxtils, orfebreria, documents, llibres… El patrimoni cultural eclesiàstic és per tot arreu, i encara que no tinc xifres a la mà, estic segur que configura un percentatge elevat del patrimoni cultural de Catalunya. Obviar tot aquest llegat seria eliminar d'una volada tot el que hem estat, tot el que som, i segurament tot el que serem en un futur. El valor del patrimoni cultural radica en què explica, en què transmet i en quina història hi ha al darrera; el seu valor és com ha arribat fins als nostres dies, com s'ha fet, què significa, si és únic i no hi ha cap més peça o exemplar a cap altra banda del món. I cal que assumim més aviat que tard que en aquesta història comuna la religió hi té un paper cabdal. I és que el patrimoni cultural eclesiàstic explica i forma part indestriable de la nostra història, i imposar una mirada radicalment laica al mateix, fruit de l'època secular en la que

vivim, que divideixi i assigni categories al patrimoni en funció de la seva ideologia, seria entrar en un terreny francament molt perillós per a la nostra supervivència cultural. Cal, doncs, entendre el patrimoni en el context i en la mirada en què es va crear, mirada que naturalment varia i és diferent segons les èpoques, i que molt probablement en el passat tenia un fort component religiós. O és que no dubtaríem a restaurar el Monestir de Montserrat d'un possible incendi? O no faríem el mateix si es cremés la Sagrada Família? Tots dos són edificis icònics de Catalunya, però també són edificis icònics del patrimoni arquitectònic eclesiàstic. O en un altre nivell, faríem una tria de quins dels 95 incunables que tenim a la Biblioteca Pública Episcopal salvaríem d'una hipotètica inundació, en funció de si són de temàtica religiosa o no? O encara més: és que les institucions eclesiàstiques no poden demanar ajudes i subvencions de les administracions públiques per a conservar, restaurar i preservar el patrimoni cultural que custodien, si aquest es posa a disposició de tota la ciutadania i dels investigadors? O és que les institucions eclesiàstiques són de segona categoria i se'ls ha de negar qualsevol mena d'ajuda pel simple fet de ser-ho? A la Biblioteca Episcopal tothom hi és benvingut! De fet, som una biblioteca d'accés públic, i tothom qui vulgui pot consultar el nostre patrimoni documental i bibliogràfic. Sense restriccions.

El patrimoni cultural eclesiàstic és una part importantíssima del patrimoni cultural català. Negar-ho o posar-hi excuses de mal pagador seria fer-nos trampes al solitari; a banda que suposaria entrar en una zona perillosa i segurament sense possibilitat de fer marxa enrere. I com a tal, cal doncs tenir-ne cura entre tots, i entre tots també ens hem de donar els mecanismes i els recursos necessaris per a la seva conservació i preservació per a les generacions futures. Quan parlem de patrimoni cultural cal deixar de banda si prové o no d'una determinada religió. L'avaluació, la

gestió i la protecció del patrimoni cultural no s'han de regir per aquests aspectes. Sens dubte, no ens podem permetre el luxe de no incloure i bandejar el patrimoni cultural eclesiàstic de les polítiques patrimonials perquè llavors correríem el risc de perdre una bona part de la nostra identitat. I la pregunta final que cal que ens fem és si volem i ens podem permetre córrer aquest risc.

Daniel Gil Solés

LES ALTRES BIBLIOTEQUES DE BARCELONA

Escriu Valèria Gaillard al digital *Hänsel i Gretel* que «Barcelona és una ciutat íntimament literària, una ciutat que s'emmiralla en les seves més de 300 llibreries». I equipara les llibreries com els nous cafès de pensament, a l'estil dels antics cafès-tertúlia literaris de principis del segle XX. Hi estic intensament d'acord amb les afirmacions de Gaillard, però com a bibliotecari, cal afirmar amb rotunditat que Barcelona és també una ciutat íntimament literària gràcies a totes les seves biblioteques.

I és que la cultura de la Barcelona actual no s'entendria, en absolut, sense les seves biblioteques. Fent una cerca ràpida al Cercador de Biblioteques de Catalunya, apareixen un total de 258 biblioteques de tot tipus, de les quals 40 són públiques, 49 són universitàries, 166 són especialitzades, 2 són de presons, i evidentment, 1 de nacional. Una diversitat bibliotecària que enriqueix la cultura de la ciutat, però que dissortadament no té el seu reflex en la visibilitat social de totes les biblioteques barcelonines. I és que podríem afirmar, sense por a equivocar-nos massa, que les 166 biblioteques especialitzades són en bona mesura, les grans oblidades del panorama cultural públic barceloní (potser es podria salvar de la crema la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, però segurament se salvaria per la pròpia història de la institució). Hi ha vida, i molta vida, més enllà de les 40 biblioteques públiques municipals, que són segurament el paradigma de biblioteca que percep la ciutadania en general. Les 166 biblioteques especialitzades que podem gaudir a Barcelona formen un ric i divers teixit cultural… i probablement sigui un teixit cultural paral·lel a la

cultura pública impulsada des de les administracions. La diversitat quant a la titularitat i la gestió de les biblioteques, i també les diferències en l'àmbit tècnic (per exemple, la més feridora, l'ús de diferents catàlegs en línia, fet que implica que s'hagin de repetir cerques en funció de a quina tipologia de biblioteques es vol buscar un determinat document), no ajuden a eliminar, o com a mínim difuminar, aquesta realitat.

Posarem només tres exemples de la rica diversitat temàtica, i de la profunditat, importància i extensió dels fons d'aquestes 166 biblioteques especialitzades de Barcelona. La Biblioteca de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats, que disposa d'una biblioteca de més de 300.000 volums, i que està considerada com una de les biblioteques jurídiques més importants d'Europa. O la Biblioteca del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (amb cinc seus a Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa), que amb 198.000 volums, és la segona més important d'Europa en el seu àmbit. O finalment, la Biblioteca Pública Episcopal del Seminari, que amb més de 365.000 volums, és la més important de la ciutat en el seu àmbit temàtic, i una de les importants de Catalunya juntament amb la de Montserrat. Entre aquestes tres biblioteques sumen aproximadament 900.000 volums. Una xifra prou important. La qualitat dels fons d'aquestes tres biblioteques és també més que evident.

Així doncs, trobem a la ciutat dues realitats: d'una banda, les biblioteques públiques, amb catàleg col·lectiu propi (a nivell provincial), i gestionades de forma centralitzada pel Consorci de Biblioteques de Barcelona. I de l'altre, les biblioteques especialitzades, i aquí també podríem incloure les biblioteques universitàries, que comparteixen en molts casos catàleg col·lectiu (les universitàries, i moltes de les especialitzades, es troben al Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya), però que tenen gestions diverses i per tant realitats diferents i sovint no equiparables. Com es poden casar, doncs aquestes dues realitats, properes però

alhora sovint molt allunyades entre si? Doncs en benefici de l'impuls cultural de la ciutat, caldria començar a establir ponts entre els àmbits privats i públic que gestionen aquestes biblioteques. Totes les biblioteques de la ciutat aporten a la cultura de la ciutat, i per tant caldria entendre de forma global l'aportació bibliotecària a la cultura de Barcelona. Sense compartiments estancs. La política cultural ha de ser capaç de superar aquests àmbits, i els gestors (polítics o no) encarregats de les biblioteques crec que ho haurien d'entendre així. En benefici de la ciutadania… I en un nivell més tècnic, caldria avançar urgentment cap a l'assoliment d'un objectiu clar: un catàleg col·lectiu de país, que unifiqui els diferents catàlegs col·lectius que actualment existeixen al país: el de les biblioteques públiques dependents de la Diputació de Barcelona, el catàleg Aladí; el de les biblioteques públiques dependents de la Generalitat de Catalunya, el catàleg Argus; i finalment, el CCUC. Crec sincerament que la ciutadania realment no entén que per a buscar els documents que necessita hagi de buscar en com a mínim tres catàlegs diferents; considera fer passos excessius per a fer una cosa ben simple com és buscar un llibre, un document… Sé que s'estan impulsant experiències de préstec interbibliotecari entre biblioteques de diferents xarxes, o d'unificació d'usuaris, però no deixen de ser parcials, i encara falta, i penso que és necessari, fer el pas d'unificar els catàlegs. Un sol catàleg de país. A nivell tècnic, unificar aquests catàlegs és perfectament factible; és més, tots tres usen el mateix sistema de gestió. Falta, però, una voluntat política i de gestió. Sens dubte, som un país petit, sí; però aquestes diferències ens fan encara més petits.

LA CLAU DE VOLTA ÉS EL TREN

A les Terres de l'Ebre estem molt acostumats a desplaçar-nos al poble del costat per anar a treballar. Agafem el cotxe, i normalment, a tot estirar en mitja hora hem arribat a la feina. I és que som un territori rural, amb poca població i a més, dispersa, i amb només dues ciutats mínimament potents (Tortosa i Amposta), capaces d'estirar l'economia ebrenca. I hom sovint s'ha de buscar les garrofes fora del poble per a posar el seu granet de sorra a la seva respectiva economia familiar. Així doncs, veiem normal agafar el cotxe i desplaçar-se a treballar; és la nostra rutina i la tenim molt interioritzada. No passa res per anar al poble del costat, o anar C-12 amunt i avall entre Móra d'Ebre, Gandesa i les abans esmentades Tortosa i Amposta. Forma part de la rutina laboral ebrenca.

Però desenganyem-nos: cada cop serà més estrany tenir el privilegi de viure i treballar a la mateixa localitat. I en un territori com el nostre, aquesta sentència (real i feridora per a molts) es manifesta en tota la seva cruesa i intensitat. No, aquest ja no és el present, i encara menys serà el futur laboral que ens espera. Cal que canviem de mentalitat, de visió, de marc mental, i que entenguem d'una vegada per totes que per a trobar feina i poder treballar haurem de fer molts quilòmetres al dia, molts cops centenars de quilòmetres, per a trobar una feina que encaixi amb la nostra formació acadèmica; i poder tornar a casa a la tarda. L'economia ebrenca no dóna per a tothom; és així. I en aquest escenari (nou per a natros però que ja fa temps que és així a molts punts d'Europa, investigueu sinó sobre els famosos commuters…) hi té un

paper indispensable i nuclear el tren. De fet el tren és la clau de volta de moltes coses, i de molts dels mals que ens afecten com a societat.

Des de novembre del 2015 que treballo a la Biblioteca del Seminari Conciliar de Barcelona. I des de llavors, que vaig i vinc tots els dies. Sí, tots els dies, entre les estacions de l'Aldea i la de Passeig de Gràcia. Sí, repeteixo, tots els dies. Ja m'imagino les cares de sorpresa de molts dels qui estigueu llegint ara aquest article. I abans que molts us feu la pregunta inevitable, us la responc jo: sí, és possible. Es pot fer. Amb molt d'esforç es pot fer. A més, tot i que extrems, tinc uns horaris que em permeten matinar molt, i poder arribar a l'hora de sopar a casa, pels volts de les 21h. Els divendres a la tarda arribo a casa que són les 18h tocades. Pel cap baix, em passo unes 15 hores fora de casa. Els horaris que tinc, doncs, m'ho permeten fer. Molts em pregunten si val la pena, si compensa… i els dic que sí, que compensa, i molt. És clar que hi ha peatges que estic pagant, el principal dels quals és la família, la dona i les xiquetes, que no les puc veure i gaudir tant com voldria.

Però després hi ha les conviccions pròpies, que són més fortes i són les que me fan seguir endavant; i en són unes quantes: la primera, que m'apassiona la meva feina, la meva professió i la biblioteca on treballo, i per tant, no m'importa fer aquest esforç. La segona, que volem (la dona i jo) que les xiquetes puguin créixer, relacionar-se i estudiar (com a mínim fins el batxillerat) en un entorn amb molta qualitat de vida, sense massificacions i on la qualitat mediambiental és molt alta. La tercera, doncs que crec profundament en les Terres de l'Ebre i en el seu potencial humà, i que amb la meva petita acció intento no contribuir a la fuga de talent del territori, no vull ser una persona més que marxa (juntament amb la seva família) i que contribueix a l'empobriment demogràfic de l'Ebre, però també hi posa de la seva banda en l'empobriment cultural, social i de pensament i crítica de les

nostres comarques. No vull emetre accions negatives: no vull ser aquell que contribueix a la tan lamentada diàspora ebrenca, i que no fa més que llepar-se la ferida compungit però no hi posa de la seva part, i espera que d'altres resolguin aquesta ferida demogràfica que continua gotejant. La quarta, doncs que crec que si no usem intensivament les infraestructures de comunicació que tenim a l'Ebre, aquestes acabaran desapareixent. Cal defensar-les, i quina millor defensa de les mateixes hi ha que usar-les, reivindicar-les i voler-ne la seva millora. Patir-les i perdre moltes hores, també; però saber que només així podrem ser conseqüents amb el nostre discurs. I l'última, és potser quelcom d'ingenu, però vull creure que potser serveixo d'inspiració per a d'altres persones que estimen el nostre territori, que no en volen marxar, que es volen quedar i viure-hi, però al mateix temps volen treballar i tirar endavant ells i les seves famílies. El tren facilita les comunicacions, però també ajuda a fixar les persones a un determinat territori.

A L'EBRE, LES BIBLIOTEQUES NO TENEN NOM DE DONA

Un ja llunyà 2006, la Clara Àlvarez Chavarría, bibliotecària del CRAI de la Universitat Rovira i Virgili a Tortosa, i jo mateix (que llavors treballava a la biblioteca del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya a Tortosa), vam publicar una comunicació al 2n Congrés de Cultura i Territori a les Comarques de la Diòcesi de Tortosa, que aquell any es va celebrar entre les localitats d'Amposta i Rossell. La comunicació que vam presentar portava per títol *Els noms de les biblioteques de les Terres de l'Ebre* (http://eprints.rclis.org/7460/), i feia un resum dels diferents noms que portaven les biblioteques ebrenques de l'època, tot fent també una petita ressenya històrica de l'origen d'aquests noms. La principal conclusió que se'n pot extreure d'aquella comunicació és que de les 20 biblioteques que llavors hi havia a les Terres de l'Ebre, 10 (el 50 %) portaven algun nom de persona, però cap d'elles tenia nom de dona.

Ja han passat 13 anys d'aquell estudi, i potser convindria actualitzar-lo, per a veure si la situació ha millorat o no, i si les biblioteques ebrenques són capaces de reflectir la diversitat de gènere en una societat que se suposa plural i igualitària. Comencem? Si fem una cerca al Cercador de Biblioteques Públiques de la Generalitat de Catalunya (http://cercadorbiblioteques.cultura.gencat.cat/), podrem saber quantes biblioteques públiques hi ha les quatre comarques ebrenques.

Al Baix Ebre hi ha 11 biblioteques públiques, de les quals 6 porten un nom de persona: la Guillem de Sunyer de Camarles;

la Mercè Lleixa de Roquetes; la Dr. Frias de l'Ametlla de Mar; la Marcel·lí Domingo de Tortosa; la Manel Pérez Bonfill de Campredó; i la Santiago Rusiñol de Benifallet. Com veiem, només hi ha un nom de dona. Al Montsià també ens apareixen 11 biblioteques públiques, de les quals també 6 porten nom de persona: la Sebastià Juan i Arbó d'Amposta; la Josep Sancho Subirats d'Els Muntells; la Francesc Balagué de Sant Jaume d'Enveja; la José Escudé Albesa de Santa Bàrbara; la Sebastià Juan Arbó de Sant Carles de la Ràpita; la Pere de Montcada de la Sénia; i la Trinitari Fabregat d'Alcanar. En efecte, no hi ha cap nom de dona. Continuem a la cerca. A la Ribera d'Ebre ens apareixen 9 biblioteques, de les quals 5 tenen nom de persona: l'Artur Bladé i Desumvila de Flix; la Josep Avinyó de Ginestar; la Mestre Cabré de Tivissa; l'Artur Bladé i Desumvila de Benissanet; i la Dolors Cabré de Riba-roja d'Ebre. Per tant, només hi ha un nom dona. Finalment, a la Terra Alta només hi ha 3 biblioteques, de les quals només una porta un nom de persona: la Dr. Mn. Joan Baptista Manyà de Gandesa.

Recapitulem doncs: el 2019 hi ha 34 biblioteques públiques a les Terres d'Ebre; al 2006, n'hi havia 20. És a dir, un augment del 70 %. En tretze anys tenim 14 biblioteques més: la mitja surt a una mica més d'una biblioteca per any, que no està gens malament. D'aquestes, 18 porten un nom de persona, sovint vinculat al territori: és a dir, que el 52,94 % de les biblioteques ebrenques porten un nom de persona. D'aquestes, només 2 porten un nom de dona: la Biblioteca Mercè Lleixa de Roquetes, i la Biblioteca Dolors Cabré de Riba-roja d'Ebre; és a dir, un 11,11 % de les que porten un nom de persona. Si ho ampliem a totes les 34 biblioteques ebrenques, aquest percentatge baixa fins el 5,89 %. És a dir, que en tretze anys tenim un 70 % més de biblioteques a l'Ebre, però només dues biblioteques porten nom de dona. És un avenç realment insignificant.

Daniel Gil Solés

Per tot plegat, deixo algunes preguntes obertes, per a contestar i debatre entre tots: a l'Ebre no tenim dones relacionades amb la cultura? No tenim escriptores, pintores, músiques, mestres, actrius o fins i tot polítiques i alcaldesses… el nom de les quals es pugui associar a una biblioteca? Cap responsable de la política cultural municipal hi ha pensat? No s'ha vist en cap cas la necessitat de visibilitzar les dones en aquest àmbit? No s'ha pensat en el simbolisme de les decisions que es prenen, i en anomenar els equipaments d'una determinada manera?

Celebro sens dubte aquest impuls de les biblioteques a les Terres de l'Ebre aquests últims 13 anys, i és una feina cultural de la qual tots ens n'hauriem de sentir orgullosos (hi ha matisos professionals en els quals no entraré, i que sobrepassen la temàtica d'aquest article). Però també és cert la cultura té un fort component de simbolisme, i penso que cal ser curosos en com s'anomenen les biblioteques, si no volem caure en un biaix de genère que penso és més que evident.

Si ens creiem allò de que les institucions culturals públiques han de reflectir la diversitat de gènere i que han de ser altaveus de la no discriminació… doncs tenim un problema. I no és un tema menor. Els noms que porten els equipaments i les institucions públiques culturals creen també un imaginari col·lectiu, un estat de les coses, i són un reflex de la societat on s'insereixen. I a l'Ebre, directament, i pel que fa a les biblioteques, quan en un percentatge tan alt s'associen les biblioteques a noms d'homes, correm el risc de crear un imaginari de que la cultura només és patrimoni dels homes. Si és que no s'ha creat ja. I penso que cal corregir-ho.

EL GREU LAMENT DE LA DIÀSPORA EBRENCA

Des de que vaig arribar a les Terres de l'Ebre, per unes festes de la Cinta de fa ja uns quants anys, que sento insistentment un lament, una trista constatació, que sembla que estigui ja instal·lada en els gens de la nostra societat. I no parem de llepar-nos la ferida, en una manera de fer molt ebrenca, que genera grans penes que es consideren quasi veritats absolutes, però que ben mirat aporta poques solucions. Aquesta remor no és altra que la famosa diàspora ebrenca.

I què vindria a ser la diàspora ebrenca? Alguna idea me n'he fet. Vindria a ser l'emigració dels joves ebrencs, que un cop han acabat el Batxillerat, comencen la universitat (la majoria) bé a Tarragona o bé a Barcelona… i passen els anys, i ja no tornen a les Terres. Allà hi desenvolupen els seus estudis, aconsegueixen treball, teixeixen les seves xarxes socials, fan les seues famílies, tenen canalla… I s'hi queden per sempre més. No tinc xifres d'aquesta diàspora, però estic segur que quasi totes les famílies ebrenques tenen algun membre que se n'ha hagut d'anar.

A veure, és un tema delicat, i cada cas és un món; les seues circumstàncies són absolutament úniques, i segur que tothom haurà acabat prenent les decisions que haurà cregut millors per al seu cas, i no es poden en cap cas criticar. Però penso que ens convé passar del lament generalitzat a l'acció individual, per, si més no, intentar frenar aquest lent i incessant degoteig de persones, d'experiències i de capacitats que marxen. Recordeu que jo també he hagut de deixar la meua terra, però els qui em coneixeu sabeu que mai me n'he penedit, i que a l'Ebre he trobat i he tingut

les millors dones que m'han acabat definint com a persona. En aquest article no parlaré en cap cas de les accions diguem-ne més institucionals, com podrien ser la reactivació econòmica, doncs penso que són accions que se'ns escapen fora de l'àmbit de la nostra llibertat d'actuació individual i única com a individus adults.

I quines accions individuals podem fer? Doncs se me n'acuden tres. La primera, aprofitar i explotar al màxim tot allò que tenim. Tenim poc, doncs sí. Però si no ho usem, encara tindrem menys. I cal aprofitar les comunicacions amb transport públic que tenim. El tren i els autobusos ens connecten amb Tarragona i Barcelona amb uns 10 viatges per sentit. I properament, si no vaig errat, seran 12 freqüències diàries per sentit que tindrem amb Barcelona quan s'obri el Corredor del Mediterrani (el debat sobre si són les millors o no ja és assumpte d'un altre article). I moltes d'elles ens permetran ser a Barcelona en menys de dues hores. I aquest temps ja és una xifra competitiva com per a pensar en fer-ho tots els dies. Plantejar-se un «daily commuting» seria la primera acció a tenir present per evitar la diàspora, sempre que els horaris laborals i dels mitjans de transport ens ho permetin. La segona acció que podem fer: demanar teletreball. Si la nostra feina ens ho permet, i tenim la seu fora de les Terres de l'Ebre, podem plantejar a la nostra empresa que ens permeti fer teletreball uns dies a la setmana: per exemple, poden ser 2 dies presencials i 3 en modalitat de teletreball. Les empreses cada cop s'hi posen millor, i actualment hi ha mecanismes que permeten un control del treball de forma remota.

L'Eduard, de la Sénia, ja ho està fent. Coincideixo amb ell els dimecres al matí al primer tren, quan puja a Barcelona, i torna el dijous a la tarda. I una última acció, la més simple i radical de totes: tornar. La Cinta, el Martí i l'Ernest, i les seves famílies, han tornat. Ebrencs a la diàspora que van decidir tornar, perquè van poder-ho fer, i no s'ho van pensar dues vegades. Quan van trobar

una oportunitat per a tornar, la van agafar al vol, i ara el patrimoni humà ebrenc és una mica millor. Ells ho han fet. Tothom, si pogués, ho faria? Renunciaríem a millors sous, millors perspectives laborals, més opcions d'oci i lleure, millors comunicacions, etc.? Els nostres actes tot sovint ens defineixen, també per les nostres renúncies, i això en el fons ens fa ser millor persones. Volem renunciar a tot allò que hem aconseguit fora de les Terres, i tornar a les arrels?

En efecte, cap de les accions és fàcil. I sempre hi ha la realitat personal i intransferible de cadascú, que condiciona i molt el que hom pot acabar fent. Perquè ni quedar-se és fàcil, ni tampoc ho és marxar i lamentar-se constantment d'haver-ho fet, i voler tornar i no poder-ho fer. Psicològicament totes dues cremen, i molt. Però crec que hem de ser conseqüents amb els nostres actes, i tenir la consciència ben tranquil·la d'haver fet tot allò que podíem haver fet. I sovint des de la incomoditat.

TORTOSA-AMPOSTA, ÀREA METROPOLITANA

Avui dia tothom assumeix que les ciutats tindran cada cop més importància en el desenvolupament futur, i que ens calen unes ciutats que exerceixin un lideratge sòlid i consistent en un territori determinat. Sense menystenir la importància i la necessitat més que evident d'una excel·lent gestió del territori rural i dels recursos medioambientals i agroalimentaris, també ho és que cal fer el mateix amb les ciutats, fins arribar a un punt d'equilibri entre ambdós mons, ja que es necessiten mútuament i s'interrelacionen entre ells.

Per sort, Catalunya té un sistema urbà extens i fèrtil, amb una gran xarxa de ciutats mitjanes que exerceixen com a centres neuràlgics de les seves zones d'influència. Són centres de serveis: econòmics, culturals, socials, educatius, lúdics, etc. I més enllà de les pròpies ciutats, en molts casos al voltant d'aquestes s'han creat petites àrees metropolitanes de facto que serveixen encara més enfortir aquest lideratge, i per ampliar-lo de magnitud i en importància. Deixant de banda les pròpies capitals provincials, veiem alguns exemples d'aquestes àrees metropolitanes mitjanes de menys de 100.000 habitants. En tots els casos, les dades de població són les que ofereix l'IDESCAT per a 2018.

A la demarcació de Girona, per exemple, trobem el sistema format per Palamós, Sant Antoni i Calonge, Castell-Platja d'Aro i Sant Feliu de Guíxols, que sumen un total de 61.204 habitants. A la demarcació de Barcelona podem trobar dos exemples: l'àrea formada per Igualada, Òdena i Vilanova del Camí, que sumen 55.509 habitants; i el sistema format per Manresa, Sant Joan de

Vilatorrada i Sant Fruitós de Bages, que arriben als 95.663 habitants. Finalment, a la demarcació de Tarragona, per exemple, hi ha l'àrea que formen Cambrils i Salou, que tots dos junts sumen 60.137 habitants. I a l'Ebre, tenim ciutats d'aquesta magnitud? És evident que no. No, si més no de forma individual, perquè si que hi arribaríem si ens plantegéssim la creació d'una àrea metropolitana formada per Tortosa, Roquetes, l'Aldea i Amposta, que sumarien 66.214 habitants. Si a totes les Terres de l'Ebre hi ha 178.398 habitants, aquesta àrea metropolitana agruparia el 37,11 % del total d'habitants. És evident que ni Tortosa i Amposta, totes soles, arriben al nivell de cap de les àrees abans descrites. Cal, doncs, començar a canviar de forma urgent la nostra forma de pensar els nostres municipis, i buscar fórmules que permetin captar inversions, indústria i finançament de manera més eficient i eficaç; i avui dia, ens agradi o no, la magnitud de població és un factor de primer ordre. I sobretot, en igualtat de condicions (com a mínim sobre el paper) que la resta de les àrees urbanes de què hem parlat en aquest article.

I quines funcions podria tenir aquesta àrea metropolitana? Doncs sense ser un expert en urbanisme o en la gestió del territori, se m'acudeixen dues de prou importants: d'una banda, l'impuls i la gestió comuna de dos polígons industrials que hi ha enmig del triangle que formaria l'àrea metropolitana: els polígons Catalunya Sud i el Baix Ebre. I de l'altra, es podria crear una Autoritat del Transport Metropolità, que servís per a gestionar de forma conjunta el transport terrestre urbà, ja sigui per carretera o per ferrocarril, tot establint (inter)modalitats, tarifes, etc. De ben segur que se'n podrien crear moltes més, però això ja no depèn de mi i sí dels gestors que acabem triant, i de si són valents i capaços o no de poder veure més enllà, i d'entendre que el model organitzatiu i polític que tenim ha caducat, i que cal buscar-ne d'altres. La política de «capelleta» individual és morta, i la matei-

xa singularitat demogràfica de les Terres fa que trobar un recanvi a la nostra política territorial sigui molt més urgent.

Aquesta proposta d'àrea metropolitana, evidentment, és complementària a la que aquest estiu va fer Xavier Faura, president del Consell Comarcal del Baix Ebre, consistent en la creació de la Mancomunitat de les Terres de l'Ebre, i que fusionaria els quatre consells comarcals que existeixen avui dia a les Terres de l'ebre. Un àrea metropolitana potent i de certa magnitud significa tenir un pol d'atracció econòmic, social i cultural, i que sens dubte ens enforteix com a territori; i la necessitem. Cal superar els marcs mentals polítics localistes, i començar a treballar de forma conjunta en benefici de tot l'Ebre. Tots junts podrem aconseguir tot allò que ens proposem; si anem cadascú per la nostra banda, continuarem sent un bon lloc on viure, però segurament sense cap mena d'esperança ni de futur.

«*TENIM QUE DESPEDIR-NOS*» DEL CATALÀ

Ja fa dies que cueja l'enèsima polèmica audiovisual entorn del català. Bé, de fet, hi ha alguna setmana que no en patim alguna, de polèmica lingüística? Potser és que ens deu agradar, i tot, i és que sembla que no hi hagi setmana on aparegui alguna notícia sobre el català que es sent (o segons com, s'escolta) a les pantalles d'aquest món que ja és en si mateix una enorme pantalla. Ben bé hom podria dir que, des de ja massa anys, el català audiovisual sobreviu i malviu sempre envoltat de la polèmica sobre el seu ús… o millor sobre el seu mal ús, sobre la seua presència, etc. Se n'ha parlat molt, potser massa, potser se n'ha fet un drama i se l'ha comparat massa sovint amb altres idiomes que no necessiten cap mena de protecció i que ja van sols. Potser totes aquestes polèmiques s'han visualitzat només des de l'òptica de la variant *barcelocèntrica* —bandejant, una vegada més (i d'això no se'n fa polèmica, és clar que no, la visió enriquidora d'altres parts de Catalunya on la realitat lingüística és ben diferent; serà que servidor de vostès no deu xerrar pas en català—… hi ha de ben segur massa «*potsers*», però el que tinc clar és que sempre s'usa la llengua com a arma llancívola. I això és lleig, molt lleig. Escoltin, amb les coses de menjar no s'hi juga. I el català n'és una i de molt important. Tant, que ens serveix per a veure i interpretar i entendre d'una manera única aquest món nostre, i transmetre'l a la nostra tropa, a les nostres bestioletes que porten els nostres gens. Poca broma. I mentre executem aquesta trasmissió que per a massa gent deu resultar subversiva i adoctrinadora (o en el millor dels casos simpàtica i folclòrica), doncs mentrestant men-

gem, dormin, somniem, riem, plorem i estimem en català. I de tant en tant també ens n'anem al llit amb qui ens deixa, i també ho fem en català.

Però no parlaré en absolut de drames mediàtics entorn del català. D'això ja se m'encarrega la nostra (o la seva, o la teva, o la d'ells, vés a saber, que a aquestes alçades de partit i de la vida ja vaig una mica perdut) estimadíssima Teletrés. Els Ustrell i els Ameles de torn fan una feina excel·lent i gens valorada, així com també una bona colla pessigolla de presentadors i presentadores que ja hi eren quan qui escriu aquestes modestes línies era un jovenall amb acnè a la cara i una mitja melena. En el fons sóc una mica més modest, i no apunto tan amunt. En cap cas vull convertir-me en el nou Virgili «truitaire». Parlaré, això si, dels drames quotidians del català, dels que es viuen a la carnisseria del barri, d'aquells que empapen el subconscient individual i col·lectiu, i amb els anys queden fixats com una crosta ben incòmoda i que no marxa ni amb el diccionari de l'IEC fent-hi de detergent llevataques. I més concretament escriuré dels drames quotidians escrits del català. No, no és un oxímoron: encara hi ha autòctons que persisteixen en escriure en català, vagi vostè a saber per quin estrany motiu.

Perquè dissortadament tot sovint confonem i barregem registres, i massa vegades escrivim tal i com parlem. Tota aquesta parrafada l'ha motivada un text que vaig llegir pel #Twitter, suposadament d'una adolescent. Reprodueixo textualment: «*Hola, tinc una amiga que busca a un noi de jesus, que el seu pare es pintor ell es molt guapo. Va en una beta de cros, porta ulleres, es aixi una mica alt. Inteneumel aconseguir perfavor que la meva amiga esta loca per ell*» [Vist a: (https://twitter.com/Kaesar14/status/1278327060520407047/photo/1)]. Ja m'he quedat cec 456 vegades, m'han sagnat els ulls unes altres 245, i, com l'hi dic a l'Anna tot sovint, m'ha explotat una vena del cap. De debò que

no sé per on començar. El que si que sé i tinc molt clar és que aquestes quotidianitats són les que van fent mal, un mal lent i que provoca un petit dolor continuat però suportable. Són les que goteta a goteta menyspreen i vanalitzen un ús correcte del català escrit, i que normalitzen que això (per dir-ho d'alguna manera) que he reproduït unes línies més amunt sigui la norma i, encara més greu, que es consideri com a correcte. I no, no ho és, en absolut. I cal dir-ho amb la major de les contundències, sense temor a resultar gasiu ni prepotent. Perquè estic d'acord que aquest exemple és un registre escrit informal, però escrit al cap i a la fi, i hi ha normes específiques que difereixen substancialment de les del registre informal oral. Una oralitat que sembla que ho colonitzi tot, però a la qual cal que sapiguem posar-hi els límits pertinents en cada cas i en cada situació.

No tinc l'objectiu de corregir ni una sola paraula d'aquest text. Se m'acudeixen, no obstant, quatre ràpides reflexions de fons, de fonaments del que hem bastit en 40 anys de suposada immersió lingüística:

La pregunta clau: Què han après a casa (en el cas que siguin catalanoparlants? Què han après a escola i a l'institut? Arribaran a la universitat amb aquest nivell de català? Doncs si, dissortadament si. Com hem transmès l'aprenentatge del català als nostres infants i joves? De què ha servit? Si fos mestre de català estaria realment decebut del nivell del català escrit que tenen molts, moltíssims adolescents i adults a Catalunya. Molt. Però és clar, tampoc puc queixar-me massa quan llegeixo a mestres (a mestres amb diplomes d'aquells i tot) de l'Anna escrivint a grups de #Whatsapp «*despedir-nos*» o «*tenim que*» sense cap mena de vergonya ni pudor, i quedant-se ben amples i cofois.

Evidentment, si els referents de qualitat que podrien arribar a ser els mestres no escriuen bé en català, quin motiu hi ha per a què la canalla i el jovent escriguin bé? Doncs cap ni un. Evidentment.

Per desgràcia, quan llegeixen textos ben escrits per algun dels seus iguals, tot són sorpreses i exclamacions d'admiració. «Ep, tu escrius molt bé!» Doncs home, potser massa vegades és que simplement s'ha escrit correctament, i res més. Aquesta seria la versió desnatada de la història. La versió per adults seria la de menyprear i ridiculitzar per setciències a qui senzillament escriu bé. Escriure bé en català ja no és valor que cotitzi a l'alça.

I la última: que el català escrit, en el dia a dia quotidià del ciutadà grisot i normal com vostè o com jo, és quasi residual; i encara en aquesta residualitat, la qualitat del que es llegeix tampoc és gratificant. Que el català escrit és català de segona categoria, i que la *Champions* és per al català oral i de l'audiovisual. El català oral és aquell que importa. Sobre l'escrit, ja si de cas deixem el debat de la seva qualitat per a demà. Anem ben servits, sens dubte.

I no crec ni considero que sigui un d'aquells puristes de la llengua, perquè no ho sóc. Només sóc algú que estima amb bojeria l'idioma amb que parla a ses filles, i que demana, simplement, que en les nostres comunicacions escrites diàries, quan enviem un correu electrònic als nostres amics i amigues, o els enviem un missatge de #Whatsapp, doncs que ens hi mirem, que ho fem bé i sense faltes, que siguem curosos. No cal un llenguatge literari, és clar que no, tampoc és això. Però si un llenguatge correcte, pulcre. No costa res fer-ho així. Es transmet molt bona imatge. I la satisfacció personal és immensa.

Daniel Gil Solés

9.255 MINUTS PERDUTS A LA LÍNIA R-16 DE RODALIES

Aquesta és la xifra que porto acumulada en retards a la línia R-16 de Rodalies durant els més de quatre anys que porto viatjant per tota la línia. Quatre anys en els que he anat anotant, dia rere dia, els retards que anava patint en cada un dels viatges que feia, d'anada i tornada, entre Tortosa i Passeig de Gràcia, a Barcelona. I així, mes a mes… i continuo, i continuaré mentre viatgi. I fins arribar a aquests 9.255 minuts acumulats als quals he arribat aquest mes d'octubre passat. Un mes, d'altra banda, absolutament nefast, amb una xifra de 795 minuts perduts, com a conseqüència dels aiguats de final de mes.

Però fem més números: 9.255 minuts són 154,25 hores, que serien uns 6 dies i mig. Dies que mai més tornaran, dies perduts per sempre més. I el més greu, dies que no hauria d'haver perdut mai, i que, directament, me'ls han robat. És a dir, que de cada any hi ha 1,5 dies de més que me'ls he passat dalt de tren, quan no ho hauria d'haver fet. I per acabar d'arrodonir-ho tot, i veure'n la magnitud de la tragèdia, doncs potser convé posar-hi valor econòmic a tot l'assumpte. Aproximadament, per la meua feina vaig a 39,22€/hora nets, que multiplicats per aquestes 154,25 hores que parlava abans, donen la gens menyspreable xifra de 6.049,69 euros. Perquè el meu temps també té un valor, i encara més si me'l fan perdre.

Però potser tantes xifres aclaparen. Posem-les en context: per exemple, segons Google Maps, de Barcelona a Auckland, a Nova Zelanda, hi hauria 23h40m. Números rodons, un dia. Per anar-hi.

Un dia més a tornar, i encara podria haver fet una vacances de quatre dies i mig tot visitant el país. Curiós. O si ens fixem en la vessant econòmica, doncs aquests 6.049,69 euross vindrien a ser uns tres mesos de sou. O podria haver fet dos màsters de 3.000 euros que haurien complementat la meva formació acadèmica… Però en el fons, sabeu, res d'això és important.

Allò realment important és que et poses en mans d'una companyia de transport ferroviari suposadament professional, i amb els anys veus que de professional en té més aviat poc, i que funcionar amb retards (i amb horaris inflats de forma artificial) és la norma i no l'excepció. I que aquesta falta de professionalitat i d'incompetència fan que et perdis (i aquí hi ha el fet més important, importantíssim, cabdal) sis dies i mig de la vida de la teva família, de les teves filles i de la teva dona. Fa que et perdis moments, mirades, carícies, jocs, sopars, dutxes, abraçades, paraules, en definitiva, vida… que no hauràs pogut viure i conviure per culpa d'aquesta empresa suposadament professional. Assumeixo que el temps estricte de viatge ja entra dins del pacte. Ho assumeixo jo, i ho assumim a casa (sobretot ho fa una dona que val un imperi). Però el que no assumeixo ni consenteixo i no em cansaré mai de denunciar és aquest temps extra, aquest temps robat i en el que m'hi va molta vida.

I m'indigno encara més quan tothom s'omple la boca amb les conseqüències socials i econòmiques del bloqueig, durant simplement unes hores, de l'autopista AP-7. A les Terres de l'Ebre portem patint, durant anys, dècades fins i tot, un bloqueig sistemàtic en matèria de transport ferroviari de passatgers. Però sembla que aquest bloqueig crònic sigui ja quelcom d'estructural, i per tant, es converteix en assumit i integrat socialment. Quan no ho és, en absolut. Que a l'Ebre portem anys patint aquesta deixadesa crònica no vol dir que sigui ni més ni menys important que un tall puntual a l'AP-7. Ambdós són igual d'importants,

i ambdós tenen conseqüències i un impacte econòmic i social. Però dissortadament sembla que hi ha bloqueigos de primera i de segona categoria, i és evident que no té tan rèdit ni mediàtic ni polític reclamar que es millorin i normalitzin les comunicacions ferroviàries de l'Ebre amb la resta del país. A les Terres de l'Ebre també estem bloquejats, i a ben pocs sembla que els importi el més mínim. I ja està bé. Que ningú més es deixi sis dies i mig de la seva vida dalt d'un tren, quan no ho hauria d'haver patit.

BIBLIOTEQUES DE L'EBRE, DISTRICTE CULTURAL

Un territori està format i conformat per múltiples dinàmiques, per infinitat de forces que actuen i interactuen entre elles i que impulsen aquest territori concret cap endavant, i fan que millori: tant el territori en si mateix, com, sobretot, la vida de les persones que l'habiten. Aquestes forces poden ser, i de fet són, de diferentes naturaleses: econòmiques, polítiques, d'infraestructures, socials, sanitàries… i, per descomptat, també són forces culturals. Tot i anomenar-la en últim lloc, en cap cas entenc la cultura com quelcom de residual o anecdòtic; sinó que, ans al contrari, caldria posar la cultura com a element central i nuclear del desenvolupament ple i global de qualsevol territori i de totes les persones que l'habiten i el viuen. Evidentment, també a l'Ebre.

La nostra cultural local és riquíssima, i a més està molt arrelada en el nostre subsconscient col·lectiu; i com a tal, té un potencial innovador i (re)generador brutal. Però cal incentivar i vehicular aquest potencial, encendre la guspira necessària, i fer que la cultura sigui un autèntic poder social a l'Ebre; perquè sense cultura tampoc ens en sortirem. Per desgràcia, però, veig en general poques de ganes d'emprendre aquest camí, que ens serveixi per a superar un cert folklorisme bonhomiós i benintencionat, però que en el fons fa que ens quedem quiets. A més, dissortadament, la ubicació geogràfica i, sobretot, mental de les Terres de l'Ebre fa que disposem de quantitativament pocs equipaments culturals que puguin incentivar un desenvolupament cultural que crec imprescindible. Els equipament existents, en termes generals, tenen

una voluntat finalista i expositiva, i en molts pocs casos, adopten una filosofia de treball que entri de ple en el terreny creatiu. No obstant, crec, hi ha elements per a l'esperança. Anem a veure'ls.

El primer element és el centre Lo Pati (https://www.lopati.cat/ca/), a Amposta, en funcionament des del 2010, i que forma part de la Xarxa de Centres d'Arts Visuals de Catalunya. Aquest centre d'art de les Terres de l'Ebre està especialitzat en arts visuals, i ja en la seva presentació deixa ben clara la seva visió i la seva missió, i és que Lo Pati «vol ser el nucli catalitzador de les iniciatives i els projectes en matèria d'arts visuals portats a terme a les comarques del Montsià, Baix Ebre, Ribera d'Ebre i la Terra Alta». És a dir, es tracta d'un centre creatiu, generador de nou art i de nova cultura, i és que «la tasca del centre contempla programes de difusió, formació, producció, col·lecció i arxiu». I encara més, Lo Pati també contempla un programa de residències d'artistes, per tal que puguin crear el seu art en les condicions més òptimes i amb els recursos necessaris.

El segon element és l'Obrador–Espai de Creació (https://www.espailobrador.com/ca/), centrat en les arts escèniques, i més concretament en la dansa. Està impulsat pel ballarí Roberto Olivan, «amb l'objectiu principal de desestacionalitzar l'activitat artística al territori, l'Obrador es converteix en centre de creació artística anual, ja que no només dona suport a les activitats del Festival Deltebre Dansa, sinó que també acull l'activitat continuada de la companyia d'Arts Escèniques, R.O.P.A.». I com en el cas de Lo Pati, també acull un programa de residències artístiques.

Tant Lo Pati com l'Obrador són, doncs, dos espais a l'avantguarda de generació de cultura, de nova cultura, d'innovació i experimentació cultural, amb un segell ebrenc, i que sens dubte internacionalitzen les nostres terres. I penso que són ja la llavor d'un districte cultural a les Terres de l'Ebre. Però encara cal recórrer molt de camí per arribar l'excel·lència. És evident que només

amb aquests dos espais la cultura ebrenca del segle XXI queda coixa, ja que no deixen de ser espais sectorials. Per només citar tres àmbits més: i la música? I la literatura? I la pintura? I doncs, què falta per a impulsar un districte cultural ebrenc? Doncs li falta xarxa, distribució territorial, impacte i visibilitat en forma de l'equipament cultural amb més prestigi, que no són altres que les biblioteques.

I és que les biblioteques són el tercer element per a l'esperança. Són el principal equipament cultural de proximitat, estès per les quatre comarques ebrenques, i a més són també els principals exponents de la cultura maker, la cultura de fer, d'experimentar, d'investigar. I aquesta cultura i aquesta manera d'entendre la creació tenen en les biblioteques el seu millor aliat: i és que són un entorn lliure, obert, sense ideologies ni pressions, estan plenes de coneixement i les lideren uns professionals competents i que són garants de la qualitat. Per exemple, les biblioteques han de poder-se convertir en centres de creació i residència literàries, on els nous autors puguin desenvolupar lliurement les seves creacions. I amb l'equipament necessari, també es poden convertir en centres creatius musicals, dotats dels espais d'assaig necessaris.

Cal, doncs, desenvolupar una densa xarxa d'actors creatius i desenvolupadors de nova cultura ebrenca, i que amb la capil·laritat suficient, sigui capaç d'arribar a cada racó de les Terres de l'Ebre i del potencial creatiu i cultural dels seus habitants. I tenim a l'abast de mà poder-ho fer. Cal, evidentment, que dotem dels recursos necessaris les biblioteques, que són la clau per al desenvolupament i l'impuls definitiu d'aquest districte cultural. Recullo, per acabar, les paraules d'Albert Mercadé sobre el districte cultural a l'Hospitalet de Llobregat, publicat al digital de cultura *Hänsel i Gretel* el 25 de juny de 2018 (https://hanseligretel.cat/albert-mercade-esponjar-la-cultura-principis-i-horitzons-del-districte-cultural-de-lhospitalet-part-1/): «La idea d'un districte

cultural és una convicció de progrés. Neix del convenciment que els valors inherents a la cultura—el coneixement, l'esperit crític, la creativitat, el compromís, la presa de consciència del passat, present i futur— milloren la vida de les persones. Respon a la creença que l'era globalitzada—algorítmica, uniformitzadora, lucrativa—necessita d'un complement humanístic per assolir la seva plenitud. És indiciària, també, d'una mirada europea, que albira un horitzó professional cada cop més mental i creatiu; que l'economia i les oportuni-tats arriben quan les persones es formen, pensen o conceben, no només quan consumeixen. I, sorgeix, també, de la creença en una gran Barcelona, tan necessitada, en la seva candidatura a metròpoli global, d'un pol cultural metropolità.»

La cultura és també progrés. És més, sense cultura no hi ha progrés, en cap cas. I sense una cultura que sigui capaç de generar progrés, l'Ebre tampoc progressarà. I parasafrejo les paraules de Mercadé: la necessitat d'un districte cultural a l'Ebre, liderat per les biblioteques «sorgeix, també, de la creença en unes grans Terres de l'Ebre, tan necessitades, en la seva voluntat d'esdevenir també un territori global, d'un pol cultural territorial».

L'ECONOMIA VERDA A L'EBRE, QUIN MODEL VOLEM?

Fa uns quants anys vaig llegir, ja no recordo a on (i tampoc em vaig guardar la referència) que en ple franquisme, allà pels anys 60 del segle xx), Tarragona i Tortosa es van disputar la ubicació de l'actual complex petroquímic. Llavors Tortosa tenia cert poder i estava ben connectada amb l'aparell franquista gràcies a l'alcalde Fabra, però la balança es va acabar decantant a favor de Tarragona per un seguit de trames de corrupció política de l'època, i pel poder polític local (capital de província) que tenia Tarragona, i no Tortosa. Marc Pons ho explica en un excel·lent article… I en aquella font que vaig llegir fa anys explicava que com a «premi de consolació» a Tortosa des de llavors hi tenim el Parador de Turisme a La Suda. La història fins els nostres dies és per tots ben coneguda, així com també ho són les conseqüències socials, econòmiques, demogràfiques i mediambientals que va tenir aquella decisió a ambdós territoris. No jugarem ara i aquí a fer cap ucronia, però aquesta introducció en forma de context històric sí que ens ha de servir per a pensar quin model econòmic volem per a les Terres de l'Ebre.

És evident que el Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre en aquests últims 50 anys han seguit models de desenvolupament econòmic totalment diferents. En termes generals (i sense entrar en detall) podríem dir que al Camp aquest desenvolupament s'ha basat sobretot en la indústria –química i també nuclear– i en temps més moderns en el turisme; mentre que a l'Ebre aquest desenvolupament no ha tingut lloc, i en perspectiva podríem dir

que el centre de gravetat s'ha acabat decantant cap a una «economia verda» i que té amb la sostenibilitat i el medi ambient els seus eixos principals. En efecte, percebo que amb els anys les Terres de l'Ebre s'han acabat decantant cap a aquesta «economia verda» que incorpora valors de respecte i cura cap als recursos naturals del territori, i que té en lo riu el seu eix vertebredor.

Un eix que no és l'únic: tenim dos Parcs Naturals (el del Delta i el dels Ports), una Via Verda quilomètrica, som Reserva de la Biosfera… La gestió, l'aprofitament i el desenvolupament d'aquests recursos semblen, doncs, clau per al territori. I en efecte, ho són, però no per se i no com a un objectiu finalista. Podem caure en el greu error d'enfocar aquesta «economia verda» des d'un perfil baix, tot obviant la generació de recursos amb valor afegit que aquesta economia pot aportar i generar, sobretot en forma de coneixement de les persones. Si no som capaços de generar inputs de coneixement i innovació, tots aquests recursos naturals de què disposem acabaran esdevenint simples escenaris idílics per a una visita turística, fer-se la fotografia corresponent, fer un arròs al Delta i poca cosa més.

I aquests imputs, penso, passen per la formació superior, i pel desenvolupament d'una estructura educativa i de gestió paral·lela amb alt valor afegit. I aquí fallem. Per exemple, els graus que ofereix la Universitat Rovira i Virgili al campus de Tortosa en cap cas van en aquesta línia (només ADE s'hi podria incloure). Només el Centre pel Canvi Climàtic i la Càtedra d'Economia Local i Regional s'hi aproximarien, encara que de passada. En cap cas, no hi ha cap grau en Turisme, que es fa a Vila-seca. No seria possible un grau en Turisme i Ecologia, per exemple, que emmarqués aquest turisme sostenible dins l'economia verda i que fos capaç de generar desenvolupament econòmic a partir de la generació de nou talent personal? A la web de l'EbreBiosfera tampoc hi trobem cap rastre en formació acadèmica superior, ni post-

graus i ni màsters, més enllà d'un seguit d'empreses acreditades o de projectes puntuals i temporals.

Sembla, doncs, que si l'Ebre s'ha acabat apostant per aquest camí (tampoc sé si de forma conscient o no), i si hem de ser la «reserva natural» de Catalunya, cal que ho siguem apostant també pel coneixement científic en la matèria, i que siguem també un centre innovador a nivell, com a mínim català, en aquesta matèria. Cap sector, cap, ha aconseguit el seu ple desenvolupament sense una formació acadèmica superior capaç de generar perfils professionals amb talent que el gestionin i el facin innovar. Sobre el terreny, el territori disposa d'aquest potencial, però el millor potencial, l'indispensable, és el talent de les persones que gestionarien aquesta nova «economia verda». On són aquestes persones? On és el talent ebrenc?

ELS NOMS DE LES BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES DE BARCELONA: DIVERSITAT DE GÈNERE?

El passat mes d'octubre vaig publicar al digital la *Marfanta* un article sobre quins eren els noms que portaven les biblioteques públiques a les Terres de l'Ebre. La conclusió era ben demolidora: de les 34 biblioteques públiques que hi ha l'Ebre, només dues porten noms de dona. És a dir, un escàs 5,89 %. Els noms de dona, a l'Ebre, estan representats de forma quasi marginal en el principal equipament cultural i ciutadà de què disposem avui dia. Així que empès per la curiositat, i amb l'objectiu (a voltes amagat, a voltes explícit i ple d'il·lusió) de voler mostrar si aquesta situació és la mateixa a diferents territoris de Catalunya, neix aquest article, que intenta desxifrar, amb dades, com de representades es troben les dones en la nomenclatura bibliotecària pública de Barcelona.

Segons el Cercador de Biblioteques de Catalunya de la Generalitat de Catalunya (http://cercadorbiblioteques.cultura.gencat.cat/start.do;jsessionid=D05A286C7282C1E1C82702C00E26B469?set-locale=ca_ES), en una cerca feta el mes de desembre de 2019, a la ciutat de Barcelona hi ha un total de 40 biblioteques públiques. Fent una classificació ràpida, podriem establir quatre grans categories:

Les biblioteques que porten el nom d'una entitat o d'un edifici emblemàtic del barri o districte on s'ubiquen, i que serien les següents: Barceloneta-La Fraternitat; Fort Pienc; Horta-Can Mariner; Sant Pau-Santa Creu; Vapor Vell; Vilapicina i la Torre Llobeta. És a dir, 6 biblioteques, i un 15 % sobre el total.

Les biblioteques que només porten el nom del barri o districte, i que serien les següents: Bon Pastor; Canyelles; Les Roquetes; Nou Barris; Sant Martí de Provençals; Vila de Gràcia; Zona Nord. Sumen un total de 7 biblioteques, que representen el 17,50 % del total.

En tercer lloc, les biblioteques que porten el nom d'una dona, i que són les següents: Camp de l'Arpa-Caterina Albert; Francesca Bonnemaison; Guinardó-Mercè Rodoreda; La Sagrera-Marina Clotet; Montserrat Abelló; Sofia Barat; Vallcarca i els Penitents-M. Antonieta Cot. També són 7 biblioteques, i per tant representen el mateix percentatge, un 17,50 %.

I per acabar, les que porten el nom d'algun home, i que són: Josep Clarà; Collserola-Josep Miracle; El Carmel-Juan Marsé; El Clot-Josep Benet; Esquerra de l'Eixample-Agustí Centelles; Francesc Candel; Gòtic-Andreu Nin; Ignasi Iglésias-Can Fabra; Jaume Fuster; Joan Miró; Les Corts-Miquel Llongueras; Montbau-Albert Pérez Baró; Poble-sec-Francesc Boix; Poblenou-Manuel Arranz; Ramon d'Alòs-Moner; Sagrada Família-Josep Maria Ainaud de Lasarte; Sant Antoni-Joan Oliver; Sant Gervasi-Joan Maragall; Trinitat Vella-Josep Barberó; Xavier Benguerel. Sumen un total de 20 biblioteques, és a dir, el 50 % del total.

Resumint: en l'ecosistema bibliotecari públic barceloní, el 50 % de les biblioteques van associades a un nom d'home, mentre que només el 17,50 % porten el nom d'una dona. La diferència és més que significativa, i podriem dir que fins i tot és preocupant. No obstant això, no caurem en derrotismes, serem positius, i mirarem sempre el got mig ple. Es fa palès, doncs, que hi ha marge de millora evident per a fer que el principal equipament cultural de la ciutat reflecteixi un més que necessari equilibri de genère, i que sigui el principal altaveu de que la diversitat cultural és cosa de tothom, sense distincions però si en igualtat de condicions. Les coses sempre es poden millo-

rar, és clar que si. Però com? Per exemple, proposo que a les 7 biblioteques que només porten el nom del barri o del districte, se li afegeixi el nom d'alguna personalitat femenina vinculada a la història social i cultural de mateix barri o districte. S'aconseguiria pujar fins al 35 % de biblioteques amb nom de dona. Aquest afegit es podria fer mitjançant un procés de participació ciutadana. O potser encara millor: que fos a través de la implicació de les escoles i instituts de cada barri, i que fossin la canalla i el jovent els encarregats de triar aquests noms, mentre es treballa la cultura vista amb ulls de dona. En qualsevol cas, seria interessant quina opinió tenen els responsables del Consorci de Biblioteques de Barcelona sobre aquest assumpte, si el consideren important; i si és així, sobre com es podria solucionar.

I és que la cultura i els noms que vinculem a tots els equipaments culturals tenen també un fort component de simbolisme i d'impacte en l'imaginari col·lectiu i ciutadà. Encara que no hi pensem, sempre acaba quedant un pòsit que acaba incrustrat en la consciència, en allò més profund de tots nosaltres. I penso que cal ser especialment curosos en com anomenem les biblioteques de Barcelona si no volem caure en un biaix de gènere, que penso que és més que evident. Si ens creiem allò de que les institucions culturals públiques han de reflectir la diversitat de gènere i que han de ser altaveus de la no discriminació… doncs tenim un problema. I no és un tema menor. Els noms que porten els equipaments i les institucions públiques culturals creen també un imaginari col·lectiu, un estat de les coses, i són un reflex de la societat on s'insereixen. A la ciutat de Barcelona, directament, quan la meitat dels noms que totes les biblioteques públiques de la ciutat s'associen a noms d'homes, correm el risc de crear un imaginari de que la cultura només és patrimoni dels homes. Si és que no s'ha creat ja. Es pot corregir, i cal corregir-ho. Fem que les biblioteques siguin una avantguarda d'aquest canvi. Les dones

han jugat i juguen un paper importantíssim en la cultura, i penso que les biblioteques han de ser un altaveu clar i contundent d'aquesta importància.

Daniel Gil Solés

EL TORTOSINISME I ELS BÀRBARS DEL NORD DEL COLL DE BALAGUER

Es costumbre immemorial entre los que hemos nacido en Tortosa, que al preguntarnos, por quien quiera que sea, de dónde somos, o mejor dicho, qué somos, contestamos sin vacilar: TORTOSINOS, no obstante de ser parte de la antigua Gothalania (Cataluña)… pero como la immensa mayoría de mis apreciaciones compatriotas dan inconscientemente la contestación indicada […] me ha ocurrido la idea de apuntar […], algunas citas históricas que, […] son el fundamento de tan secular costumbre:

—¿De dónde es usted?— Se pregunta a un hijo de Tortosa.

—De Tortosa,— contesta el interrogado.

—¿Pero es usted catalán, valenciano o aragonés? añade el interpelante.

—No, señor,— replica aquél: —soy tortosino.

El veterà periodista Sinesio Sabater publicava aquestes paraules a l'article *¿Por qué Tortosinos y no catalanes?* al diari *La Verdad* un dia 4 de gener de 1900. Són, penso, la síntesi i complet resum del denominat tortosinisme, una corrent ideològica, política i social, principalment de dretes (tot i que també hi havia tortosinisme d'esquerres més integrador amb el catalanisme), i que «postulava que les Terres de l'Ebre no formaven part del món històric, polític, cultural i lingüístic català» enllaç. Emigdi Subirats, per la seva banda, el defineix com un «orgull de ser tortosins i una mena d'esperit d'autodefensa paranoic els engendrava una dèria proteccionista gairebé malaltissa que els feia veure dimonis arreu que tothora

procedien de la part nord d'aquesta frontera geogràfica i dialectal que forma el Coll de Balaguer, a l'estil de «no se puede consentir que a título de catalanizadores, nos vengan de fuera a destortozinar y por ende a despañolizarnos en nuestros más caros sentimientos»; alhora que asseguraven que eren molts els ciutadans que no tenien cap vergonya a assumir públicament la seva manifesta tortosinitat, i res més que això». En qualsevol cas, el tortosinisme, nascut a la segona meitat del segle XIX, assolí la seva plenitud durant la dictadura de Primo de Rivera, entre 1923 i 1930.

Com veiem, es tractava d'un moviment essencialment localista, de defensa d'uns valors, d'unes virtuds i d'una forma de ser, i que exclou per sistema i de forma furibunda qualsevol ingerència externa i per pertorbi el correcte esdevenir de la realitat local, que posava com a una quintaessència que calia defensar; defensar de tothom, de catalans, de valencians i fins i tot dels espanyols. En general, dels bàrbars. I és que de fet, el que pot semblar que va ser una voluntat de posar en valor una ciutat per encaixar-la en una realitat major i més complexa, en realitat el que es va acabant aconseguir fou una negació dels valors que porta l'altre, el visitant, el foraster… es va bandejar poder vehicular la seva visió per copsar-la, fer-la teva i mirar d'entedre-la i així enriquir la teva societat local. Una negació en forma de defensa: defensar-te d'algú o de quelcom que possiblement no va arribar a venir mai. Una negació que va crear un xup-xup que va arrelar socialment de manera molt forta, i que encara dura avui dia. Aquesta defensa permanent i paranoica, fou, de forma gens paradoxal, la pròpia sepultura de la ciutat. En el context de l'època, segurament el tortosinisme tingué cert sentit: una ciutat que es sentí possiblement ferida, i que necessitava tornar-se a posicionar quan tothom la bandejava. El tortosinisme va arrelar llavors, i crec que part d'aquests valors i d'aquesta mentalitat continuen vius, a la recerca d'una identitat pròpia. Però amb el pas dels anys,

penso, aquesta ideologia ha estat una xacra, un llast per la ciutat, que s'ha quedat encallada en el temps.

Faig aquesta reflexió arran de la lectura del *Compendium III* de *Hänsel i Gretel.* En la seva introducció, Fèlix Riera i Llucià Homs parlen de l'arribada dels bàrbars, i de com aquest concepte, el dels bàrbars, actua com a un potent fre en les societats i en les ciutats, que fa que es quedin aturades, tot esperant un enemic incert. I que és precisament aquesta espera, aquest replegament, el símptoma inequívoc de la seva mort. Al lector intel·ligent no caldrà que li expliqui els vincles evidents entre la cultura del tortosinisme, la defensa davant dels bàrbars del nord del Coll de Balaguer, i una ciutat que, efectivament, s'ha quedat encallada en un temps passat que sempre fou millor, i que intenta recuperar sense saber massa ben bé com afrontar i dissenyar el seu futur. Encara pesa, i molt, «la tradició, capa rere capa de pors heretades, ens permet assegurar que serà la imaginació, una imaginació col·lectiva, de rusc, la que decideixi per nosaltres si veiem o no l'arribada dels bàrbars». I encara més, el paper de frontera que tradicionalment ha tingut Tortosa, i en principi té quelcom de positiu en forma d'intercanvi i mestissatge, s'ha vist que ha acabat sent tot el contrari: «Les ciutats que adopten el paper de frontera, d'últim assentament entre la civilització i la barbàrie, són una «estació morta», com bé les descriu Coetzee. Es converteixen en un lloc oblidat, fins i tot pels mateixos ciutadans que han viscut en ella i que un dia van marxar.». I encara més: «La ciutat que es percep a si mateixa com a ciutat fronterera, com a última defensa del vell món davant el desconegut, és un mal que s'estén per moltes ciutats europees que reclamen alçar les seves torres de defensa davant invasors que estan a punt d'entrar. Les ciutats que assumeixen la condició de fortalesa queden atrapades en el temps amb el propòsit de protegir les seves fràgils identitats.» I és que la defensa a ultrança de la nostra identitat ens ha portat, indefectiblement en el món d'avui dia, a tenir una identitat de-

licada; el que cercava el tortosinisme en forma de potenciar un localisme en contraposició a la resta, ha acabat sent un llast nefast que encara dura i perdura, incrustat malgrat les generacions que han passat.

Mirar cap al passat i recrear-nos en un passat gloriós i esplendorós no és, en absolut, la millor resposta. El món d'ahir no tornarà mai més, i val més que no ho faci; però el món del demà ja ha arribat, és present, i continuar tement l'arribada d'un enemic no és la millor resposta. «La resposta a la incertesa és, sense saber-ho, ingerir petites dosis del nèctar addictiu de la malenconia, que deixa suspesos en un estat d'abstracció perpetu a aquells que les proven. L'estació morta, la fortalesa perduda en la qual el temps ha deixat de córrer, l'enclavament que només es reconeix mirant al passat, és la ciutat que, sense proposar-s'ho, molts anhelen, tement veure's desbordats pel present.».

Ja no som aquella ciutat renaixentista esplendorosa, cultural i dinàmica; ni tampoc ja no som aquell potent centre comercial i industrial del sud on tothom anava a comprar. El present és molt més complex i ric, i mirar constantment el passat amb una llagrimeta als ulls, planyent tot allò que érem i tot allò que vam perdre, ens deixa ubicats, efectivament, en una estació morta, sense sortida; en un cul de sac que fa que totes les oportunitats ens passin pel costat sense poder-ne agafar ni tan sols una. I és que per afrontar el futur i posicionar-nos fermament cal deixar que arribin els bàrbars; que ens aportin noves idees, una nova visió, una nova forma d'entendre i percebre el món; i que lluitin amb nosaltres, al costat, per aquesta ciutat i aquestes terres, en igualtat de condicions. El foraster ho ha de deixar de ser. Ja no importa. Traiem-nos d'una vegada per totes aquests llasts que encara percebo, i pensem, entre tots, què volem ser i on volem anar.

Ben mirat, els bàrbars no van arribar a venir mai. Però també, ben mirat, potser ens ho vam acabar creient.

Daniel Gil Solés

L'ESTAFA DE LA VARIANT

Molt s'ha escrit des que es va fer pública, per al proper 13 de gener, després de més de 20 anys d'obres i uns 700 milions d'euros d'inversió, l'obertura de la variant del Corredor del Mediterrani entre Vandellòs-l'Hospitalet de l'Infant i Vila-seca. Sens dubte, hi havia moltes expectatives creades en aquesta variant, en el sentit de què seria una infraestructura molt necessària i important per tota la demarcació, per al Camp i per a l'Ebre, i que significaria una millora important en els serveis ferroviaris i en la mobilitat de tota la província de Tarragona. Molt s'ha escrit, deia… però s'ha escrit per a denunciar l'enorme estafa que ha suposat aquesta variant per a tota la demarcació, i que s'ha materialitzat en el que es pot dir, sense por d'equivocar-nos, en un gran menyspreu cap tots els tarragonins i ebrencs. No vull caure en el victimisme crònic de què patim per aquestes contrades, però els fets i el desastre que viurem a partir del dilluns palesen de forma crua que aquest menysteniment cap a les necessitats del sud del país és ben real. Real i dolorós. S'ha construït una infraestructura amb els impostos de tots nosaltres, amb els nostres diners, i no ha suposat, en el millor dels casos, cap millora notable, i sí molts, massa, inconvenients. És una estafa en tota regla. Tenim una nova infraestructura per la qual no anirem pas més ràpids de com ho fèiem amb els Regionals el 2016, quan no teniem variant.

Però anem a pams. Pel fa als Regionals, podem resumir que continua el desastre en què fa temps s'han convertit. La variant no comportarà en absolut cap millora, ben al contrari. Quan el 5 d'agost de 2016 es van incorporar, recordem que amb el vist-

i-plau de la Generalitat, els retards que patia la R16 als horaris oficials, aquests es van inflar de forma artificial amb 260 minuts repartits en tots els trens. Així, i pel que fa als trajectes entre Tortosa i Barcelona, en aquests tres anys hi ha hagut noves alteracions d'horaris, fins arribar als 284 minuts de més incorporats als horaris oficials, i que ampliaven la durada dels trajectes sense cap mena de justificació. Amb la posada en funcionament de la nova variant, s'obté que els horaris s'inflen amb 200 minuts de més respecte els horaris vigents l'1 d'agost de 2016. És a dir, un autèntic despropòsit i un sense sentit. El sentit comú diu que amb una nova infraestructura el més lògic és poder millorar els temps de trajecte en cada viatge. Amb aquesta variant, sembla, que de sentit comú i lògica més aviat ben poca.

Però si a l'Ebre la situació ja serà complicada, al Camp, i a banda dels horaris, el desastre serà majúscul: s'ha eliminat la via entre l'Hospitalet de l'Infant, Cambrils i Salou; les estacions de les dues primeres localitats es traslladaran als afores, mentre que Salou perd definitivament l'estació al centre, i es queda que l'estació més propera serà la de Port Aventura. A més, es crearan busos llançadora per anar a les respectives noves estacions, quan fins ara s'hi podia arribar a peu. No té ni cap ni peus, i encara menys en un tram que movia quasi 700.000 passatgers l'any, i que donava servei directe a una zona turística de primer nivell (per exemple, Salou va tenir el 2019 un total de 7,64 milions de pernoctacions turístiques).

En segon lloc, la posada en funcionament de la variant ha comportat també canvis en trens de velocitat alta. D'una banda, s'han eliminat els quatre trens Euromed per sentit que s'aturaven a l'estació de l'Aldea, i que ho feien de forma temporal pagats per la Generalitat. I de l'altra, tindrem una almoina: a partir del 3 de febrer de 2020 hi haurà un tren Avant al dia que unirà Tortosa i Barcelona-Sants en tan sols 1 hora 30 minuts aproximadament:

al matí sortirà de Tortosa a les 6.20 hores, i a la tarda sortirà de Barcelona a les 18.30 hores. Són horaris realment competitius, és cert, i en principi conviden a agafar-lo. Però hi ha dos inconvenients: el primer, el preu de l'abonament de 40 viatges al més, que és de ni més ni menys de 405 euros; una xifra prohibitiva per a moltes famílies. I la segona i més important: sembla que no s'ha tingut en compte que la majoria de tortosins que agafen el primer tren del matí cada matí (el 18254 que surt a les 6.00 hores) per anar a treballar o estudiar, ho fan per anar fins a Tarragona ciutat… i resulta que l'Avant no pararà a Tarragona ciutat, sinó que ho farà al Camp de Tarragona. Els qui continuem fins a Barcelona som ben pocs (agafo el tren cada dia, i pel que vaig veient, només som dos els tortosins que fem aquest trajecte, més un altre company que l'agafaria a l'Aldea), així que aquest Avant, per als ebrencs, serà útil només en viatges puntuals i no diaris. Com a molt, aquest tren serà útil per als habitants de l'Hospitalet de l'Infant o Cambrils, on sí que farà parada. A més, fa basarda llegir que els polítics ebrencs veuen aquest tren com quelcom positiu pel territori i per a la ciutat, quan de facto no ho serà.

En definitiva, que les coses no es podrien haver fet pitjor. I tothom, des dels seus àmbits de responsabilitat, les ha fet el pitjor possible, sense pal·liatius. Totes les empreses i administracions implicades en l'explotació i gestió de la variant (Renfe, Adif i la Generalitat) ho han fet malament, molt malament. I els polítics locals, tant de l'Ebre com del Camp, també tenen part de responsabilitat, per permetre-ho i per no fer-hi res en absolut per evitar aquest desastre. I és que s'han prioritzat, un cop més, els desplaçament de llarg recorregut: en el fons, la variant beneficia els desplaçaments entre Barcelona i València amb trens Euromed que, aquest sí, es veuen reduïts en uns 40 minuts (a més, hi haurà Euromed que arribaran fins a Figueres). I enmig de les dues capitals, el no res. Amb el temps correm el perill de que es creï

un efecte túnel que farà que només importin les dues puntes del trajecte, i que els qui quedem enmig siguem secundaris i prescindibles. Temps al temps.

D'aquesta anàlisi, possiblement incompleta i segurament molt personal, en trec algunes conclusions:

La primera, que el tren de mitja distància no ha estat, no és ni serà mai la prioritat en la planificació ferroviària i de mobilitat, ni a Catalunya ni a Espanya. No s'entén en absolut que es tanqui un tram de línia absolutament rentable, i que davant d'això cap administració pública es posi les mans al cap. És més, el més sorprenent és que s'hagi permès i incentivat, que s'hagi venut que treure el tren dels centres urbans és la millor solució, quan és totalment el contrari, i que en realitat s'està pervertint de forma temerària la filosofia original del tren, la que realment funciona, que no és altra que la de connectar ciutats properes. Portem 40 anys de priorització del transport per carretera, i de desmantellament del ferrocarril de proximitat, que és el que realment mou milions de persones cada any. I sembla que seguim.

La segona, que malgrat aquesta inauguració de la variant, i de la «suposada» millora ferroviària (que ningú es creu), paradoxalment seran les empreses d'autobusos les grans beneficiades. Pensem-hi: el tram de l'AP7 fins a Salou ja és gratuït… entre Salou i Torredembarra hi ha bonificacions. I el més important: a partir de l'1 d'agost del 2021, l'AP7 serà gratuïta des de Salou fins la Jonquera. A més, òbviament, dels abonaments subvencionats amb diners públics de què gaudeixen algunes companyies. No vull ser malpensat, però a mi personalment tot m'encaixa, i el bus acabarà sent el substitut del tren en trajectes de mitja distància. Només és qüestió de temps.

La tercera, que sobta que en temps d'Emergència Climàtica i de necessitat d'una mobilitat molt més sostenible i respectuosa amb el medi ambient, s'executi aquesta barbaritat amb la R16,

que faci que ni es millorin els horaris del 2016 a l'Ebre, i que 700.000 passatgers a l'any no tinguin el tren a tocar de casa seva i hi puguin accedir caminant. I que es compliqui la mobilitat local i regional a tot el Camp, una zona amb més 500.000 habitants, que és la segona àrea metropolitana de Catalunya. Ara, ho hauran de fer amb cotxe o amb busos llançadora posats pels seus ajuntaments. A banda, és clar, de treure 16 trens de llarg recorregut del centre de Tarragona (uns 140.000 habitants), i desplaçar-los fins l'estació del Camp de Tarragona. És absolutament hilarant. Absurd, patètic i rídicul. Si això és respecte pel país, que vinguin i que m'ho expliquin.

I la quarta, i última. Que un cop més s'ha posat de manifest que vivim en un país on tot es pensa de forma radial, i on les xarxes de transport i de comunicacions sempre tenen un punt central. I és un greu error. Perquè quan el centre es col·lapsa, automàticament afecta a tota la xarxa. I en aquest país, el centre continua sent Barcelona. Sempre ho serà i sempre es voldrà que així sigui. I el desastre que viurem a partir del dia 13 de gener així ho posa de manifest. A l'Ebre ja sabíem que importàvem més aviat poc al Cap i Casal. Crec que Tarragona i el Camp encara mantenien una certa esperança que no fos així i que encara se'ls tingués en compte. No ha estat així. Tarragona es queda fora del Corredor Mediterrani.

Faltarà veure, amb el temps, quin impacte econòmic i social tenen aquests canvis en la mobilitat, que el tindran, i serà un impacte greu i contundent. Sembla que no en som prou conscients, i caldria posar-hi solucions immediatament, perquè encara hi som a temps. Perquè sí, hi ha solucions, factibles, realitzables i que suposen un cost elevat i que tindrien un impacte molt positiu en la mobilitat de les persones: una de ben senzilla, consistiria en crear quatre trens semidirectes entre Tortosa, Tarragona ciutat i Barcelona-Estació de França amb unitats del model 449.

Dos trens per sentit, dos de pujada al matí i uns altres dos de baixada a la tarda, i que en 2 hores exactes poguessin fer el trajecte. Només cal escoltar una mica i ser sensibles a les necessitats de la gent. Res més. No és complicat, creieu-me.

Daniel Gil Solés

QUAN EL MAL JA ESTÀ FET

El nou i tan esperat Corredor del Mediterrani (més de 20 anys d'espera, i més de 700 milions d'euros d'inversió que hem pagat tots nosaltres) no ha portat cap millora ni a les Terres de l'Ebre, i tampoc al Camp de Tarragona. El resultat més significatiu és que ara es pot viatjar entre Barcelona i València en menys de 3 hores. I enmig, no hi ha res. El buit. Un territori només pel qual passar sense aturar-se. Fins i tot per al Camp de Tarragona, pel qual la proximitat relativa amb Barcelona ha acabat palesant que era un inconvenient més que no pas un avantatge. A les Terres de l'Ebre ja hi estàvem acostumats; però el cop moral i psicològic al Camp deu haver estat molt fort. Veure que no comptes per a res quan et penses que sí, no deu ser fàcil. El mal ja està fet. Però tot i això, sempre hi ha marge per a corregir una situació nefasta. Sempre hi ha marge. El got sempre l'hem de veure mig ple.

I quin és aquest marge? Doncs passa per saber clarament quines són les nostres necessitats, les nostres prioritats, i on i en què hem de gastar les nostres forces. Fins al final. I penso, i és la meua opinió, que aquestes forces les hem de destinar en els Regionals. M'explico. Fa més de quatre anys que viatjo per tota la línia R16 (desconec quina és la realitat de l'R15, però penso que la situació deu ser similar), i veig que la mobilitat diària d'un percentatge més que significatiu d'ebrenques i ebrencs és, com a molt, fins a Tarragona. És una mobilitat local, i que necessita de moltes freqüències diàries i d'una eficiència per arribar fins a Tarragona ciutat en menys d'una hora. És més que possible comunicar Tortosa i Tarragona ciutat en menys d'una hora per l'R16. Només

caldria fer petits ajustos: dissortadament caldria cancelar les estacions de Campredó i Camarles, que són les dues amb menys demanda de la línia. La resta hauria de quedar igual. És el petit preu que caldria pagar per a poder establir aquesta millora indispensable, i que afectaria a molta, moltíssima gent. Per aquesta millora és per la que cal lluitar fins al final. Els quatre trens semidirectes que actualment hi ha entre Tortosa i Barcelona (el 18254 i el 18260 de pujada, i el 18251 i el 18255 de baixada), caldria que fessin el recorregut fins a Tarragona en menys d'una hora, i en menys de dues fins a Barcelona; de fet, ja van directes fins a Sants.

Aquesta crec que seria una millora essencial, bàsica, per a les Terres de l'Ebre. I que hauria de ser la nostra primera prioritat. Evidentment, sempre hi hauria d'haver complements que ens permetin poder triar en un àmbit de diversitat d'opcions, i en igualtat de condicions que ho poden fer la resta de territoris. I aquests complements passen per obtenir trens de velocitat alta: els Euromeds i els Avant. Tot i que aquests trens, repeteixo, no solucionen la mobilitat regional i entre ciutats properes, i en absolut serveixen per a cosir el territori. És clar que seria una millora poder arribar a Barcelona en 1h30m, que serà el temps que trigarà l'Avant en arribar a Sants. Però desenganyem-nos: és una necessitat puntual, ocasional, i que no respon en absolut a una necessitat real. El que faig jo cada dia és inusual, no és quelcom d'habitual; i em sembla un dispendi de recursos econòmics posar aquests trens ràpids per a una demanda que penso serà més aviat residual. I que a més, passaran pel Camp de Tarragona i no per Tarragona ciutat. Un cop més, es connecta amb Barcelona, quan el que majoritàriament necessitem és estar millor connectats amb Tarragona.

En definitiva. Que no hem de renunciar a res; a res en absolut. Ens fa falta tot. El que passa és que cal saber quines són les prioritats, què ens fa més falta i què no ens fa tanta falta. I treballar i

actuar en conseqüència. La primera acció passa, indubtablement, per alçar la veu. I dir que ja està bé. Que la desconnexió ferroviària ens condemna, i aquest no és futur que volem per a les Terres. Ni per als nostres fills.

ELS APRENENTATGES TECNOLÒGICS DE LA CANALLA DURANT EL CONFINAMENT

Durant tot aquest confinament inèdit que hem viscut a causa de la pandèmia de la Covid-19, hi ha una cosa que m'ha cridat poderosament l'atenció, i que penso que és una de les conseqüències positives de tot plegat. I és que penso que durant aquests mesos, els aprenentatges tecnològics de la canalla han estat brutals, enormes i intensos com mai ho haurien pogut ser. Com a mínim en el cas de l'Anna.

Perquè és clar, on més intensament ho he viscut ha estat amb l'Anna. El divendres 13 de març ja no va anar a escola. I aquest divendres ja acaba escola. Acadèmicament no tenim res a dir. Durant aquest tres mesos ha hagut de seguir les classes per internet, i durant el confinament dur, fins i tot ha hagut d'establir vincles socials mitjançant internet. Aquest últim trimestre ha après a usar #Skype i Google #Meet per a seguir les tutories setmanals d'escola i les classes també setmanals d'oboè. Ha après també a usar els #blogs (que sembla que mai moren), doncs ha estat l'eina que han usat a escola per acabar el trimestre i enviar les tasques diàries. Ha après a usar el correu electrònic (li hem creat una adreça que també gestionem els adults), a afegir contactes, a fer fotos de les tasques, a adjuntar-les i a enviar correus a les seues mestres. Ha après també a editar els PDF amb les fitxes d'escola. I també hem practicat amb el #Word, tot fent dictats i fent servir el corrector ortogràfic per a què s'adonès dels seus errors i aprengués a corregir-los. I per descomptat, crec que no cal dir res de l'ús de xarxes socials, o de plataformes de vídeo en línia, que diriem que ja ve de sèrie.

La reflexió que en faig és que en l'àmbit tecnològic, el confinament per a ella li ha suposat una oportunitat, una ocasió única que possiblement en una situació normal hauria acabat arribant de forma natural, però segurament sense una immersió tan brutal com aquesta. I important: ha estat una immersió acompanyada en tot moment per la seva mare i el seu pare. Aquests mesos la família hem estat el seu referent educatiu, allà d'on extreure tot el necessaria per a seguir creixent i aprenent. I en tecnologia ha après, i molt. I li estem ensenyant que la tecnologia no és una finalitat en si mateixa, sino que és una eina que ens serveix per a poder fer coses, i que en tot moment controlem els humans. Tot el que ha après li serveix i li servirà en un entorn social, humà i cultural on la tecnologia ja és omnipresent. Nosaltres la guiarem i l'aconsellarem fins que sigui necessari. No cal anar-hi pas en contra, sinó saber-la usar, saber pujar a l'onada. Introduïm-los el més aviat possible, no? Amb seny…

No sóc mestre, i desconec en bona mesura la realitat i el funcionament de les aules. Senzillament sóc un pare que ho intenta fer el millor possible, que gaudeix i que pateix amb la seua educació, que es sent orgullós del què s'ha aconseguit i que sent un profund neguit per allò que costa d'aconseguir. I aquest pare si que té una certesa: que segurament en una situació normal, tot això no ho hauria pogut aprendre en tant poc temps, i que l'escola (així, en genèric) no ofereix aquesta mena d'aprenentatges. N'ofereix d'altres, entesos; però aquests no.

No tinguem temor d'introduir la tecnologia a la nostra canalla. En saben més del que no ens pensem, i segur que saben usar-la molt millor del que ens pensem. Confiem en ells, no ens defraudaran. Només volen que siguem al seu costat.

Daniel Gil Solés

I a partir d'ara, què?

De cara el curs vinent sembla que ja es comencen a desvetllar algunes de les incògnites amb què hem viscut les famílies aquest últim trimestre. Pel que sembla, es continuarà donant prioritat a les classes presencials (https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20200610/propuesta-ministerio-educacio-regreso-curso-escolar-2020-2021-7993805) i amb grups de fins a 20 alumnes fins a 4t de Primària. Sembla que no hi haurà ni rastre de les classes online, com a mínim a Primària. Pel que sé, a l'escola on portem l'Anna, a 6è ja tenen un #Moodle, plataforma que si que usen abastament a la #ESO. Dissortadament, diria que el sistema educatiu no estava preparat per aquest canvi disruptiu. I és una llàstima. Tornarem al model clàssic, i perdrem l'oportunitat de canviar per sempre més el nostre model educatiu. Tots els aprenentatges tecnològics d'aquest últim trimestre quedaran en un no res. No tindran continuïtat de cap mena; tampoc s'ha plantejat la possibilitat d'un model educatiu híbrid. I es perdrà l'oportunitat d'incorporar la tecnologia al procés educatiu en edats primerenques com a 2n de Primària, per exemple. Ampliar per exemple el #Moodle del centre on va l'Anna als alumnes de Cicle Inicial, hauria estat una bona iniciativa. Incorporar altres plataformes com #Google #Classroom es podria haver fet sense massa complicacions… Innovació, en dèiem.

D'aquest últim trimestre en trec una conclusió demolidora: la nostra canalla està plenament preparada per aprendre d'una nova manera. Diria, però, que el nostre sistema educatiu encara no està preparat (o disposat) per a fer aquest canvi tan radical, però alhora tan positiu.

SOBRE L'ÚS DEL TINGLADO DE L'ESTACIÓ DE TORTOSA

Des de finals de l'any passat 2019 que hi ha #Tortosa un cert debat sobre l'ús del magatzem que hi ha just al costat de l'estació de ferrocarril. Personalment, m'agrada més l'expressió molt tarragonina de «tinglado». Fent una simple cerca a #Google es poden trobar referències (https://www.google.com/search?client=opera&q=magatzems+estació+de+tortosa). Sembla que el Tinglado, ni que sigui momentàniament, es salvarà (Moreno, 2019b), i fins i tot hi ha en marxa una campanya ciutadana a Change.org per a demanar el seu indult (Moreno, 2019a). Les intencions inicials de l'ajuntament eren el seu enderrocament i l'habilitació d'un aparcament gratuït en superfície a l'espera de poder executar la urbanització de la zona. Personalment, celebro que com a mínim de moment no s'enderroqui aquest element patrimonial arquitectònic; crec que caldria restaurar-lo i que caldria dotar-lo de nous usos per a la ciutat i per a les Terres de l'Ebre. Però quins? Doncs faig la meua humil proposta en forma de dues propostes absolutament complementàries, i que podrien conviure sense massa complicacions (encara que a primera vista no ho semblin), ja que hi hauria suficient espai. Fem ciència ficció? Prefereixo entendre que escric com m'agradaria que fos la meua ciutat… Imaginar el futur, res més.

Una nova biblioteca per a Tortosa

Bé, si. Escombro cap a casa. Sóc bibliotecari. Aposto i sempre apostaré per les biblioteques, i aposto i sempre apostaré també

per la seua utilitat i necessitat per a teixir societats més cultes, més crítiques i més cohesionades. Però és a a més a més, el Mapa de Lectura Pública de Catalunya, en la seva actualització de 2014, la més actual, diu explícitament que a Tortosa cal una nova *biblioteca local de proximitat* (Generalitat de Catalunya, 2014). A la pàgina 74 d'aquest document indica que aquesta nova biblioteca hauria de tenir un fons de 17.367 volums i una superfície i una dimensió que caldria concretar segons el Pla Municipal de Biblioteques. Per la ubicació cèntrica del Tinglado, just al costat de l'estació i a ple centre de Tortosa, crec que seria una localització fantàstica per a una nova biblioteca. A més, permetria oxigenar i esponjar la Biblioteca Marcel·lí Domingo, situada en ple centre històric, encaixonada i encorsetada, i sense possibilitats de créixer en cap direcció precisament per ser on és. A més, aquesta futura biblioteca permetria donar serveis als barris del Temple, Sant Llàtzer i els Ravals (i en general tota la zona sud), que són els que estan més allunyats del centre històric.

Un petit centre comercial i lúdic cobert

Doncs si. A nivell de dinamització econòmica penso que és un altre dels principals dèficits que té la ciutat. La creació d'un nou centre comercial i lúdic cobert suposaria un impuls a l'economia local i de les Terres, i a més donaria alternatives lúdiques i d'oci a la societat tortosina i ebrenca, i dinamitzaria i donaria vitalitat una ciutat que a voltes està, per dir-ho suaument, força apagada. Evidentment, caldria ajustar molt bé aquest centre comercial i lúdic, dotant-lo de comerç i economia de proximitat, tot i que malgrat tot caldria deixar la porta oberta a la poder-lo desenvolupar seguint models diguem-ne clàssics. Aquest, però, ja seria un altre debat; debat que, arribat el moment, caldria no eternitzar. Dissenyar i concebre un nou espai lúdico-comercial, amb botigues, restaurants, serveis i un supermercat de primera línia, penso que suposaria posar a Tortosa, ara si, de veritat, com

a un pol d'atracció intercomarcal, i retindria molta gent que ara viatja fins a #Tarragona o #Castelló a fer compres i a passar el dia. I com amb la #biblioteca, l'excel·lent ubicació d'aquest futur centre comercial i lúdic, al costat de les estacions de tren i autobusos, seria un punt a favor molt important, i en facilitaria el seu accés.

L'aparcament també faria falta, és clar.

I el pàrquing? Doncs és ben cert que un dels dèficits més importants que té Tortosa és el de l'aparcament gratuït. I és ben cert que un pàrquing gratuït al costat de l'estació potenciaria la intermodalitat i ben treballat podria suposar un impuls al transport públic. Tot això és ben cert. No dic pas que un aparcament no faci falta, perquè fa falta. Però també és ben cert que es poden trobar alternatives. La primera, fer un aparcament subterrani just a sota del Tinglado. La segona, fer un altre aparcament subterrani a la plaça de les Corts Catalanes, tal i com ja es va fer a la plaça que hi ha just davant del CAP El Temple, amb l'avantatge afegit que a tocar hi ha l'estació d'autobusos. La tercera, fer els dos aparcaments subterranis. No cal dir que aposto per aquesta última. I per tal d'afavorir la intermodalitat de transports, caldria trobar mecanismes per a poder obtenir millors preus i reduccions considerables per als qui aparquin el cotxe en un d'aquests futurs aparcaments i usin el tren o el bus. O l'ajuntament es podria reservar un percentatge determinat de places d'aquests aparcaments i fer-les públiques i gratuïtes. Malgrat la mida menuda que té Tortosa, crec que cal continuar dotant-la d'aparcaments. I és que precisament Tortosa no dóna servei únicament als tortosins i tortosines, i per tant cal pensar en unes *Terres de l'Ebre-ciutat* com a un pols d'atracció a nivell territorial; pensar en una àrea metropolitana Tortosa-Amposta és ja una qüestió de pura supervivència (Gil, 2019). I amb respecte i complementarietat, podem conservar el nostre patrimoni arquitectònic, i al mateix temps oferir serveis i donar respostes a les necessitats actuals de la ciutadania.

PETIT ASSAIG SOBRE LES OPORTUNITATS VISCUDES

La vida i en general tot allò que ens envolta, i també de qui ens envolten i a qui envoltem, està ple d'oportunitats. De fet, viure és ja en si mateix la oportunitat original. De nosaltres, i nomès de nosaltres, depèn com les afrontem. Tenim la llibertat última de plantejar-nos aquestes oportunitats com a una pèrdua o com a un èxit; i això mai ningú ens ho podrà treure. I cito a l'indispensable Viktor Frankl, que assegurava que «al hombre se le puede arrebatar todo salvo una cosa la última de las libertades humanas, la elección de la actitud personal ante un conjunto de circunstancias, para decidir su propio camino» (https://es.wikipedia.org/wiki/El_hombre_en_busca_de_sentido). Evidentment, les circumstàncies no són en absolut les mateixes que les vivim molts de nosaltres, però les seues lliçons ens serveixen. I serveixen no només a nivell individual. Crec que també podem aplicar aquesta llibertat última, aquesta tria i actituds davant les circumstàncies, a un nivell social, de col·lectivitat… i de territori. Els territoris, i les persones que els habiten, també tenen oportunitats, també viuen oportunitats. I a les Terres de l'Ebre també hem viscut oportunitats.

Sobre les oportunitats perdudes

A l'Ebre hem perdut molt, és clar que si. No dir-ho obertament, i no acceptar-ho seria una actitud força irreal, fins i tot irresponsable. I tampoc es tracta d'això. No faré un extens catàleg de greuges; no és l'intenció ni l'objectiu d'aquest article… que vol ser volgudament positiu.

L'última pèrdua han estat els trens. En pocs mesos hem perdut la parada dels Euromeds a l'Aldea, i el tren Avant que comunicava Tortosa i Barcelona-Sants en 1 hora i 35 minuts. És a dir, que hem perdut una comunicació ràpida per ferrocarril amb la capital del país. I pel que sembla, no hi ha massa indicis de què en un futur proper poguem recuperar-la. Com tampoc sembla que hi hagi millores a la R16 en l'horitzó. Segurament, ja deu anar bé així; segurament, deu ser molt més fàcil i efectista centrar els esforços econòmics de les administracions públics en altres tipologies de transports. I segurament cap responsable d'aquest desastre ferroviari que viu l'Ebre faci res per a intentar resoldre'l.

Però sobretot (i amb una visió panoràmica) hem perdut també l'oportunitat d'emetre un discurs i una imatge positives; de generar una història i una narració que atrapi, que sedueixi, en tots els àmbits. Seguim ancorats en un mateix llenguatge que porta implícit una rèmora derrotista que no ens fa cap bé. Ni ara ni fa 10 anys. O 20.

Sobre les oportunitats guanyades

A l'Ebre, però, també hem guanyat molt. I cal dir-ho, també. I cal reivindicar-ho, encara més. Hem aprofitat moltes oportunitats. Hem tingut l'oportunitat de cohesionar-nos molt més a nivell social, d'impulsar un sentiment i un orgull de poble com mai havíem tingut. Hem tingut, i tenim, l'oportunitat d'impulsar una Fira del Llibre Ebrenc, que aquest 2020 fa 17 anys es celebra cada any a Móra d'Ebre, i una Fira Litterarum d'espectacles literaris, amb 13 edicions al darrera, i que dóna un impuls extraordinari a la cultura ebrenca, i que és capaç d'exportar-la fora del nostre territori. Hem tingut i tenim l'oportunitat de gaudir una Festa del Renaixement a Tortosa, amb 25 edicions i que gaudeix de reconeixements turístics nacionals. Hem tingut i tenim l'oportunitat de mantenir un teixit reivindicatiu ben actiu, que es manifestava

per la gratuïtat de l'AP-7, per uns trens dignes, o per donar veu a una diàspora humana sagnant que hipoteca en futur del territori, entre molts altres. Hem tingut i tenim l'oportunitat de disposar d'una xarxa d'equipaments culturals actius i innovadors, com Lo Pati a Amposta o l'Obrador a Deltebre o el Centre Picasso a Horta de Sant Joan, o els diferents museus, biblioteques i centres d'interpretació escampats pel territori; i des del 2015 tenim l'oportunitat de gaudir d'un col·lectiu cultural Dillums d'Art al Forn, on s'impulsa la cultura local des de la proximitat i el coneixement profund i directe amb els creadors. I hem tingut i tenim l'oportunitat de gaudir i tenir ben a prop un parell de parcs naturals, una via verda i tot seguit d'equipaments turístics de primer nivell per a impulsar un turisme verd, ecològic i respectuós amb el planeta. Però sobretot, i sempre, hem tingut i tenim l'oportunitat de luxe de gaudir de persones i ciutadans actius i compromesos de la talla d'en Marti, de la Cinta, de l'Ernest (que van tornar a les Terres amb les seues respectives famílies), d'en Gustau, d'en Jesús Maria, de l'Eduard, de la Begoña, de l'Arcadi, de l'Ignasi, de la Irene i de la Rosa i de molts més noms, sovint anònims, que s'esforcen i que lluiten, des dels seus respectius àmbits, per impulsar les nostres Terres i que creuen en elles i sobretot en la seua gent. Perquè no oblidem-ho: són les persones les que generen i creen oportunitats; i també són les persones les qui decideixen, lliurement, si creuen i compren aquestes oportunitats.

La gran desgràcia col·lectiva, però, és que aquestes oportunitats guanyades, i aquestes persones immenses, no apareixeran mai en cap reportatge en *prime time* de la televisió del país. Però això no vol dir que no existeixen. Existeixen, i tenen molta vida.

SOBRE LA NECESSITAT D'UN URBANISME MÉS AMABLE A TORTOSA

Situació 1: un dia qualsevol d'estiu a #Tortosa. Ple mes d'agost. Del 2020, però ben bé podria ser de fa 5 anys o, si no canvia molt la cosa, també podria ser d'aquí 5 anys… pel cap baix. Amb tota la tropa sortim de casa, que les dues feres menudes que tenim s'enfilen per les parets i necessiten aire lliure, i som de classe proletària sense muntanya. Decidim anar fins a #Ferreries, a la plaça Francesc Macià, que hi ha una bona zona de jocs infantils. Hi arribem que toquen el migdia, i el parc està absolutament buit, desolat: els quatre arbres, quatre, que hi ha en absolut proporcionen cap mena d'ombra. Al ciment segurament s'hi podria fregir un ou, i els tobogans potser fins i tot s'hi podria fer a la planxa algun xiquet, tomba i tomba i llestos. No aguantem ni cinc minuts, i ens refugiem al #Lidl proper, que hi ha aire condicionat.

Situació 2: un altre dia qualsevol d'un altre estiu qualsevol a #Tortosa. Ple mes d'agost. És el 2020, però com en la primera situació, ben bé podria ser de fa 5 anys, o, si tampoc canvia molt la cosa, també podria ser d'aquí a 5 anys. Amb la tropa, altra volta (quina mania en sortir de casa, punyeta!) sortim a intentar gaudir de la ciutat, i que les dues *bestioletes* menudes de casa s'esbravin i cremin l'energia i a la nit poguem dormir tots el millor possible. Ens decidim per l'avinguda Ferran d'Aragó, i la continuació (a can Google Maps m'apareix com l'avinguda Canal Cantonada), en paral·lel al canal de l'Esquerra de l'Ebre. Hi arribem cap allà les sis de la tarda… i com en la primera situació, també ens trobem un desert. L'ombra que donen els encara esquifits arbres és

del tot insuficient, i el sol també hi cau a plom; suen les pedres i tot. Després d'una caminada, ens refugiem al #Supeco proper… que hi ha aire condicionat.

Conclusió: qualsevol que llegeixi aquestes línies podria dir que semblem nous, que ara caiem del cirerer, i que som uns molt mals pares que no se'ns acut res més que treure les xiquetes a passejar quan fa massa calor. Frenem una miqueta: com a pares tenim l'absoluta llibertat de poder treure a passejar les nostres filles quan creguem convenient, només faltaria. El problema de fons, penso, és que massa vegades a Tortosa ens trobem amb un urbanisme no massa amable, i que no permet gaudir de la ciutat a qualsevol hora i en qualsevol moment i de la manera que hom cregui convenient, i que resolgui les necessitats del major nombre possible de ciutadans de la ciutats. Perquè, i aquí ve la pregunta clau: per què m'he d'esperar a una determinada hora del dia per a que les nostres filles puguin sortir al carrer, anar als parcs i fruir de la ciutat? És a dir, que hem de ser els ciutadans els qui ens adaptem a la ciutat, quan hauria de ser just al revés: ha de ser la ciutat la que s'adapti a les necessitats i als usos dels seus ciutadans, donant-los solucions als seus problemes. I és que no tothom a Tortosa té la seua muntanya, o el xalet a l'Ampolla, i no trepitja la ciutat entre Sant Joan i la Diada. I si les famílies normaletes com la meua i la teua s'han de quedar a la ciutat perquè no marxen de vacances o no poden o senzillament no volen fugir-ne, doncs penso que la ciutat ens ha de poder donar respostes i oferir-nos un urbanisme més humà i proper. Que d'això es tracta, no? I poder oferir espais d'ombra on poder sortir a passejar a qualsevol hora, sol o amb la teua canalla, doncs penso que hi ajudaria molt. Evidentment, no cal fer-ho sempre amb arbres, que entenc que són cars, que cal comprar-los menudets, i que passen molts, moltíssims anys, fins que es fan grans i poden fer la seua funció. Hi ha altres solucions, com tendals o pèrgoles, que proporcionarien espais d'ombra

i que permetrien gaudir de molts espais de la ciutat a qualsevol hora del dia. I sense haver de patir per si per dinar tenim ous ferrats amb xiqueta a la brasa poc feta.

Epíleg: cal dir, no obstant, que a la ciutat hi ha espais amb ombra suficient. Cal dir-ho tot. Espais que conviden a gaudir-los en qualsevol moment del dia. Podríem dir el Parc Teodor Gonzàlez, o el Passeig de Ribera. Són espais que conviden, espais urbans propers i acollidors.

CAP A LA CIUTAT DELS PRODIGIS

Surto al balcó de casa amb l'Alba al braç. Ella, distreta, va cridant «Otxeee» o «Abreee» mentre es fot entre pit i esquena un plàtan per a berenar, i observo el nou gratacel que ens han plantofat just a l'entrada sud de la ciutat, a la zona que s'anomena Porta de Tortosa, i que ha canviat i transformat ja per sempre l'*skyline* de la ciutat. I penso que ara si, que ara va de debò, que ara ja anem pel bon camí per a esdevenir una ciutat amb tots els ets i uts. No entraré en si aquest nou artefacte bruteja la ciutat o si l'abelleix; de fet per aquestes contrades tenim una extensa nòmina de puristes del paisatge que segur que serien capaços de muntar-te unes jornades molt i molt científiques sobre l'assumpte en un tres i no res. No els contradiré pas ni me'ls posaré en contra. El que si que penso que amb aquest nou artefacte Tortosa entra de totes totes en la postmodernitat. La modernitat ja si de cas la deixem per a uns altres temps, que amb això de la pandèmia i els confinaments i les escoles de la canalla se'ns giraria massa feina. A més, si els pensadors tortosins volen que la ciutat se salti èpoques, doncs se les salta, que per això Tortosa és la Bilbao del sud de Catalunya. I punt.

Tot va començar fa no massa anys quan a la ciutat va aterrar una franquícia del McDonalds. Llavors Tortosa ja va fer un salt qualitatiu, és clar que si, i ja va entrar al llistat mundial de restaurants de la major cadena mundial. Ara els pocs *guiris* que ens visitin (els recomano que no ho facin amb la R16, estuctura de país de la nostra estimada i eficaç Renfe/Rodalies) a la fi podran menjar com si fossin a Roma, Moscú o Honololú. Poca broma. I

qui digui que quan ha viatjat per aquests móns no ha entrat mai a cap McDonalds a fer un mos, doncs és que menteix vilment i a més a més practica un postureig força infumable. Deixa't estar de guies Michelins: ara hom pot triar entre fotre's un arròs al Delta o endrapar una Big Mac mentre la teua descendència crida i juga amb els regals del Happy Meal. Què més volem.

Ara estem vivint el segon acte d'aquesta cursa: hom no pot dir mai que viu en una ciutat, una Ciutat, on no hi hagi cap gratacel. On vas a parar. Tota ciutat que busqui ser Ciutat ha de ser capaç de modificar el seu perfil urbà, el seu paisatge urbà, amb un gratacel. En aquest cas de 14 plantes. I si no ho pot fer, doncs que aquesta ciutat, continuï sent ciutat en minúscules, i que aprofundeixi i s'endinsi en el meravellós món del provincianisme i el localisme. Però com ja he dit, Tortosa és la Bilbao del sud de Catalunya. I ara la ciutat ja es pot equiparar amb Kuala Lumpur o amb Abu Dhabi, cadascuna amb els seus gratacels corresponents. D'aquí poc sortirem en aquells llibres d'arquitectura *super-xuli-mega-guais* tipus *Skyscrapers of the World*. Gustavo Gili, de res per la idea, espero la comissió corresponent. Ara tota la tropa de la jetset tortosina ja té on invertir els calerons i comprar-se uns quants pisets. Vora Parc i la Simpàtica ja estan *demodé*.

I ja visualitzo el tercer acte: convertir tota l'avinguda Generalitat en el nou Passeig de Gràcia ebrenc, i omplir-la de botigues de luxe tipus Gucci, Versace, Armani, Channel o Dior. Així, els turistes despistats que ens vinguin a veure, ja ho tindran tot: podran endrapar unes quantes hamburgueses al McDonalds, i després anar xino-xano per tota l'avinguda a gastar-se els *quartus* en algun drapet de luxe. Una ganga. Tal i com farien a qualsevol altra ciutat del món, que és el toca, escoltin.

Ben mirat, aquest podria ser un excel·lent model de ciutat per a Tortosa. De fet, és tan excel·lent que ratlla l'excel·lència, quan tantes i tantes ciutats l'han aplicat. I amb èxit… mirin sinó Bar-

celona. Perquè escoltin, quin cansament això de la Reserva de la Biosfera, els Parcs Naturals i una Via Verda quilomètrica i de paisatges fabulosos. Això no rutlla, aquí no ve ningú, i ens cal la pastarrufa urgentment.

Sens dubte crec que Tortosa va de pet a convertir-se en la ciutat dels prodigis del sud de Catalunya. Perquè com en alguna ocasió va dir Oscar Wilde: *La millor manera de lliurar-se de la temptació és caure en ella*.

LA COMODITAT D'ALLÒ QUE ENS ÉS CONEGUT

Com a mínim en aquesta part de món, del món occidental, crec que els éssers humans en general estem fets de rutines. De rutines que coneixem i dins les quals ens sentim segurs i confortables. I a voltes, la famosa zona de confort se'ns acaba queda tan menuda, tan xicoteta, que som incapaços de veure més enllà, i de que a fora d'aquesta petita àrea de seguretat hi ha vida, molta vida. Massa vegades som literalment incapaços, perquè no podem o potser perquè no volem, d'ampliar la nostra zona de confort, ferla més àmplia, més rica, més diversa, amb més matisos, amb nous horitzons… i sobretot amb menys dependència d'un poc nombre d'actors als quals donem, sense fer-nos massa preguntes o si més no sense pensar-nos-ho gaire, bona part de la nostra privacitat.

I això que he explicat en el paràgraf anterior, i que és aplicable a quasi tots els aspectes de la vida de qualsevol de nosaltres, evidentment també ho és en l'àmbit tecnològic. Crec que la immensa majoria de nosaltres usem la tecnologia que ens envolta d'una manera totalment acrítica: no hi pensem pas gaire en les conseqüències dels nostres actes, i com usen les empreses tecnològiques les dades personals que els cedim. O si hi pensem, doncs moltes vegades pensem allò de *«Jo no tinc res a amagar»*, o potser pensem que la cosa ja ens compensa per tot allò que ens donen, a canvi de que els resultats d'una cerca siguin personalitzats en funció d'allò que apareix al teu correu, per posar només un exemple… Crec, doncs, que no ens esforcem massa, o gens ni mica, en ser una mica crítics amb la tecnologia que usem i que ens posem als nostres dispositius personals. I quasi bé sempre

caiem en la comoditat d'acabar usant allò que usa la gran majoria, o quasi bé tothom. Segurament per no quedar fora del grup. Aquesta comoditat ens limita, i fa que el nostre món i la nostra visió sigui molt més limitada i més pobre del que ho podria ser.

Doncs, personalment, he arribat a un punt de la meua vida i dels meus coneixements tecnològics en què vull tenir un major control d'allò que comparteixo a la xarxa, i amb qui ho comparteixo, i on ho comparteixo. I també vull tenir un control de com em comunico… encara que no sempre sigui l'opció ni més fàcil i ni més comuna i usada per un major nombre d'usuaris. I encara que em suposi un major esforç. I sobretot, no vull que unes poques determinades empreses tinguin multitud de dades personals meues (o ben poques, m'és igual), si allò que m'ofereixen a canvi no em compensa en termes emocionals, i de connexió i de converses i diàleg amb altres persones. Aquest, per a mi, és el punt clau: seré allà on pugui conversar i intercanviar coneixement amb altres persones. A la resta de llocs, doncs personalment, per a mi, no em valdrà la pena ser-hi.

No donaré cap més detall. Ni cap nom de cap altre servei. Cadascú que investigui i busqui i prengui les seues pròpies decisions. Ja som tots prou grans. I especialment, prou intel·ligents. Això si, m'agradaria que ho poguessim compartir i parlar i debatre a les xarxes socials. En aquelles que hi sigui, és clar.

LA DERROTA MORAL DEL TANCAMENT DELS PARCS INFANTILS

A Tortosa fa unes setmanes que estem ben enfeinats contenint un rebrot prou important de la Covid-19. El rebrot a Padesa (Moreno 2020c), amb més de 200 positius, fa que tot es dispari, que tot s'acceleri, que tot es precipiti. S'anuncien cribratges massius (Bonet 2020a) a tots els centres escolars de la ciutat, que implicaran a unes 7.000 persones, i que tindran lloc durant tot el mes d'octubre. Finalment, el #Procicat demana no sortir de casa (Bonet 2020c) als habitants de #Tortosa, #Roquetes i #Amposta, que es limitin els desplaçaments… i un cop més, es tanquen els parcs infantils. Tot això, durant 15 dies, a comptar a partir d'aquest dimarts 6 d'octubre. En fi, que ja tornem a tenir la #novanormalitat en tota la seua excelsa esplendor.

A veure, per on començo? Potser em faré algunes preguntes, perquè a nivell pràctic i científic evidentment no tinc encara cap mena de resposta ben argumentada. A veure si algú amb una visió molt més clarivident i nítida que la que pugui tenir servidor de vostès m'il·lumina el camí, i li puc explicar a les meues filles que algú amb més criteri científic que son pare ha decidit deixar-les sense lleure i oci a l'aire lliure, però les deixa fer activitats extraescolars en espais tancats; i que ho entenguin, és clar, que són força més llestes i intel·ligents que no pas jo. Perquè algú m'explica per què les terrasses dels bars i restaurants a la ciutat continuen la seua lenta expansió, com una taca d'oli, per voreres i parcs? Els convido a passejar-se, per exemple, pel Parc Teodor Gonzàlez, i ho vegin vostès mateixos. Però els parcs infantils, al-

tra volta tancats. Perquè algú m'explica per què no s'han ampliat freqüències de transport públic, per evitar que els qui l'agafem cada dia per anar a guanyar-nos les garrofes podem respectar mínimament una certa distància de seguretat amb altres passatgers? I per què m'he de portar de casa el gel hidroalcohòlic per empastifar-me les mans cada matí perquè al trens no n'hi ha? Però és clar, el problema són els parcs infantils, que directament cal tancar-los. Potser sóc jo, si. Dec ser jo, que no entenc bé les coses i ho miro de forma equivocada. Segur. I que dec ser una mica (o molt) ingenu. Però un cop més penso que aquesta #novanormalitat va sobretot d'economia, de diners, de *pastarrufa*, de doblers, de calers, i que sobretot, sobretot, cal que la roda no s'aturi; la roda econòmica, és clar. Així que si, bàsicament podem (hem de) sortir de casa per anar a treballar i per a gastar-nos els euros de la nòmina fotent-nos uns quintos a la terrassa del bar de sota de casa o atipant-nos a qualsevol restaurant. I hi podrem anar amb la nostra tropa, que gastarem més… Això si, després res d'anar a fer un tomet o passar una estoneta al parc. Passa cap a casa que ja hem socialitzat prou per avui. En fi. Suposo que la transmissió cal tallar-la per algun lloc, i aquest lloc és sempre el més fàcil i ràpid.

Perquè l'assumpte, més enllà del tancament dels parcs infantils en si mateix, penso que porta unes implicacions i conseqüències molt més profundes i contundents de les que ens pensem. Que si, que d'acord, que les meues filles es poden aguantar 15 dies sense parc si han pogut estar 3 mesos i mig tancades a casa, i no els passarà res. Que si. I que ja buscarem com entretindre-les i tinguin moments de lleure i oci. Però en el fons penso que no es tracta d'això. I ho sabem. Es tracta de què sempre executem les mesures més dràstiques amb els qui menys es poden queixar. Així no els protegim en absolut: no és en cap cas protecció, sinó que senzillament estem evitant els contagis de més adults sovint

irresponsables. Hem acabat sent una societat que es pot permetre el luxe de tenir els nostres infants sense escola i educació durant mig any (i sense cap mena de pla B) i deixar-los sense parcs i oci i joc compartit i lleure a l'aire lliure (i socialització) quan venen mal dades, sense ni tan sols escoltar-los i sense que puguin opinar sobre allò que els afecta directament (Vicente, 2020), i pensar que això no tindrà cap mena de conseqüència en el futur. El *curtplacisme* de l'economia ho condiciona tot, fins i tot el futur de tot allò que tenim i som.

El tancament dels parcs infantils no és pas un mal menor. És el símbol de la nostra derrota moral com a societat, com a grup, com a comunitat, suposadament avançada, i que posa el benestar de la infància al capdamunt de les prioritats estatals. Mirem només el nostre món des d'una única visió adulta, mentre silenciem els nostres infants, i els imposem i bandegem perillosament les seues opinions i les seues necessitats i emocions. Els infants d'ara, els adults del futur, tractaran els seus fills de la mateixa com nosaltres els estem tractant ara a ells. És a dir, amb prohibicions. I ja ho tindríem.

CALDRIA FER PAGAR PER ACCEDIR AL MEDI NATURAL PROTEGIT?

Aquest passat estiu ha estat un estiu molt atípic, anòmal, a les Terres de l'Ebre. Bé, de fet, tot l'any està sent estrany i complicat, aquí i arreu. La pandèmia que estem vivint, encara, i que continuarem vivint durant encara força mesos, ho marca i condiciona absolutament tot, fins i tot els desplaçaments durant l'època turística. Com deia, aquest estiu del 2020 no ha estat normal… però en l'àmbit turístic ebrenc aquesta anormalitat caldria veure-la en termes positius: i és que hem estat una de les poques marques turístiques de #Catalunya que ha mantingut certs nivells d'ocupació durant els mesos d'estiu. Feu algunes cerques per can #Google, trobareu notícies a dojo (o millor per can #DuckDuckGo, que us respectaran la vostra privacitat). Aquest fet va provocar que vingués molta gent a les nostres terres, a passar-hi les vacances, però també ha fer-hi escapades puntuals. I és clar, això va tenir com a conseqüència veure molts espais significatius i emblemàtics de les nostres Terres plens a vessar com cap altre estiu. I és clar, això va comportar també viure algunes situacions com a mínim curioses, però que m'han fet pensar. I ara, amb una certa perspectiva que donen els dies, crec que és un bon moment per a posar-hi per escrit.

En l'àmbit estrictament personal i familiar, i per tant són situacions que hem viscut, en vam viure dues. La primera, i més ràpida d'explicar, és que la platja del Trabucador (els Eucaliptus, l'Aube… per als indígenes) estigués, malgrat els quilòmetres de platja, pleníssima cada dia d'agost, amb el trànsit de cotxes

i l'acumulació de deixalles pertinents. La segona, però, és la que més em va impactar, i a partir de la qual desenvoluparé el títol d'aquest article. Resulta que a la família no se'ns acut res més intel·ligent que el primer diumenge d'agost escapar-nos fins les Olles d'Horta de Sant Joan en ple Parc Naturals dels Ports. Com us deureu imaginar, la impressió va ser forta: uns quants quilòmetres de cotxes aparcats a banda i banda de la pista forestal. I un cop vam poder aparcar, vam apropar-nos (sense treure cap mena de bossa ni evidentment les tovalloles) a veure com estaven les Olles: hi havia gent acampada, i a cada centímetre de pedra per inclinat que estigués era bo per a plantar el cul. Per descomptat que vam marxar immediatament d'allà i vam fer cap a #Morella. Els carrers del centre històric de #Tortosa estan menys atapeïts durant la festa del Renaixement… Després vam veure per les notícies que mitja Catalunya havia oc(k)upat tolls, basses i piscines naturals de l'altra mitja Catalunya, i que en alguns llocs fins i tot havien limitat l'aforament. Imagineu, doncs, el nivell informatiu i de coneixement de l'actualitat que gastem a casa (ep, però ens hem vist els 82 capítols de Nicky, Ricky, Dicky & Dawn, què voleu!).

Doncs bé, arran d'aquesta experiència (a voltes alguna nit encara tinc malsons i calfreds…) és que dono voltes a la pregunta del títol de l'article: caldria fer pagar per accedir al medi natural protegit? Doncs penso que si, que caldria. Potser em direu que ja paguem prou impostos, i que un percentatge ja es destina a la protecció i conservació dels espais naturals protegits. D'acord. I potser també em direu que quan ens allotgem a establiments turístics ja paguem una taxa turística, que va a parar a un Fons de Foment del Turisme, i que serviria per a «la promoció turística de Catalunya, l'impuls, preservació, foment i desenvolupament d'infraestructures turístiques». I entenc que els parcs naturals també serien l'eufemístic *infraestructures turístiques*. I també estaríem

d'acord. Però també convindreu amb mi que sovint tot això que paguem se'n oblida ben aviat, no hi pensem gaire i no ens toca massa la butxaca de forma immediata, i per tant, seguim usant el medi natural protegit de la mateixa forma: més o menys bé, o més o menys malament, segons es miri. Molts, no cal dir-ho, ni ens allotgem cada cap de setmana en establiments turístics, i molts només ens recordem dels impostos d'abril a juny quan ens toca barallar-nos amb els amics d'Hisenda i fer la declaració de la Renta. Molts, però, si que ens escapem el parc natural més proper a fer una rostida amb els amics i passar el diumenge mentre la canalla grimpa pels arbres, s'omple els pulmons d'aire net i es fot perduda de terra i fang. Què fem amb tota aquesta immensa majoria? Doncs personalment veuria bé que s'establís una taxa d'entrada a tot parc natural, que es posessin barreres a tots els accessos (camins, carreteres, pistes forestals, etc.) i que es fes passar per caixa a qui vulgui passar el dia en un entorn natural que la llei hagi marcat que està protegit i que cal conservar i preservar per a les generacions futures. Al Parc de Yellowstone, als Estats Units d'Amèrica, ja ho fan, però reconec que he estat incapaç de trobar cap parc natural a Catalunya o Espanya que tingui una taxa d'entrada. Sé que molts, la majoria, ja tenim cura d'aquests espais protegits, i intentem ser tant respectuosos com podem. Però també sé que una bona colla de persones no s'hi miren gens ni mica. Potser paguem justos per pecadors? Podria ser. Però podria ser la manera de que qui no té cap mena de respecte per la natura es gratés la butxaca a l'acte… i potser s'ho pensarà dos cops. I estic convençut que els qui respectem i valorem la natura no ens importaria pagar una taxa per entrar i gaudir d'entorns naturals privilegiats. En tot cas, podria ser un molt bon debat.

CAL TREURE AQUEST AGUILOT DE L'EBRE

A Tortosa, al bell mig del riu Ebre, tenim una anomalia en tota regla que es diu Monument commemoratiu de la Batalla de l'Ebre. Anomalia perquè després de 42 anys de democràcia moderna i avançada i equiparable a altres estats europeus (i tal), continuem tenint al bell mig d'una ciutat moderna i avançada i equiparable a altres ciutats europees (i tal) un bonic monument feixista de 26 metres d'alçada en ple espai públic. Encara deuen durar les celebracions dels *25 años de Paz*, i jo sense assabentar-me'n. Recordem que va ser el 1966 quan un dictador, si, un dictador feixista, va venir a Tortosa a commemorar la seva victòria i la seva pau i a recordar-nos quin manava… i de fet, qui continua manant encara. I el blanqueig que s'ha intentat fer durant tots aquests anys, amb la retirada de certs elements o la convocatòria de consultes populars per a justificar-ne la seua conservació, és fer trampes al solitari. Hi ha un deure moral. I hi ha també una necessitat moral de no ser una anomalia europea, i deixar de ser una ciutat que exposa i permet símbols feixistes a l'espai públic. I és que subscric al 100 % les paraules de Toni Gallardo a la *Marfanta* quan diu que «El que no pot la toia és continuar més temps a la seva ubicació. I ja no per honorar un règim dictatorial, que també, sinó perquè l'exhibició a l'engròs (ni les dimensions ni la ubicació són casuals) és part important de l'escarni que representa». Ara, per enèsima vegada, sonen campanes de que finalment es retirarà aquest diguem-ne monument. Permeteu-me dir que no m'ho creuré fins que vegi el riu ben net i pulit. Cal, doncs, treure aquest aguilot de l'Ebre el més aviat possible.

I una volta s'hagi tret el monument de l'espai públic, què en fem? Doncs sóc de l'opinió que treure i eliminar no ha de voler dir obligatòriament oblidar. No, no ens podem permetre el luxe d'oblidar què va significar aquest monument, i sobretot, en quin context es va erigir i quin va ser el seu origen… precisament per a conèixer més i millor la nostra història, i intentar (en la mesura de les nostres possibilitats) que no es torni a repetir. I per això és imprescindible el coneixement. I fixeu-vos que no parlo de reinterpretar res. Parlo de conèixer. Perquè al feixisme no se'l reinteIrpreta. El feixisme no admet cap matís ni cap tonalitat de gris. Així doncs, el trauria d'on és ara, per a què no brutegi més, però el museitzaria i potser l'inclouria dins dels Espais de la Batalla de l'Ebre que gestiona el COMEBE. Si, d'acord, la ciutat no va ser cap escenari principal de la Batalla, però si que va patir greus bombardeigs durant la mateixa. A més, ja hi ha espais singulars com el refugi antiaeri número 4. Es podria també incloure aquest monument (desmuntat o només la part superior) en algún espai del Museu de Tortosa, i museïtzar-lo i explicar-lo amb rigor històric. I explicar què va significar per a la ciutat la Batalla, la destrucció que va patir, i com durant 9 anys de dictadura, més uns altres 42 de democràcia l'hem tingut palplantat emmig de l'Ebre i de la ciutat, sense que ningú s'atrevís amb la valentia i el coratge necessaris a encarar-se i afrontar obertament el nostre passat, com un pervers recordatori de qui va guanyar i qui va perdre. I sense cap més altra explicació que la d'honorar la victòria d'un dictador. Cal, doncs, corregir urgentment, el més aviat possible, aquesta feridora anomalia.

Daniel Gil Solés

CONFINAMENT, VOLUM 2

Ahir dia 12 d'octubre, a mitja tarda va saltar la llebre. Rebem un correu d'escola, amb informació sobre els resultats de les proves PCR que van fer la setmana passada… i entre aquests, el grup d'una de les nostres filles: a ella li ha sortit negatiu, però al seu grup hi ha un positiu actiu; ella no. I a partir d'aquest punt, els esdeveniments es precipiten, i el grup de #Whatsapp de mamis i papis treu fum amb dubtes i preguntes i qüestions (i segurament també algunes dosis de temor i incertesa, perquè no dir-ho, no passa res). Per sort, la comunicació amb l'escola (la comunicació que compta, l'oficial, i no la rumorologia i l'opinologia dels grups de Whats) és molt eficient, fluïda i a temps, i aporta la informació quan toca i de la forma que toca. S'agraeix. El resultat: doncs que la nostra filla s'ha d'estar confinada del 13 fins al 19 d'octubre. S'activa tota l'enginyeria familiar.

Unes hores més tard, rebem un altre correu de l'escola: ens convoquen a dues tutories virtuals a través de #GoogleMeet per avui dia 13: la primera, a les 10h, per als xiquets i xiquetes. La segona, a les 19h, per a les mamis i papis. Bé, seguim amb una bona dinàmica de comunicació ràpida, eficient, completa: la informació aporta seguretat i confiança, i tranquil·litza. I activem el protocol que ja hi ha preparat en cas de confinament: docència virtual amb #GoogleCassroom i reunions virtuals massives amb #Meet. Però hi ha un altre front obert i que convé tancar: la nostra filla menuda, que va a la mateixa escola que l'altra, ha sortit negatiu a les PCR, i per tant, ha de continuar anant a la llar d'infants. Per tant, arribem a la conclusió de que cal que els dos

adults siguem a casa durant tot aquest miniconfinament: cal que la menuda continuïï amb la seva vida normal i les seues rutines. Així que explico a la feina la situació, que entenen, i activem el teletreball fins el dia 19. Cap problema. Per aquí acabarem passant tots els papis i mamis assalariats i amb fills/es menors d'edat en edat escolar.

Així, després d'unes hores ben intenses, ja podem saber amb quins efectius i amb quines eines tecnològiques afrontarem aquest nou miniconfinament. De tot plegat, n'extrec algunes ràpides conclusions:

La primera, que a nivell tecnològic hem après i hem millorat, i molt: durant el primer confinament de tres mesos i mig la nostra filla va rebre classes a través d'un blog que es va muntar a corre-cuita, i que va palesar que no hi havia res preparat, que no teníem Pla B i que vam intentar sortir d'aquella situació que llavors era totalment nova per a tothom de la millor manera que vam poder. Ara, per contra, la nostra filla tindrà horaris establerts per a les classes virtuals, usarà #GoogleMeet per a fer classes i tutories, i #GoogleClassroom com a plataforma acadèmica, on fer exercicis de forma pautada i en un entorn enfocat i pensat específicament per a l'aprenentatge en línia. Sense cap mena de dubte, s'ha fet un gran salt a nivell qualitatiu, i estic convençut que la nostra filla ho notarà de forma molt positiva. I es d'agrair, i cal felicitar l'escola i tots els professors i professores per aquesta millora, i l'esforç que haurà suposat la seva implantació.

La segona, que hi ha també una gran millora en la comunicació telemàtica entre escola-famílies. És evident, obvi i necessari, però no per això no cal dir-ho. Fa falta remarcar-ho, i insistir-ho. En entorns virtuals i no presencialitat, tenir i oferir una bona comunicació és clau i fonamental per a l'èxit final del projecte. I personalment he notat que anem pel bon camí. Una vegada més, cal felicitar l'escola i tot el seu equip humà.

Daniel Gil Solés

I la tercera, que malgrat sigui un *miniconfinament* de només 5 dies lectius, i per tant, no es pugui comparar de cap de les maneres amb els tres mesos i mig que vam estar tancats a casa, és molt important saber que hi ha un pla, que hi ha una alternativa amb suficients garanties i que afectarà el mínim possible el rendiment acadèmic de la nostra filla. Penso, segur, que no serà la primera ni la última vegada que l'haurem d'usar. En aquest sentit, es redueix de forma ostensible la nostra incertesa i la de la nostra filla: ara sabem a què tenim davant i amb què haurem de treballar.

Però sobretot, penso que cal felicitar una vegada més els mestres i les mestres de les escoles de tot el país, per la seva resiliència i la seva capacitat d'adaptar-se a noves situacions com les que estem vivint. I mentrestant, que encara siguin capaços de transmetre coneixements i aprenentatges a la nostra canalla amb el mateix nivell d'implicació i passió de sempre. Ara, les famílies hem d'aprendre també a compartir i a ser part activa en aquesta trasmissió de coneixements i aprenentatges, juntament amb el professorat que tantes vegades s'ha menystingut i menyspreat. Des d'aquí, el meu modest reconeixement.

TRES UCRONIES EBRENQUES

Avui, estimats lectors, explicarem breument tres ucronies ebrenques. Parlarem de tres moments cabdals de la nostra història, que si s'haguessin esdevingut d'una altra manera, avui dia les Terres de l'Ebre possiblement serien d'una altra forma… o no, no ho sabem, però sóc de de mena positiva i penso i m'imagino sempre el got ple; i crec que si, que aquestes tres ucronies haurien significat canvis disruptius a les Terres de gran abast; canvis que haurien anat units indefectiblement al desenvolupament del ferrocarril. Presentaré breument cada un dels fets històrics, per després fer un exercici d'imaginació i experimentació totalment subjectiu. Sense tots aquests fets històrics, la història de les Terres de l'Ebre hauria estat ben diferent. M'acompanyen?

La ciutat neoclàssica de Carles III

Som a finals del segle XVIII, i el llavors rei d'Espanya Carles III planeja la construcció d'un nou port, el dels Alfacs, que tindria llicència per a comerciar amb Amèrica. El 1780 el rei arriba «a un indret insòlit, deshabitat i gairebé desconegut per emprendre un projecte de construcció, habilitació i fortificació d'un port, el dels Alfacs, que havia de ser el segon port català, després del de Barcelona, amb llicència per a comerciar amb Amèrica; a més a més, es va pensar en habilitar també una connexió mitjançant un canal navegable entre aquest mateix port i el riu Ebre, el riu més cabalós de la Península Ibèrica i l'únic gran riu peninsular que desemboca a la Mediterrània. Posteriorment, ja a finals del segle XVIII durant el regnat de Carles III i amb el Conde de Florida-

blanca com a principal impulsor, es va decidir projectar també una nova població en aquell mateix indret que creixeria per a albergar agricultors, pescadors, obrers i comerciants i que s'havia de convertir en la «Nova i Reial Població de Sant Carles» (Borràs, 2014). És llavors quan es funda l'actual Sant Carles de la Ràpita. El projecte s'abandona el 1794, amb la mort del Rei el 1788 i també per motius tècnics, econòmics, administratius i sanitaris (era una zona amb una forta incidència del pal·ludisme). I amb el seu abandonament també es posa punt i final al que hauria pogut ser un impuls comercial sense precedents a l'Ebre. La Il·lustració va deixar a Sant Carles una sèrie d'edificis i projectes inacabats. Un llibre de Noèlia Borràs basat en la seva tèsi doctoral, i una novel·la d'Emili Rosales, en parlen abastament.

Què hauria pogut ser?

Aquí comença tot. L'any 0 de les Terres de l'Ebre. 1780. Malgrat les dificultats, la ciutat i el port que va imaginar Carles III van reeixir, gràcies a la feina excel·lent dels enginyers, i Sant Carles de la Ràpita i el seu port, el dels Alfacs, ràpidament van adquirir volada. La ciutat es dota de nobles edificis neoclàssics, i es converteix ràpidament en un centre neuràlgic de la Il·lustració, amb la creació fins i tot d'una Biblioteca Reial. El centre cultural de Sant Carles de la Ràpita suposa també un nou impuls a la cultura i la literatura catalanes, que experimenten una autèntica renaixença. A banda, el comerç amb Amèrica suposa també una font d'ingressos fenomenal, fet que enriqueix els comerciants locals, que desemboca en l'auge d'una classe burgesa benestant.

La ciutat ràpidament arriba a tenir 30.000 habitants a mitjans de segle XIX. La construcció del port dels Alfacs suposa haver de desviar el delta una mica més cap al nord, i ubicar la desembocadura per la zona de la platja de la Marquesa. El canal que uneix Amposta amb Sant Carles i el seu port significa a més un im-

puls extra, ja que totes les mercaderies que baixen per l'Ebre provinents de Saragossa i Tortosa —tot aquest tram és navegable— tenen ara una sortida directa al mar i amb Amèrica. A banda i banda del canal s'ubiquen tot d'indústries i serveis, que ajuden també al creixement demogràfic d'Amposta i Tortosa, que assoleixen ja els 40.000 i 60.000 habitants respectivament a tombants de segle XVIII amb el XIX. En l'àmbit de les comunicacions terrestres, la ciutat també experimenta notables millores. A la Via Reial que sortia de Madrid i arriba fins a Barcelona a través de Lleida i Igualada, se li afegeix un ramal que surt precisament de Lleida, i tot baixant resenguint l'Ebre, arriba fins a Tortosa, Amposta i Sant Carles de la Ràpita. A més, es construeix una nova Via Reial, que trenca el model radial típic dels Borbons, i que comunica Barcelona i València tot seguint la línia de la costa.

Gràcies a l'impuls del port i al ràpid creixement demogràfic i industrial de la zona, l'any 1800 s'inaugura la primera via de ferrocarril de tota la península Ibèrica, que uneix Tortosa i Sant Carles de la Ràpita i el seu port dels Alfacs (l'any 1848 ho faria la línia Barcelona-Mataró).

El ferrocarril de la Val de Zafán

La línia de ferrocarril entre La Puebla de Híjar i Alcanyís, a Terol, i Tortosa es va completar sencera l'any 1942. El primer tram va entrar en funcionament l'any 1895, entre les dues poblacions de Terol. Hi havia, però, el projecte original que havia de fer arribar aquesta línia fins al port de Sant Carles de la Ràpita, i que mai es va portar a terme. La línia es va clausurar l'any 1973, quan dos anys abans hi va haver un esfondrament d'un túnel entre les estacions d'el Pinell de Brai i Prat de Comte.

Què hauria pogut ser?

El funcionament i creixement del port dels Alfacs va impulsar la necessitat de disposar de més línies de ferrocarril que l'unissin amb moltes de Catalunya i d'Espanya. Ràpidament es va veure que aquesta línia hauria d'esdevenir la sortida natural al mar dels productes del nord-est de l'interior de la península, especialment dels provinents de Saragossa i Logronyo. L'any 1900, només 5 anys després de la inauguració del primer tram el 1895, es va completar tota la línia inicial, fins a Tortosa. La línia es va unir llavors al ferrocarril ja existent entre Tortosa i Sant Carles, i que es va inaugurar l'any 1800. L'any 1910 es finalitza l'allargament de la línia fins a Saragossa i Logronyo. El ferrocarril de l'Ebre era ja una realitat, i era la principal línia de mercaderies i passatgers de tota Espanya. A banda de les estacions en direcció nord, ja operatives, en direcció sud i des de l'estació Tortosa hi havia l'estació Tortosa-Pla de l'Estació (a Ferreries), Vinallop, Mianes, Amposta, Sant Carles i els Alfacs. L'impuls demogràfic a la zona experimentat durant el segle XVIII i XIX gràcies a la creació del port dels Alfacs fa que també la línia sigui àmpliament usada per passatgers, doncs la zona és important pol d'atracció industrial i econòmic, de serveis, comercial i cultural. També s'integra en aquesta línia l'antiga línia de Barcelona-València, quan deixa de funcionar amb la implantació del Corredor del Mediterrani a finals dels anys 90 del segle XX. Així, es crea un nou ramal que uneix Vinallop, Santa Bàrbara i Freginals. Aquestes infraestructures ferroviàries fan que es pugui iniciar l'any 1998 un servei de Rodalies gestionat pels Ferrocarrils de la Generalitat.

El carrilet de la Cava

L'11 d'agost de 1926 es va inaugurar el tram entre Tortosa i Amposta, data en què es feu el primer viatge; el 1927 es completava la línia entre Amposta i la Cava. El carrilet de la Cava era ja una

realitat. Una realitat que va durar fins l'any 1968 i que va impactar fortament en moltes generacions d'ebrencs i ebrenques. Fins el seu tancament… I el seu abandonament i desmantellament de la línia.

Què hauria pogut ser?
La via no s'abandona, sinó que gràcies a l'impuls que va iniciar i proporcionar la ciutat il·lustrada de Sant Carles de la Ràpita a l'Ebre la línia es va potenciar i fins i tot ampliar. A banda de la línia principal, el mateix any 1927 es va contruir un ramal que unia Amposta, creuava l'Ebre i s'unia amb el tram de la Val de Zafán, i fins a Sant Carles de la Ràpita. Tot el tram tortosí es soterra el mateix any 1968, i des de l'estació del Carrilet al barri del Temple es crea un enllaç fins a l'estació de Tortosa, també soterrada. Aquesta línia s'integra, com la de la Val de Zafán, en un sistema de Rodalies ebrenc que gestiona FGC i que mou 1.000.000 de passatgers cada any.

RETALLA, QUE SEMPRE QUEDA ALGUNA COSA

El temps dóna perspectiva, i permet fer una anàlisi força més acurada, més rica i des de molts més punts de vista de la situació de crisi sanitària que vivim. Perquè si, la crisi que vivim és d'origen sanitari, malgrat que ha acabat afectant, contaminant, i condicionant tota, absolutament tota la resta de sectors socials i així com la vida i el futur de milions d'éssers humans; si, de persones com vostè… I hauria continuat essent en gran part una crisi sanitària si no fos per culpa de les enormes retallades en Sanitat que vam patir a Catalunya durant el govern de l'ínclit Artur Mas, malgrat viure en una societat fortament intercomunicada i interdependent, on tot sovint (o sempre) els sectors i els àmbits viuen i conviuen en un aiguabarreig que intentem que sigui el més harmònic possible. Avui dia crec que ha quedat cruelment clar (i qui no ho vulgui veure és que pateix una miopia perillosament assassina) que sense aquelles retalles criminals de fa 10 anys avui dia estaríem en força millors condicions per a fer front a aquesta pandèmia amb més garanties d'èxit que les que tenim ara. Qui va executar aquella perversitat temerària de les retallades hauria de tenir un càrrec de consciència de per vida.

És a dir, que sense les retallades en sanitat del 2010, i amb l'adequada i sificient inversió en recursos (humans, equipament, edificis) al llarg de tots aquests anys, la pandèmia hauria estat pandèmia, és clar que si, però crec que potser les nostres barricades haurien estat molt més sòlides, més fermes, i qui sap, potser hauria pogut morir força menys gent. I quina seria la solució a hores d'ara? Doncs penso que evidentment, tornar a invertir

diners públics en quantitats industrials en sanitat i en recerca mèdica. És la clau, i sempre ho hauria d'haver estat. A problemes sanitaris, solucions sanitàries, invertir i atacar l'arrel del problema, i no distreure el personal amb accions que són efectives a curt plaç (confinament de tres mesos i mig), però que quan tornem a aquesta meravellosa forma de vida que tant ens agrada però que ja no funciona, doncs veiem —de debò, sorpresos?— que no serveixen de res (nous rebrots), que tenen un cert tuf de control social, i que probablement acabaran sent mesures d'una temporalitat eterna. Vaja, que ens menjarem crues tantes imposicions i restriccions com calguin, i de postres portarem de casa el potet de vaselina, ja posats.

Perquè continuarem sense atacar l'arrel del problema, no fos cas. Això és molt més complicat, i a més implícitament suposaria assumir que qui va fer aquelles retalles es va equivocar. I això mai. La inefabilitat per damunt de la vida, només faltaria. Però el que si que es continuarà fent serà incidir en tota la resta de sectors, culpabilitzar-los, criminalitzar-los, i aplicar-los totes les restriccions possibles, fent bandera de que ara ens hi hem de posar tot a aturar aquesta pandèmia, i que cal una mica de sacrifici. De debò, dec ser l'únic que hi veu una hipocresia alarmant??? I penso en els botiguers i ens petits autònoms i en les petites empreses, en totes aquelles que han hagut de tancar els seus negocis d'un dia per l'altra, o els han posat en un ER(T)O, sense cap altra alternativa ni pla B, o en qui ha de continuar pagant la quota d'autònoms sense tenir ingressos per cap banda, o en qui ha hagut de fer fora a treballadors perquè els números no surten, o… Les conseqüències socials de tot plegat seran esfereïdores. Penso que les decisions de fa 10 anys les estem pagant tots, i que ells, i ningú més, en són els únics culpables. Com sempre, paguem justos per pecadors, ja és el que té ser del proletariat. És a dir, que els afectats de les retalles sanitàries de fa 10 anys hem acabat sent tots, i

especialment tothom a qui se li obliga a tancar els seus negocis. Perquè la mesura més radical de totes seria tornar a invertir en sanitat. Però ja sabeu que vivim en un món no massa radical. O no massa sensat.

Món feliç, 1984

Però el que més em sorprèn i alhora m'entristeix, és que ho estem acceptant tot d'una manera absolutament pacífica, com a corderets mansets que creuen que el pastor, que fa uns anys en fotia cops a l'esquena i ara ens els fot al ventre, serà el mateix que d'aquí a un temps ens donarà un tancat molt millor i més gran que el que tenim ara, i que aquests cops doncs que, *buenuuu*, cal assumir-los, que és el que toca i que ja passarà tot i que tot anirà bé. I que si de cas passem'ho consumint #Netflix i tenint la nevera ben plena, que els mals amb la panxa plena tothom sap que són menys mals. I no, no tot anirà bé. És més, segurament tot anirà bastant malament.

Crec que cada cop tot s'assembla més a aquell món feliç que va escriure profèticament Aldous Huxley l'any 1932. *«La dictadura perfecta tendrá apariencia de democracia, una prisión sin muros a la que los presos nunca sueñan con escapar. Un sistema de esclavitud donde, gracias al consumo y la diversión, los esclavos amarán su esclavitud.»* No volem renunciar a res, però en el camí, renunciem explícitament a la nostra vida i a la nostra llibertat. Però potser tenim simplement allò que mereixem.

Epíleg

Potser (bé, segur) sóc de natura utòpica i penso que tota democràcia avançada i que tingui l'estat del benestar com a primera prioritat, hauria de tenir clar que hi ha quatre fonaments bàsics, imprescindibles, que cal mantenir i consolidar, sempre, i que serien:

1. Sanitat i cura a les persones, entesa en un sentit ampli, on entrarien evidentment els geriàtrics,
2. Educació en tots els nivells,
3. Cultura per tal de garantir un cert nivell de coneixements, esdevenir ciutadania crítica i poder gaudir de la cultura com un enriquiment,
4. I finalment, el treball ben remunerat i digne com a element de dignificació i promoció de la persona.

Qualsevol país que deixi caure un o més d'aquests fonaments és que té un govern com a mínim incompetent, i que no vetlla per la vida (si, per la vida) dels seus conciutadans. Podríem parlar si a nivell ètic i moral hi podria haver algun tema d'omissió del deure, però això ja potser seria assumpte per a un altre article, i aquí l'adjectiu podria ser fins i tot *homicida*.

Daniel Gil Solés

SOBRE TANCAMENTS PERIMETRALS EN UNA TERRA DE FRONTERA

Ahir el Govern de la Generalitat va aplicar noves restriccions per intentar fer front i aturar, en la mesura del que sigui possible, aquesta segona onada de la pandèmia que ja s'acarnissa i que s'expandeix encara sense aturador. Una de les mesures més significatives que s'ha adoptat ha estat la del tancament perimetral de Catalunya, juntament amb el confinament a dins dels respectius termes municipals entre les 6h del matí de divendres i les 6h del matí de dilluns. Això, durant 15 dies. Des d'avui de 30 d'octubre, i fins el 13 de novembre. Si encara a hores d'ara no saps ben bé què pots fer i què no, ho pots consultar aquí. Permeteu-me, però, ser una mica escèptic amb aquest parell de mesures, i posar-ne en quarentena la seua eficàcia… com a mínim en una terra de frontera com són les Terres de l'Ebre, i amb un intens trànsit de persones amb Castelló i Terol, i que està escrit en l'ADN més profund de la gent d'aquestes terres.

Anem a pams. Comencem pel tancament perimetral de Catalunya. Fent una ràpida consulta a #GoogleMaps, a les Terres de l'Ebre de sud a nord les carreteres que surten de/entren a Catalunya són: N340, TV3321, AP7, T332, TV3322 (el pont que creua el Sénia a El Castell), CV105, T333, TV3341, N420, C221, T723 i la TV7231. És a dir, 12 punts on els Mossos caldria que estiguessin les 24h per a fer complir la mesura… a banda, dels innombrables camins rurals i pistes forestals que creuen a banda i banda de Castelló i Terol. Tenim prou efectius a les Terres de l'Ebre? Perquè estar clar, si no ens trobem cap control a la carretera, sempre

temptarem la sort i intentarem fotre el camp a esbargir-nos una mica. És la nostra natura, i si *ni la mami i el papi ens controlen i ens vigilem* sempre intentarem fotre'ls alguna pirula i saltar-nos la seua vigilància. I no em serveix de res pensar en la responsabilitat col·lectiva de la ciutadania: molts, evidentment, complirem les normes, nosaltres els primers; però cal tenir clar que molts altres se les saltaran. Seria molt ingenu pensar que això no passarà.

I acabem pel tancament municipal de cap de setmana. La mesura indica que no es podrà sortir del terme municipal, i no del nucli urbà. La mesura sembla, doncs, que està enfocada principalment a un àmbit metropolità, on els nuclis urbans ocupen tota l'extensió del terme municipal, o com a mínim bona part. Aquí a les Terres diria que això no passa en cap dels 52 municipis, i que tots ells disposen d'una bona quantitat de quilòmetres quadrats on poder sortir. En el cas de Tortosa doncs, aquests dos caps de setmana per exemple es podria sortir carretera Simpàtica amunt, i anar fins a Mig Camí o el Coll de l'Alba. Qui o què ens ho impedeix? La mesura en cap cas no diu que no es pogui sortir del nucli urbà, així doncs no s'estaria incomplint cap de les normes que es van adoptar ahir. Caldria fer-ho i sortir igualment aquests dos caps de setmana per dins del terme municipal de Tortosa? Doncs segurament no, no caldria, i ens en podríem ben bé estar de fer-ho. Però com en el primer cas, penso que de responsabilitat col·lectiva anem una mica justets. Ja sabeu que fins que no ens toquen la butxaca…

Crec que les mesures referents a la mobilitat estan pensades des d'una òptica metropolitana, i especialment per a evitar desplaçaments de cap de setmana a les zones naturals més properes (tots hem vist les imatges aquestes últimes setmanes). Si sortim d'aquesta òptica, d'aquesta visió, la realitat municipal a la resta del país és totalment diferent, i no sortir del propi municipi durant dos caps de setmana serà tan sols un petitíssim sacrifici, una

simple anècdota, i que a molts no els farà perdre cap mena de qualitat de vida. En tot cas, ja veurem com està tot el proper 13 de novembre.

JOY DIVISION I LA BANDA SONORA DE LA DERROTA*

La sensació extrema de derrota moral, social, cultural, política, econòmica i personal del Manchester de finals dels anys 70 i principis dels 80 dels segle xx no deuria ser massa diferent a la que sent actualment moltíssima gent a causa de l'actual crisi que estem patint. Han passat 40 anys, i les crisis cícliques del capitalisme ens generen exactament les mateixes sensacions, la mateixa buidor i la mateixa desesperança vers el futur. L'entorn material és sens dubte diferent… però en allò essencial i profund, allò que ens mou com a persones humanes i éssers espirituals, doncs tampoc hem canviat pas massa. O més aviat gens. I és precisament en aquests moments durs i foscos, de recerca intensa i necessària d'un camí clar i segur que ens serveixi de guia, quan la creativitat cultural de persones explota, i ho fa tot sovint d'una forma meravellosa. D'aquells temps foscos del Manchester post-industrial,† en un ambient gris i plujós (a diari) que ja en si mateix et

*. Text escrit per Daniel Gil Solés i Brian Cutts.

†. La foscor del Manchester d'aquells anys no era simplement metafòrica, sinó que va esdevenir ben explícita en dos casos concrets, i que van sobrevolar en l'ambient del nord d'Anglaterra tant en als anys de la infància dels membres del grup com durant la formació del grup. Dos casos concrets de violència i abusos sexuals, barrejats amb la incompetència i/o corrupció de la policia en aquella època. Primer, els Moors Murders, quan una parella de tarats van matar uns xiquets i els van enterrar als 'moors', una zona de turons i camps silvestres al voltant de Manchester. Quan això va passar, Curtis tenia entre 7 i 9 anys, i segurament el deuria haver marcat de per vida ja que els pares de la zona tenien molta por i la transmetien als fills. De fet, Morrissey, també de Manchester, va escriure una cançó pel grup The Smiths sobre el fet, Suffer little

derrota, va sorgir un grup musical que amb només dos discos va aconseguir canviar per sempre el rumb de la música de l'últim terç del segle xx. Un grup que ha perdurat, indispensable, que ha influenciat i influenciarà, i que encara sonen molt actuals. Són els Joy Division. I tan llavors com ara, són la banda sonora d'una derrota.

No faré en aquest article cap crítica musical ni del seu estil. Amb una simple recerca a qualsevol cercador d'internet es poden trobar multitud d'articles de gent que segurament en sap més que jo. Però si que caldria aturar-nos un moment, i contex-

---

children. Uns anys desprès, just quan Joy Division es va formar als finals dels 70, va sortir el cas del Yorkshire Ripper, a pocs quilòmetres de Manchester, un boig que va matar tretze dones durant uns anys fins que el van enxampar. Es va viure una mena de paranoia també durant aquests anys al nord d'Anglaterra, amb gent que no sortia de nit, dones que anaven sempre en grups, sospites de qui podia ser, desconfiances etc. És possible que amb això i els Moors Murders, sumat a un ambient de violència general (eren els anys de la pujada del grup d'ultra dreta, National Front, amb batalles campals en algunes ciutats entre 'fatxes' i minories ètniques i grups d'esquerra), també es va crear una mentalitat de que la societat estava abocada a una derrota moral i social. De fet, ara que busquem per les hemeroteques virtuals i les profunditats d'internet, resulta que la policia va interrogar membres de diferents grups musicals pel cas del Ripper, fins i tot els Joy Division, ja que els seus concerts de vegades coincidien en les ciutats on van tenir lloc els assassinats, per tant està clar que l'ambient de por el coneixien de prop. Els dos casos s'han quedat molt marcats en l'historia 'socio-cultural' del país, una mica com el cas de Charles Manson als Estats Units. D'altra banda, a partir del 1974 l'IRA va començar una onada d'atacs dins d'Anglaterra, posant bombes en centres comercials, pubs, i edificis públics a algunes de les grans ciutats angleses. Mentre va haver moltes morts en algunes ciutats, a Manchester 'només' va explotar una bomba petita sense causar cap víctima a l'any 1975, però hi havia en l'ambient una sensació de perill continua. Tot això s'afegeix el fracàs del Partit Laborista, l'esquerra britànica, amb el país en una crisi econòmica (i social) terrible, i l'entrada al poder de Margaret Thatcher l'any 1979, qui donaria l'estocada final a les grans ciutats del nord amb la seva recepta d'acabar amb la poca indústria que quedava, en comptes d'aplicar solucions en forma de reconversions, modernitzacions, etc.

tualitzar-los. Joy Division es va formar a #Manchester l'any 1976, i van estar en actiu entre 1977 i 1980, quan el 18 de maig d'aquell any es va suicidar el seu líder, cantant i lletrista Ian Curtis, penjant-se a la cuina de la seva casa mentre sonava el disc *The Idiot* d'Iggy Pop. En aquest curt i intens periode de temps van tenir temps d'enregistrar dos discos: el primer, *Unknown Pleasures* de juny de 1979, i el disc pòstum *Closer* de juliol de 1980. A partir de llavors, res va ser mai més igual. A més, la tria del mateix nom del grup segurament no deuria ser casual, i afegeix encara més foscor a la música que feien: les Joy Division, les Divisions de l'Alegria, van ser els prostíbuls que hi havia als camps de concentració nazis durant la Segona Guerra Mundial. És, sens dubte, un exemple nihilista i cru que palesa la flegma britànica en aquests assumptes, i que els porta a usar sense cap mena de vergonya paraules i filosofies totalitàries que en qualsevol altre país hauria suposat un escàndol majúscul.

És evident que les sensacions i l'ambient fosc d'ambdós discos reflexen en primera persona els sentiments turmentats i existencials de la mateixa vida del cantant Ian Curtis.* Però també és evident, penso, que aquest profund existencialisme que reflexen es veu augmentat, magnificat, pel context històric en què van ser escrits. Eren temps d'una fonda derrota social… ben bé com ara. I hi ha cinc temes en la seva curta discografia que penso que són

---

*. A més a més, no sabem fins a quin punt va influir en el seu caràcter però diuen que Curtis sempre va treballar de funcionari en diferents oficines com les de la seguretat social, de l'atur, etc. abans de la formació del grup. Aquestes oficines en blocs enormes de formigó (arquitectura d'inspiració soviètica, com si els haguessen dissenyats els comunistes de Warsaw…), amb passadissos infinits i munts de papers que no acaben mai, només veient els problemes de la gent cada dia, sovint sense solucions… tot això per un jove que era molt artista, intel·ligent, amb ganes de poesia, de literatura, de musica, de sortir de festa, doncs, podria ser un afegit més en la seva mirada de la vida i el to de la seva música. El sistema i les feines rutinàries també són indiscutiblement una nova derrota.

atemporals, i que palesen els mals que aturmentaven Curtis, que van aturmentar a molts i moltes de la seva generació… i que dissortadament encara continuen sent eixos centrals de les angoixes i les temors també en els nostres temps. I amb aquesta crisi extrema que estem patint, encara més. Joy Division no amaguen la devastació que els assola, són directes, contundents, entren fins el fons de les nostres ànimes. M'acompanyen en un viatge musical fins les fosques profunditats de la nostra mateixa existència?

She's lost control

La primera pista d'aquesta banda sonora de la derrota podria ser *She's lost control*, publicada el 15 de juny de 1979 en el disc *Unknown pleasures*. La història diu que Curtis es va inspirar en el cas real d'una dona que va patir un atac d'epil·lèpsia davant seu, quan estava treballant en una oficina de treball. Posteriorment, ell mateix patiria aquesta malaltia, en uns anys en què es pensava que era poc més que contagiosa. L'epil·lèpsia és una malaltia en què sens dubte es perd el control del propi cos, que passes a no poder dominar de cap de les maneres quan es tenen atacs. I la pèrdua del control del propi cos serveix també com a metàfora de la pèrdua de control respecte les nostres vides: una pèrdua de control que actualment també estem patint. A més, la repetició sistemàtica del títol, *She's lost control*, o amb variants *She said I've lost control again* fa que aquest ambient opressiu de pèrdua de les regnes del teu propi destí sigui molt més intens. Però resulten reveladores les primeres estrofes, que esdevenen premonitòries i totalment visionàries: *Confusion in her eyes that says it all. / She's lost control. / And she's clinging to the nearest passer by, / She's lost control.* Ens aferrem a un passat que ja mai més tornarà, potser de forma repetitiva, i tan sols amb la possibilitat de comunicar-nos (parcialment) amb uns ulls que massa vegades no poden parlar ni expressar-se com voldrien.

Daniel Gil Solés

Disorder

I si perdre el control de les mateixes vides és un fet que angoixa, no ho és menys l'extrema sensació de desordre que sol acompanyar la pèrdua de control. Som, en el fons, éssers acostumats a l'ordre, a la rutina i a la seguretat; i afegir elements de desordre a aquestes màximes que ens regeixen tàcitament és afegir incerteses i temors al nostre futur i a la nostra vida. En aquest sentit, la cançó *Disorder*, també del disc *Unknown pleasures*, expressa a la perfecció aquest desordre que ens envolta i en el que segurament no hi hem caigut de forma intencionada, i que les crisis l'augmenten i el fan més cru, més aspre. La falta de guies clares que ens orientin és segurament una de les nostres pors més primàries. Les cinc primeres estrofes d'aquesta cançó són senzillament espectaculars: «I've been waiting for a guide to come and take me by the hand, / Could these sensations make me feel the pleasures of a normal man? / These sensations barely interest me for another day, / I've got the spirit, lose the feeling, take the shock away. / It's getting faster, moving faster now, it's getting out of hand,*. El món que coneixíem se'ns escapa de les mans.

Isolation

La sensació de derrota s'accentua: hem començat per la pèrdua de control, hem seguit amb el desordre, i ara continuem amb l'aïllament. La cançó *Isolation* apareix al disc *Closer*, publicat l'any 1980. Reflecteix l'angoixa per l'aïllament, per la mateixa malaltia que patia Curtis, però també per la sensació d'aïllament, de sentir-se sol, que provoca l'ensorrament del teu món, de la teva forma de ser, pensar i estimar. Al Manchester de l'època tot es va ensorrar, ben bé com ens està passant amb aquest crisi; i com ens va passar fins al paroxisme amb el confinament domiciliari (l'aïllament màxim) que vam patir durant tres mesos i mig.

Twenty four hours

La cançó *Twenty four hours* també apareix al disc *Closer* del 1980. Alterna mitjos ritmes amb altres ritmes més ràpids, amb la presència omnipresent de les guitarres i el baix, i de la veu hipnòtica de Curtis. És, sens dubte, una de les cançons més intenses del grup, que t'atrapa des del primer segon. El cercle de la derrota es va tancant, i l'angoixa cada cop és més intensa, més cruel: ara el que es trenca és el destí, s'anuncia el que serà la pèrdua suprema i majúscula de l'amor, absència que ho destrossa tot. La falta de destí, de perspectives, s'afona profundament en les nostres consciències, fins a paralitzar-nos. Veure com el nostre destí se'ns escapa és una de les nostres temors més primàries, més antropològiques. *Destiny unfolded, I watched it slip away. / Excessive flash points, beyond all reach, / Solitary demands for all I'd like to keep. / Let's take a ride out, see what we can find, / A valueless collection of hopes and past desires.*

Love will tear us apart

I acabem aquesta banda sonora de la derrota amb la que és possiblement la cançó més coneguda del grup. *Love will tear us apart* es va enregistrar com a senzill als estudis de la BBC el mes de novembre de 1979, i es va publicar el mes de juny de 1980, escassament un mes després de suïcidi de Curtis. La tornada amb els sintetitzadors que encapçala la cançó ja forma part de la història de la música popular del segle xx. *Love will tear us apart* és una cançó autobiogràfica sobre Curtis, en la que reflexa el seu matrimoni fallit i posterior divorci de la seua esposa Deborah. I és que la pèrdua de l'amor, l'absència de l'amor, és sens dubte la pitjor derrota en la que pot caure l'ésser humà. L'amor ens mou, el contacte físic ens mou. Som éssers físics, que necessitem tocar i sentir per a poder viure. Necessitem estimar i que ens estimin. De fet potser sigui el propi concepte d'*amor* el que ens acaba se-

parant o destrossant, tant si pensem en amors 'nous' que interrompen en les nostres vides, que tiben i trenquen qualsevol relació; o simplement com l'*amor* en si mateix, tal com l'entenem en el món occidental, pot ser un concepte massa complicat, massa tensat, com per a sobreviure'l (però amb la paradoxa vital de què tampoc podem viure sense ell). La pèrdua de l'amor tanca, doncs, aquest cercle de la derrota, que amb Joy Division esdevé virtuós i es transforma en art. *You cry out in your sleep / All my failings exposed / And there's taste in my mouth / As desperation takes hold / Just that something so good / Just can't function no more / But love, love wil tear us apart, again*.

La fi del grup es va precipitar aquell fatídic 18 de maig de 1980. Abans, però, tots els components de Joy Division van pactar que si algun dia un dels seus membres faltava, la resta de membres continuaria la seva activitat musical, però era obligat canviar el nom del grup. Començava un nou ordre. Naixien els New Order. La història continuava. I segurament ho feia d'una altra forma.

Influències

L'ombra de Joy Division és allargada. Potser diria que permanent, doncs allò que cantaven i componien són alguns dels absoluts vitals eterns que han mogut, mouen i mouran la humanitat: l'amor, la mort, l'angoixa, la falta de futur i expectatives, la pèrdua del control de les nostres vides… Així que no voldria acabar aquest petit repàs amb les seves influències. I en destacaré una que em té absolutament captivat: The Levitants. I sobretot dues cançons del seu disc de debut *Enola* del 2019, fosques, angoixants, però alhora intenses i vibrants, que penso que enllacen i modernitzen a la perfecció amb el llegat emocional i sentimental de Joy Division.

La primera, *Kolmanskop*, que agafa el títol de l'antiga ciutat colonial alemana a Namíbia, avui dia abandonada, i la fa servir com a metàfora de la derrota que significa la falta de somnis i

sobre com n'és de dur viure tenint temor sempre. *I belona to the grayscale / The place where nobody wants to live In my dreams there is no hope / In my dreams there is no way / Welcome home / Sade your mother in this house you have your home nobody wants to… / You choose your way. / Always being afraid.*

I la segona, *Adult life*, on l'eix central és l'angoixa per aquesta vida adulta tan plena de preguntes sense resposta, de dubtes per tot i tothom. I també en certa part, i en conseqüència, és la història de la derrota per la pèrdua d'aquesta infantesa feliç lliure de preocupacions. *Every Night / After Dark / You gave me the Answer to All my questions.*

LES BIBLIOTEQUES I LA REALITAT DE LA NOVA NORMALITAT

Poc a poc anem veient com la denominada #novanormalitat es va extenent per tots els àmbits de la nostra vida diària i les nostres accions quotidianes. Ho condiciona tot, ho impregna tot. Ho limita tot. I mentrestant, estem vigilant que aquesta #novanormalitat no erosioni encara més les nostres fràgils democràcies modernes, i ens aboqui a un feliç control poblacional i a un orwellià 1984, doncs «la creació de la por és el millor mecanisme polític per l'obediència social, però també el major destructor de la democràcia i els seus drets.» (Robert Òdena, 2020).

Veiem ja que res és igual que abans, i molt probablement no ho torni a ser mai més: mascaretes omnipresents, cues per a entrar als comerços, i un llarg etcètera que ara no detallaré per excessiu, conegut i també trist i preocupant, també val a dir-ho. I a tot això, òbviament les biblioteques no n'han quedat al marge, i també s'han hagut d'adaptar, sovint sense un Pla B en l'horitzó i sense saber massa bé què calia fer. En aquest sentit, i per a donar una mica de llum a aquest panorama incert, Anthony W. Marx, president de la Biblioteca Pública de Nova York exposa en un article al New York Times, que les biblioteques han de canviar, i que aquest canvi passa necessàriament per oferir molts més serveis digitals. I afegeixo i preciso: més i millors, i que aquests serveis no siguin només una part de l'estratègia i la política (parcials) de les biblioteques, sinó que aquest serveis suposin una transformació estructural, orgànica, de les mateixes. Un canvi disruptiu. És significatiu un paràgraf de l'article de Marx que subscric

plenament: «This experience has made it clear to us that libraries must invest — or continue to invest — in digital and virtual technologies and expertise. There is so much more we can do. Every library should aspire to provide the broadest possible digital access to all books and the world's accumulated knowledge, not just the snippets now available on the web. The digital public library is a piece of necessary public infrastructure that must be built with the same care, collaboration, and adherence to values — including privacy — that we have used to build and run our branches.» (Marx, 2020)

Per descomptat, crec que d'aquesta crisi hem après que les biblioteques i els bibliotecaris hem d'expandir-nos fora de les quatre parets del nostre edifici-bombolla d'una forma completament diferent a la que ho veniem fent amb èxit. Si en l'època *pre-Covid* feiem extensió com una simple acció més que s'afegia al nostre catàleg de serveis, durant el confinament hem hagut de donar servei íntegrament en digital, al 100 %… Tot s'havia traslladat a l'àmbit digital, i sense ell segurament molts segurament hauriem implosionat. Pura supervivència bibliotecaria per a poder seguir donant servei. Aquesta sortida cap a fora ha estat, òbviament, digital: no hi havia cap altra forma de fer-ho. El digital, ja present a les nostres vides en major o menor mesura, ara ha arribat per a ser totalment omnipresent. I és que la #novanormalitat a les #biblioteques passa per incorporar el digital en tots, absolutament tots els àmbits de la gestió i de la nostra pràctica diària. En aquest sentit, a casa nostra tenim un bon exemple d'aquesta tendència, i és que totes les biblioteques universitàries de Catalunya agrupades en el Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya van signar aquest més de juny passat un manifest conjunt posant de relleu aquesta necessitat, aquesta exigència, d'impulsar i accelar encara més aquesta transformació digital que la crisi sanitària i social ha posat de manifest amb una virulència i una

rapidesa com mai havíem vist, i també precisament per a intentar minimitzar aquesta crisi social que s'ha esdevingut, afavorint l'accessibilitat universal per a tothom. Així, per a les biblioteques universitàries, «per donar una resposta eficient a la situació actual, i a banda de les accions puntuals de millora dels serveis tradicionals encara molt importants, cal que des de les biblioteques es fomenti una visió global que ajudi les universitats a fer un pas endavant en la transformació digital de l'educació superior en tots els seus aspectes. Cal disposar d'una visió i una estratègia digital que doni no només resposta a les necessitats emergents derivades de la crisi sanitària sinó també als reptes de la propera dècada.» (Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya, 2020)

Ara, arribats a aquest punt, després d'un confinament i amb noves restriccions en forma de toc de queda que s'allargarà mig any i d'un més que possible nou confinament, en què moltes biblioteques ja han obert les seves portes (amb limitacions) i moltes altres continuen tancades, en la meva opinió crec que el col·lectiu professional se n'adonarà d'algunes coses molt interessants (si encara no ho hem fet), i que poden suposar fins i tot una gran i excel·lent oportunitat. Se me n'acudeixen, de forma ràpida, tres:

Que la digitalització no era tan sols una estratègia destinada principalment al fons antic i reserva de la biblioteca, centrada en la preservació i la conservació. Que ara també s'ha d'incorporar en aquesta equació l'accés. I que la digitalització s'ha de poder aplicar també al fons modern, i que el desenvolupament de col·leccions d'#ebooks, de bases de dades i de #repositoris són polítiques que serveixen per a garantir l'accés permanent i ubic de les col·leccions als nostres usuaris.

Que la digitalització no és tan sols quelcom que es circumscriu a l'àmbit de la gestió del fons de les nostres biblioteques, sinó que haurem de ser capaços d'implementar ja, i de manera definitiva, una gestió global plenament digital a les nostres biblioteques: al-

tes online de nous usuaris, pagaments telemàtics mitjançant TPV virtuals, reunions virtuals, teletreball parcial o tota, desenvolupament de xarxes VPN,… serien només alguns exemples.

Que això de la limitació d'aforament potser no estigui tan malament, i que possiblement ens pugui ajudar a gestionar més i millor els nostres edificis, les nostres instal·lacions i els nostres recursos i equips (humans, materials, etc.)**; que ens ajudarà a dimensionar millor els nostres esforços i la nostra política bibliotecària, i a poder donar un servei personalitzat i una atenció individualitzada als nostres usuaris. Que la limitació d'aforament ens podria ajudar, àdhuc, a flexibilitzar més els nostres edificis, i a poder donar nous usos que ara no hi tenen cabuda per una simple i pura falta d'espai.

En aquesta nova realitat, segurament més que mai, hi ha una cosa de la qual mai hauriem de deixar estar atents: i és que sempre, sempre, hem de poder garantir l'accés igualitari i equitatiu a les nostres biblioteques, sense cap mena de discriminació. I això és quelcom que, esperem, no hauria de canviar mai. I si hem lluitat per a que no hagi canviat fins avui, on la presencialitat era predominant, hem de continuar lluitant per a què en l'àmbit digital tampoc canviï res.

Sempre hi ha algú a l'altre costat de la biblioteca

I és que aquesta conversió digital que considero necessària per a fins i tot continuar tenint biblioteques vives (i en essència tal i com les hem conegut i tal i com les van concebre originàriament en l'àmbit anglosaxó —i que ha acabat fent fortuna a tot el món, àmbit llatí inclòs—, com una eina d'instrucció i alfabetització), no ens ha de fer perdre un fet cabdal i de màxima importància: malgrat tot, hem de tenir clar que sempre, sempre, hi ha algú a l'altre costat de la biblioteca. I que malgrat que haurem de repensar-nos digitalment, reconfigurar i dimensionar els nostres edifi-

cis de biblioteques, i en conseqüència haurem de veure menys els nostres usuaris, no per això voldrà dir que no hi siguin: hi continuen sent, i són igual o més valuosos que abans i que sempre. Ens debem, sempre, als nostres usuaris. En tot allò que fem, sempre hi haurà algú a l'altre costat de la biblioteca. Persones i vides que d'una manera o d'una altra ens necessitaran i ens buscaran. I per les quals haurem de treballar. Perquè malgrat no ser-hi de forma física, de forma presencial, hem de recordar que continuen ben vius a l'altra banda de la pantalla. I és que en els seus inicis, i fins abans d'ahir, l'epicentre del progrés socials que representava la biblioteca era justament l'edifici de la biblioteca. Ara, sembla, que també s'haurà d'aconseguir des de les llars privades de les persones. Tot allò pròxim, local, humà i social, i la proximitat i el caliu, i els mitjans i els continguts, tot això durant segles hem après a fer-ho des dels nostres edificis, ara ho haurem de saber transmetre de forma telemàtica, amb una pantalla pel mig. Pel camí perdrem segurament també bona part de l'efecte igualador dels espais bibliotecaris, on tothom hi era benvingut. Guanyarem, segurament, uns quants percentatges més d'escletxa digital i de diferències socials. Caldrà estar amatents.

Ningú no amaga ja, a aquestes alçades de la pel·lícula, que vivim temps estranys. Temps que estan marcats per un oxímoron que sembla que hem assumit silenciosament, mansament, però que en el fons de les nostres ments i de la nostra pràctica personal i professional ens resistim a deixar que ens superi. La distància social que se'ns recomana en aquesta fictícia #novanormalitat és tan difícil d'aconseguir, tan complicada de fer-se realitat, que sembla ben bé una utopia. O una distopia, segons des de quina òptica es miri. I és que som animals socials, animals fets i programats per a viure en companyia d'altres animals com nosaltres. De fet, tota la nostra existència gira al voltant de viure, fer i desfer, treballar i divertir-se, i estimar i deixar-se estimar per tot de per-

sones com nosaltres. No fer-ho així, seria pervertir la naturalesa humana mateixa… Només es pot portar a terme amb garanties d'èxit amb sancions i restriccions que imposen uns governs que hom ja no sap si estan més preocupats per la salut pública o per un control social cada cop més estricte i permanent. Pensar que aquest oxímoron en si mateix que és el de la distància social es pugui mai portar a terme d'una manera efectiva i voluntària, sense cap mena d'imposició, és patir d'una ingenuïtat fins i tot malaltissa i perillosa… amb totes les conseqüències que es puguin derivar de tot plegat. Perquè una cosa que tenim clara quasi tots els bibliotecaris és que *la relación de la biblioteca con sus usuarios requiere de un contacto físico, desde el que la comunidad fluye y se reafirma. En el momento en que perdemos esta facultad, la biblioteca entra en un proceso de caída libre que termina en su extinción. La biblioteca es comunidad, más allá de lo virtual.*» (Soto, 2020).

El paradigma físic i presencial, però, en què vivim majoritàriament a la biblioteca sembla que ha acabat de difuminar-se, d'esborrar-se gràcies (o a conseqüència de, o per culpa de, encara no ho tinc massa clar) a l'adveniment d'aquesta pandèmia disruptiva i estructural, generadora infinita de patiments, però que també serà capaç (i no cal mai perdre-ho de vista) de genera canvis substancials i profunds i que han vingut per a quedar-se. No obstant això, en l'àmbit digital hi ha una paradoxa força habitual: i és que tot sovint creiem que en les nostres accions com a professionals mai no hi ha ningú a l'altra banda, que tot allò que fem no té cap mena de repercussió en ningú més que en nosaltres mateixos. I és radicalment fals. Contundentment fals. Ans al contrari. En tot allò que fem sempre hi haurà algú a l'altra banda; sempre pagarà la pena fer les coses perquè sempre algú altre es beneficiarà i en traurà profit de els nostres accions. Sovint pensem que l'espai de socialització per definició és el taulell, la sala de lectura, i que és allà on podrem desenvolupar al màxim la vessant

social de la nostra professió. On podrem interactuar en primera persona amb els usuaris i on els podrem ajudar més i millor. I si, el *«ser a sala»* dóna moltes satisfaccions, però també hi ha molts altres àmbits, massa vegades molt amagats, de la nostra professió on també hi ha algú a l'altra banda, on podem socialitzar, i on la nostra tasca tècnica també té un retorn (tot i que no tant evident ni ràpid com el que s'obté al taulell i amb l'atenció personal física amb els usuaris). I quins podrien ser aquests àmbits? Doncs se me n'acuden tres:

Quan cataloguem penso que sovint ens fa la sensació d'estar fent una travessa pel desert, i que rarament obtindrem cap mena de retorn per part dels usuaris. Doncs no, no és així. Quan afegim resums, notes de contingut, o etiquetes 856, entre d'altres, estem enriquint el catàleg, estem oferint una major i millor experiència dels nostres usuaris amb el catàleg, i els facilitem la seva feina de recerca i recuperació de la informació. I augmentem l'ús que es fa del catàleg, i poc a poc anem estenent la sensació entre els nostres usuaris que el catàleg és una eina útil i necessària. I molts usuaris ens acabaran dient, personalment, que el catàleg els ha servit per a localitzar aquella comunicació a un congrés, o aquell capítol de llibre que necessitaven per a la seva tesi… per exemple. Sempre, a l'altra banda, hi ha algú.

Quan remodelem la web de la nostra biblioteca, sempre ho hem de fer pensant en què sigui usable per als usuaris. En què els faciliti la vida i els faciliti la seva relació amb els bibliotecaris i els serveis que els oferim. En aquest sentit, poder automatitzar per exemple el pagament de serveis mitjançant un TPV virtual seria una eina excel·lent per obtenir un retorn, i saber que hi ha algú a l'altre costat.

Les xarxes socials són un entorn virtual perfecte per a poder rebre un retorn quasi automàtic i molt fructífer amb els nostres usuaris. Però cal cuidar-les. Caldria potser entendre-les com el

canal prioritari de comunicació amb els nostres usuaris. I actuar en conseqüència. No s'hi val no contestar preguntes a Twitter o a Facebook. No s'hi val no atendre qüestions al perfil que tenim a Google Business quan ens fan una ressenya… És important, cada cop més. I ho és perquè sempre hi ha persones al darrera.

Sobre les oportunitats socials perdudes

No obstant tot el que s'ha exposat fins ara, hi ha molts companys de professió que, malgrat veure les bondats i la utilitat i la necessitat de la digitalització, també aposten fermament i amb convicció per a què la biblioteca també esdevingui un agent social de primer ordre, d'igual importància i necessitat que la resta d'actors del tercer sector. És la concepció de la biblioteca social, i que té possiblement amb la Fundació Biblioteca Social el seu màxim exponent, l'objectiu de la qual és «contribuir a reforçar els col·lectius més vulnerables, per compensar els desequilibris socials existents a Espanya. Ho fem potenciant projectes que duen a terme les biblioteques públiques,dirigits als sectors més vulnerables de la societat: nens i joves, sovint de famílies amb dificultats, amb problemes de comprensió lectora, persones en atur i immigrants, amb risc d'exclusió social, persones grans, que han aportat a aquesta societat i que sovint estan soles, etc.» (Fundació Biblioteca Social, 2020)

L'acció social ha estat, és i continuarà sent, amb tota probabilitat, un dels pilars central de la nostra tasca professional. Molts hi creiem. Jo el primer. Molts creiem profundament en els beneficis socials de la nostra professió, per tal de construir unes societats més instruïdes, cultes i crítiques amb el seu entorn i sobretot amb els seus governants. I és que comparteixo plenament l'afirmació que «El servicio de biblioteca pública es desde su creación un pilar fundamental para la sociedad, le sirve de garante del conocimiento, le acerca a las manifestaciones de la cultura, le ayuda a formarse como persona, le ofrece multitud de posibilidades para

crecer, para realizarse, para compartir, para aprender, para en definitiva participar activamente de la vida social de su entorno pero sin dejar de lado su propia personalidad e individualidad.» (Carrascosa, 2020)

Malgrat tot, i malgrat els enormes esforços que la comunitat bibliotecària catalana i espanyola ha invertit en transformar, potenciar i significar la biblioteca com un agent social de primer ordre i absolutament necessària i imprescindible, i malgrat que, com a mínim en teoria i en multitud d'articles científics ens ho vam arribar a creure, sembla que la pandèmia de la Covid-19 ha posat totes les cartes sobre la taula… i com a mínim el resultat ha estat que potser la biblioteca ni era tan social i ni era tan imprescindible ni necessària com càndidament ens havíem cregut. «La pandemia del covid-19 ha sido la prueba de fuego para determinar con hechos que nuestras teorías tenían una base real sólida, que estábamos preparados para demostrar su funcionamiento y su valía, en ninguna coyunta mejor que en ésta, en un estado de excepción sanitario y social como el que estamos viviendo. Era la oportunidad de oro para probar de qué somos capaces, la relevancia de nuestro sitio en la sociedad… pero, salvo honrosas y reconocidas excepciones, no ha sido así.» (Soto, 2020). Vaja, que quan el sector havia de marcar paquet, marcar *lobby* i que les patums professionals fessin d'avantguarda… doncs que res de res. Hi ha, però, qui veu el got mig ple, i entre aquestes excepcions i figurarien «todas las actividades desarrolladas por las bibliotecas durante los momentos más duros del confinamiento, me quedaría, sin duda, con aquellas que tienen que ver con el apoyo comunitario (creación de material sanitario a través de impresoras 3D, ser centro de acopio de material higiénico sanitario…), apoyo a colectivos desfavorecidos o personas huérfanas de biblioteca (lectura de libros a personas mayores por teléfono, utilización del correo postal para el envío de libros, cesión de tablets, portáti-

les, WiFi, lectores de libros electrónicos…) y actividades digitales (cuentacuentos, retos literarios, clubes de lectura…).» (Marquina, 2020). Un cop més sembla que, malgrat les paradoxes en l'àmbit digital de que parlava més amunt, allò digital s'entreveu que serà el proper camp de batalla on la biblioteca i els bibliotecaris caldrà que hi siguem presents per tal d'aplicar les mateixes fòrmules socials i inclusives que hem vingut aplicant a la vida presencial i física. La biblioteca digital per a tothom, i impulsant accions nuclears que redueixin una escletxa digital que la crisi ha fet que sigui molt més àmplia, greu i cruel.

Aquesta pandèmia que ho ha trastocat tot (i molt possiblement també ha trastocat a tothom) ha palesat cruelment també que molta la literatura professional sobre aquest tema de la biblioteca social era només fum, paraules, i que quan calia demostrar, portar a la pràctica i defensar tot allò que havíem escrit tant i tant bé, doncs que ens hem pansit, i que doncs potser no erem ni som tant importants com ens creiem i ens havíem autoconvençut. I que allò d'esdevenir un grup de pressió capaç de fer canviar agendes polítiques si de cas ho deixem per a quan tot torni a la normalitat. I la normalitat que havíem viscut, allà d'on veníem, creguin-me, ja mai més tornarà, i haurà estat un breu miratge d'una comoditat fictícia. Com podem defensar allò que creiem si quan venen mal dades som —en termes generals— els primers a no reivindicar-nos de forma efectiva i amb un cert impacte?

SOCIETAT DE MEDIOCRES, S. A.

Llegeixo, sense cap mena d'estranyesa, que el Gobierno (el d'allà) eliminarà l'assignatura de Filosofia de l'ESO. Llegeixo, també sense immutar-me ni que se'm desencaixi la mandíbula per la sorpresa, que gràcies al Gobierno (el d'allà) tampoc es podrà estudiar Ètica a l'ESO. Finalment, llegeixo, sense que em sagnin els ulls ni m'exploti el cervell, que la Conselleria d'Educació (la d'aquí, la meva, la seva, la nostra), permetrà aprovar el Batxillerat i passar de curs tot i tenir assignatures suspeses. Sempre, és clar, que la mitjana de totes les notes sigui aprovat. No fos cas. I un detallet final: les nostres estimades ments pensants d'Educació (la d'aquí, la nostra) se'n renten les mans —deu ser això de l'autonomia de centre i tot plegat—, i deixen aquestes decisions (aquests marrons) als instituts, per a què les prenguin de manera col·legiada. En fi, que ens està quedant un panorama ben galdós, i sens dubte ens espera un futur podríem dir que gens esperançador. A mi se'm cau la cara de vergonya.

I si a tot plegat li sumem que quan parlo amb amics professors, i em comenten que el nivell de comprensió lectora, i d'escriptura, dels adolescents és pèssim, i que arriben a la universitat amb greus, gravíssimes mancances, doncs ja tindríem la combinació perfecta: primer eliminem les assignatures que ajuden a desenvolupar i adquirir un pensament crític i raonat i a saber-lo expressar. I en segon lloc, eliminem la cultura de l'esforç i ens posem tots en mode bonhomia de monitor d'acampada de cau i fem que els nostres joves vagin passant de nivell… i tal dia farà un any i xiquet, no m'escalfis massa el cap. I com a resultat tindrem

(ja tenim) un bon nombre d'adolescents amb un nivell molt baix d'educació i que en bona mesura seran incapaços de moure's pel món. Anem de pet a una Societat de Mediocres, S.A. Als de dalt ja els deu anar bé que així sigui. El que em sorprenia és que als de baix, a tu, al teu veï, al teu amic, també ens sembli bé aquest camí, i que no estem protestant cremant contenedors i pneumàtics davant la Conselleria o reclamant d'una vegada per totes que totes les escoles i tots els instituts disposin de biblioteques (i bibliotecaris i bibliotecàries, és clar) que ajudin a l'alfabetització i a millorar els nivells de lectura i comprensió dels nostres joves. I dic sorprenia perquè ja en bona mesura crec que a un percentatge no gens menyspreable del proletariat els importa més aviat poc aquest descens cultural que s'albira a l'horitzó. Sembla que no vagi amb ells.

Però si, si va amb ells, i de fet va amb tots. Perquè de la bona educació de les generacions futures depèn el futur del país, però també en depèn el futur individual de cadascú de nosaltres. I això passa per a què les Humanitats tornin a ser prioritàries per a tothom. Prioritàries i necessàries. Sense les eines que ajudin a contextualitzar i entendre l'origen i el perquè de les coses i a unir-les en una seqüència lògica històrica-temporal, a l'equació sempre li fallarà un dels factors. És a dir, podrem arribar a tenir enginyers brillats, metges d'èxit, és clar que si i no en tinc cap dubte, però si aquests són incapaços d'entendre l'aspecte ètic, filosòfic i social de les seves professions; o si són incapaços de posar per escrit (o oralment en congressos) i publicar de manera ordenada, comprensible i seguint un raonament científic tot allò que han investigat fruit de la seva recerca; o si són incapaços de llegir i entendre i aplicar allò que han escrit altres col·legues, i posar-ho en pràctica ells mateixos… doncs ja no tindrem professionals brillants, sinó que tindrem professionals mediocres. El que passa és que crec que estem prioritzant competències i aprenentatges

pràctics, i ens estem oblidant de la base, dels fonaments que ens fan més cultes, més intel·ligents, més lliures i més crítics. Però potser ja ens va bé així, ja volem que sigui així. Estem caminant per un perillós penya-segat, i potser prendrem mal. Em temo que serà massa tard que ens n'adonarem que sense aquests fonaments no tenim cap mena de futur i que caurem a un fosc i profund abisme.

I em sap molt greu per aquells joves brillants, que n'hi ha, que s'expressen correctament, que llegeixen, que argumenten i que són crítics i cultes. Que n'hi ha. Sempre és lleig generalitzar, i per això cal esmentar-los. Em sap greu per ells perquè en aquesta Societat de Mediocres, S. A. tot tendeix a la baixa, a uniformitzar a la baixa i a fer que tothom encaixi dins de la massa, dins la plebs acrítica i acòlita que permet tenir líders que saben molt bé el que es fan. Em sap molt greu per ells perquè en aquesta Societat de Mediocres, S. A. a qui sobresurt, a qui excel·leix, massa sovint se l'assenyala i se'l convida a què torni al corral, a l'escalfor del grup, i que home, allà fora fot molt fred, au torna cap a casa. Ho tindran fotut. I em sap molt greu per ells, moltíssim, perquè aquesta Societat de Mediocres, S. A. té molt assumit que cal ajudar —i molt— als qui no arriben ni a mediocres (i és ben cert, i celebro que així sigui), però és que resulta que pel camí s'ha oblidat d'aquells que han decidit, que hem decidit, que volem sortir-nos d'aquesta mediocritat que impera i que es fa força asfixiant.

SEMBLA QUE TRAURAN AQUEST AGUILOT DE L'EBRE

Fa escassament un mes i mig (el 12 d'octubre, per allò de les dates i tal) publicava en aquest mateix digital un article en què expressava que calia treure l'aguilot que tenim a Tortosa, just al bell mig del nostre estimat riu Ebre, i que ha embrutat el paisatge urbà de la ciutat durant massa anys. I ara tot just fa escassament uns pocs dies, concretament el passat 20 de novembre (com ens agrada jugar amb el simbolisme de les dates, bandarres!), llegia també en aquest digital que el govern de la Generalitat (el nostre, el seu i el teu), tombarà finalment aquest diguem-ne monument (de gust dubtós), l'estiu del 2021. Celebro, sens dubte, aquesta acció. Però permetin-me que la felicitat no sigui absoluta fins que no sigui al sac i ben lligat… que dissortadament ja tenim el cul pelat en aquesta mena d'assumptes, i després tot es queda en aigua d'escurar els plats. I permetin-me també fer alguns números.

L'aguilot en qüestió es va palplantar al bell mig del riu l'any 1966, en commemoració dels *25 años de Paz (franquista)* i dictatorial. Bé, en aquell moment n'eren ja 27 anys, de pau. Nou anys més tard, l'any 1975, moria Franco. És a dir, que l'aguilot va ser a l'Ebre en temps de dictadura tan sols 9 anys. La diguem-ne *democràcia-hereva-directa-i continuista-d'un-règim-dictatorial* va començar a caminar l'any 1978. És a dir, que si el govern de la Generalitat (el nostre, el seu, el teu) compleix la seva promesa, l'aguilot haurà estat palplantat i brutejant aquestes contrades ni més ni menys que durant 43 anys. Si, si, vora quatre vegades més que durant el règim al qual va retre glòria i honors. És, sens dub-

te, una absoluta vergonya que s'hagi permès i consentit aquesta desídia i aquest menyspreu. Qui dia passa, any empeny… i si de cas, els marrons que se'ls mengi els següents que vinguin, oi? Potser és que en aquests 43 anys no s'ha tingut temps per a no «no normalitzar el franquisme», ni tampoc per a «retirar el monòlit». I encara menys per a «dignificar les víctimes»… Les cometes les agafo de les declaracions dels ínclits Aragonès i Capella que apareixen a la notícia que enllaço més amunt. Sembla que a ningú amb certa quota de poder durant aquests 43 anys de diguem-ne *democràcia-hereva-directa-i continuista-d'un-règim-dictatorial* li ha importat el més mínim la presència normalitzada, inevitable i assumida d'aquest diguem-ne *monument* al bell mig d'una ciutat, ni tampoc la imposició del silenci vers les víctimes i els perdedors.

I es que penso que la normalització aberrant a la que s'havia arribat és justament l'assumpte més greu de tot plegat. I ha coses que no són normals. Ni justes. Ni ètiques. Ni morals. I aquesta n'era una. Algun dia, penso, algú ens haurà d'explicar a tots plegats el per què d'aquesta dilació injustificada i injustificable. Algun dia, penso, algú haurà d'assumir el pes moral i el càrrec de consciència per haver permès el manteniment d'aquesta ignomínia a les nostres Terres. Algun dia, penso, algú haurà de demanar perdó pel mal que s'ha continuat fent vers les víctimes i els familiars de les víctimes a les quals aquest diguem-ne *monument* ha recordat de forma pública i ostentosa durant generacions qui eren, d'on venien, i que eren ciutadans de segona. Quan se suposa que en una democràcia de veritat ningú perd, oi?

Daniel Gil Solés

ELS DETALLETS I LES «DETALLETES» DE NADAL

Com cada Nadal, arriba, indefectiblement, la historieta de sempre, la mandanga de cada final d'any, que retorna puntual a mesura que s'atansa el dia en que la nostra canalla tindrà un parell de setmanes de vacances, i natros, els soferts papis que hem vingut a aquest món per a cuidar-los, estimar-los, i educar-los (i a qui ningú premia), haurem de fer mans i mànigues si encara treballem i no tenim dies de vacances. Els qui teniu canalla ja haureu intuït de què parlo. Si, amics, amigues, coneguts i passavolants: parlo dels famosos detallets (i *detalletes*, que cal ser inclusius) de Nadal als nostres nogensmenys soferts mestres. A veure, anirem a pams, que sé que és un Assumpte d'Estat (així en majúscules) per a les repúbliques (o monarquies, ves a saber) independents de moltes famílies, i que aixeca fondes passions i moviments i conflictes diplomàtics d'alta volada. Poca broma. Comencem.

La primera qüestió: fa falta? Doncs penso que no, que no fa falta. Directament. Que els mestres i les mestres de la nostra quitxalla fan, senzillament, la seva feina, com la fem qualsevol altre de nosaltres (dels qui tenim la immensa sort de mantenir-la, és clar). I penso que en tot cas hauria de ser la seva empresa (el Departament, o a tot estirar, l'escola mateix) la qui els premiï d'alguna manera. Hi ha qui argumentaria, a favor de fer detallets (i *detalletes*, no ho oblidem), que els mestres ens aguanten, ens cuiden i ensenyen els nostres fills i les nostres filles durant nou mesos… i que és molt temps i es passen moltes hores amb ells. Bé, res que no haguem de fer els papis i mamis, que per això som papis i mamis, oi? Ja em perdonareu, però és un argument força

fluixet, no? Vaja, que si, que per a molts papis i mamis a l'escola aguanten la nostra descendència mentre natros podem treballar (o no, vés a saber); i vaja, que si, que també a l'escola cuiden i ensenyen coses als nostres fills, i a voltes fins i tot eduquen. I que tot això és molt important, que si. Però vaja, que fan la seva feina, i que la fan molt bé, i que cal felicitar-los, i reconèixer públicament la seva tasca. De fet, en algun article que he escrit a la *Marfanta* ja ho he fet. Però d'aquí, a que cada any el mestre o la mestra de torn hagi de tenir una cistella de productes típics de l'Ebre de part de tots els papis i mamis, doncs sincerament, no ho veig. Això és com si tots els usuaris d'una biblioteca ens ajuntessim i regalessim un lot de Nadal a la nostra bibliotecària infantil de referència perquè fa unes hores del conte estupendes i recomana una literatura infantil i juvenil que enriqueix molt els nostres fills. O com si tots els clients d'una botiga de roba infantil decidissim ajuntar-nos i comprar un lot de productes d'estètica al botiguer, en agraïment per la roba que vesteix els nostres fills. O com si tots els clients del punt de servei del nostre subministrador de llum fessim un Bizum per a comprar un *pack* d'experiències sensorials al Pirineu per a qui ens atén, en agraïment perquè els nostres fills poden disposar de calefacció i aigua calenta i no passen fred. Oi que sona estrany? Oi que a ningú amb dos dits de front se li acudiria fer això. Doncs res em quadra. Malgrat tot, es continuarà argumentant que cal donar les gràcies per aquest noble ofici que és ensenyar. Tant o més noble que d'altres, i que no reben cada any el detallet (o *detalleta*, per allò de la inclusió de gènera, no ens enfadessim pas) de part dels seus usuaris. A més, fa la sensació que sigui com una fugida endavant: premio i reconec la feina que, ehem, també hauria de fer jo mateix. No us sembla?

D'altra banda, em sorprèn la joia i alegria amb què disposem dels diners dels altres per a un determinada finalitat, sense ni tan sols aturar-nos a pensar amb els altres, ni encara menys empa-

titzar el més mínim, per la qual potser (només potser) no volem destinar la quantitat de diners que sigui, per petita que sigui. Hi ha qui diria que ningú t'hi obliga… i és cert. Però també és cert que hi ha una pressió social força evident i sovint força opressiva, que t'hi obliga, i que fa malgrat la teva opinió, ho acabis fent. Per temor a que t'assenyalin, a qui siguis el que no fa el mateix que fa la resta del grup. I que això acabi assenyalant també els teus fills i fills. I qui digui que això no és així, senzillament és que ha trepitjat pocs patis d'escola a les 13h plens de mamis i papis. Sincerament, ens ho hauriem de fer mirar tots ben fondo.

Però acabem l'article de forma positiva, que em vull treure una mica de sobre la imatge de *güelo cebolleta*. Penso que la millor manera d'agrair la feina dels mestres i les mestres del nostre país és implicar-se més i millor en l'educació i en l'ensenyament dels nostres xiquets i xiquetes. La millor manera de donar-los les gràcies és implicar-se a casa amb les tasques d'escola, i ajudar sempre a fer els deures. I implicar-se a escola, fer seguiment (pro) actiu del avenços que fan i dels obstacles que han de superar. La millor manera d'agrair la feina dels mestres és anar (si es pot) a les activitats extraescolars que es programin, a les funcions de teatre, i a tot el que faci falta. La millor manera d'agrair la feina que fan els mestres i les mestres és demanar-los tutories, preocupar-se per la qualitat d'allò que ensenyen, exigir-los resultats i informes i avaluacions permanents dels fills i filles. La millor manera de donar les gràcies als mestres i a les mestres que ensenyen a la nostra canalla és fer-los llegir a casa, fer-los llegir molt, donar-los lectures adients i que els atreguin, i llegir-los en veu alta, en qualsevol moment, abans d'anar a dormir, per exemple. Llegiu! Llegir-los! Llegiu-vos!!! I xerrar amb ells, xerra molt, que sàpiguen que hi sou. Segur, segur, segur, que si tots fessim això amb les nostres xiquets i xiquetes, els mestres rebrien el millor regal del món.

I suposa, evidentment, no entaforar-los davant del televisor o davant la pantalla del portàtil. Però és clar, tot això significa temps, dedicació, esforços. Invertir vida en els nostres fills. Vida que sembla que si que inverteixen d'altres.

PD: Disculpeu-me, vaig a fer un Bizum pel regal del mestre de l'Anna… que no vull que em mirin com el ranci del grup de Whatsapp de mamis i papis que no afluixa la mosca.

L'HOME DE PALLA I LA CREACIÓ DE CONTINGUTS EN CATALÀ

Avui, estimats lectors, els explicaré una petita historieta d'aires pastorals. Diu així:

Hi havia una vegada un catalanet (o una catalaneta, que pel cas és el mateix), bonhomiós, dolç i ingenu, molt enfeinat, això si, que un bon dia, mentre cuidava el seu ramat de cabres del Port, va decidir començar a publicar continguts en això que en dèien internet, i que va dir tot cofoi: «Començaré a escriure i a penjar vídeos a Youtube i a fer Stories a Instagram i piulades a Twitter, que tinc moltes coses a dir, i ho faré en castellà, que així el meu missatge arribarà a molta més gent, i tindré més públic». En sentir aquesta afirmació, un pèrfid homenot castellà que restava amagat rere un arbust atent a qualsevol missatge relacionat amb la llengua, va sortir immediatament, i alegre i satisfet, li va a dir al nostre angelical catalanet: «Muy bien hecho, claro que si. Con esta lengua provinciana de segunda no se va a ningún sitio y no sirve para nada. Si de verdad quieres comunicar bien, lo tienes que hacer en castellano, que así te entienden.»

Segurament, estimats lectors, que en algun moment hauran sentit, amb alguna petita variant, aquesta historia a la que sembla que els catalanets (i les catalanetes, que pel cas és el mateix) hi estem molt avesats. I de tant avesats que hi estem, ja fins i tot ens sembla normal, lògica i fins i tot acceptable. Vaja, una derrota més. Però de fet, si s'hi fixen bé, el petit conte pastoral de més amunt conté la fal·làcia de l'home de palla: en cap cas el catalanet protagonista de la història ha dit que el català sigui una llengua

de segona i que no serveixi per a res. El nostre catalanet només ha argumentat que usarà el castellà per arribar a més gent, i en cap cas, segons ell, ha menystingut el català. El pèrfid castellà ha exagerat la posició que ha adoptat el nostre catalanet, per així atacar-lo.

Però a banda de poder desmuntar tota l'argumentació a partir de la fal·làcia de l'home de palla, no es pensin que defensaré pas els nostres compatriotes que usen el castellà com a llengua vehicular de cultura i comunicació ja que consideren que és la única vàlida per arribar a un gran públic. Respecto la seua decisió, personal i lliure, però evidentment no la comparteixo. No els defensaré, perquè considero que tenen part de culpa del retrocés que està patint el català en tots els àmbits, i no els defensaré en aquests temps en què tenim a l'abast multitud d'eines que tradueixen automàticament textos (en text escrit i també en àudio) entre quasi totes les llengües. Per quin estrany motiu, per quin llunyà mecanisme mental, els catalans usem intensament eines de traducció automàtica per entrendre i poder llegir textos en anglès, francès, italià o portuguès (quan no ho fem directament)… però pensem que el nostre missatge no arribarà a ningú, que serà il·legible i incomprensible per a la resta del món, si no l'escrivim i o el parlem en alguna de les llengües majoritàries. És a dir, que respectem la resta d'idiomes, fins i tot intenten entendre'ls i llegir-los, però vaja, quan som nosaltres els emissors, de seguida canviem d'idioma, i bandejem el nostre, per tal de facilitar la comunicació. Que poc que ens estimem com a cultura, oi? Com si els parlants dels altres idiomes fossin incapaços d'usar les eines tecnològiques que avui dia tenim a l'abast per a poder llegir i entendre la comunicació emesa en altres idiomes que no sigui el nostre. En definitiva, que tot plegat em sembla una profunda derrota. Una derrota que han assumit molts, moltíssims catalans, que s'han fotut un tret al peu, i que fereix encara més la

capacitat del nostre idioma d'esdevenir un mecanisme vàlid i útil de comunicació i de difusió d'idees i de cultura. En igualtat de condicions. Vaja, com la resta d'idiomes. No ens estimem tant, no fos cas. Anys i anys de submissió, que hem acabat assumint que si volem fer alguna cosa de profit en aquest món, doncs que val més que canviem d'idioma, que el nostre català serveix només per a prendre el tè a casa la tieta soltera i que t'ensenyi quatre frases fetes i xaleu plegats.

En fi, que cadascú acabi fent amb les seues creacions i els seus continguts el que cregui millor, només faltaria. I que cadascú creïï en l'idioma que vulgui, si així creu que arribarà a més públic. És clar que si. Llibertat de creació, la mateixa de la que vull gaudir jo com a creador. Ara bé, després no s'haurien pas de lamentar sobre l'escassa oferta cultural en català… o potser és que directament ni hi pensen, que poden consumir cultura en català. Personalment, i des d'un àmbit estrictament de conviccions personals, ja fa temps que he fet un canvi, m'he plantat, i he decidit que el meu idioma de creació cultural (de literatura i d'assaig) seria exclusivament el català. Penso que qui em vulgui entendre, té al seu abast eines tecnològiques excel·lents per a traduir el text al seu idioma en qüestió de segons. Si no ho fan, és simplement un assumpte de mandra i desídia. I a més, creant i escrivint en català ajudo precisament a això, a crear continguts nous en català de forma regular, i que les eines de traducció automàtica incloguin el català entre els idiomes que llegeixen i entenen. Si no ho fem així, llavors Google (posem per cas), quin motiu tindrà per a continuar oferint el català entre els seus idiomes? Llavors si que haurem perdut una nova batalla.

LA VIQUIPÈDIA I LA UTOPIA DEL CONEIXEMENT COMÚ

El 2020 ha estat també per a mi l'any de la Viquipèdia. L'any en què m'he acabat de treure del damunt vells pensaments respecte la Viqui… que amb el temps he vist que no servien per a res. A hores d'ara m'aproximo al centenar d'articles iniciats de cap i de nou. I he orientat la meva línia editorial a escriure sobre assumptes ebrencs, que per aquestes latituds medirionals del país anem una miqueta coixos i encara hi ha molta feina per a fer. Hom podria dir que 100 articles escrits és ben poca cosa. I si, amb prou feines, un 0,015% del total d'articles. A nivell quantitatiu, doncs si, és més aviat gens. Però qui valori i entengui la Viquipèdia només en termes quantitatius, doncs s'equivoca de mig a mig. Al contrari, a la Viquipèdia cal mirar-se-la i entendre-la amb ulls qualitatius, que és justament on rau el seu valor intrínsec i real. I és que la Viquipèdia ajuda a enfortir qualitativament parlant l'ús del català científic, acadèmic i enciclopèdic, tot fent que esdevingui una eina absolutament vàlida per a fer ciència; i més important: per a difondre ciència i altres coneixements erudits i de qualitat entre el gran públic. Al nivell de qualsevol altre idioma, en igualtat de condicions. I per fer efectiu aquests estàndards de qualitat, a la Viquipèdia cal citar les fonts. Cal citar molt. Cal citar sempre. Vaja, com en qualsevol altre article científic que hom redacti i que vulgui publicar amb certes garanties d'èxit en alguna revista del seu sector professional. Les cites i la bibliografia son els dos fonaments bàsics sobre els quals descansa la qualitat científica de la Viquipèdia. Per això, precisament, és tan important i necessari

que els bibliotecaris hi participem de forma activa, aportant els coneixements nuclears de la nostra disciplina.

Penso, d'altra banda, que la Viquipèdia és, potser, un dels últims actes de resistència que ens queden als catalans a internet, per al manteniment de la llengua i la cultura pròpies, i la seva presència i visibilitat en un món que tendeix perillosament a la uniformitat, i també a la uniformització. També cultural. També idiomàtica. És l'últim reducte, una de les últimes barricades que tenim els catalans per a continuar creient en la utopia —encara la utopia— d'un món millor basat en el coneixement comú, compartit, comunitari i en català; un món centrat en el benefici social del procomú, allunyat de la lògica mercantilista del benefici crematístic que ho malmet, ho tiranitza i ho enverina tot. És un dels últims merlets on defensar que qui surti guanyant sigui, senzillament, la societat i la cultura catalanes en general. La Viquipèdia és una eina i una forma d'entendre el món totalment social i descentralitzada, i és hereva d'una internet primigènia de la qual cada cop en queden menys exemples. En definitiva: que sense les aportacions de milers de voluntaris anònims, aquest coneixement procomú simplement no existiria. Fins i tot es perdria. Es perdria bona part del pas del català contemporani a la xarxa. Ningú hi guanya, però al mateix temps hi guanyem tots, que no és poc.

Crec que participar activament a la Viquipèdia és un profund acte de protesta i de rebel·lia. És un enorme acte antisistema, que busca emetre coneixement lliure i de qualitat, i a més fer-ho en una llengua minoritària i minoritzada. La utopia ja és aquí. Usem-la. Participem-hi. I parafrasejant la gran Maria Mercè Marçal, a l'atzur agraeixo tres dons: ser bibliotecari, escriure a la Viquipèdia, i fer-ho en català. *I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel.*

Daniel Gil Solés

EPÍLEG
El meu Sud: sobre la fal·lera d'escriure i altres espais límits

Escric des de que tinc un ús raonablement competent de llengua. De fet, diria, sempre he tingut aquesta fal·lera, el que passa que no va sortir cap enfora fins que la cosa va estar raonablement madura, i en condicions de ser presentable. Malgrat tot, diria que en això de l'escriptura mai s'està prou madur i que el ser presentable o no no depèn d'un mateix sinó més aviat dels lectors. Però el que dèiem, que hom podria dir que sempre he tingut aquesta inclinació a escriure, a expresar-me per escrit. Encara tinc uns fulls esgrogeïts, amb lletra impresa i amb aquelles enquadernacions en espiral, amb uns quants relats de joventut. De tant en tant els rellegeixo, i penso… Bé, val més no pensar-hi massa, que si no els hi calaria foc i servirien de combustible per a quan anem fer rostides. Val més no pensar-hi massa, però no obstant formen part de mi, de la meua història. Em descriuen a mi en una època determinada de la meua vida. Ben mirat, malgrat la seva qualitat literària més que dubtosa, si han anat de casa en casa tots aquests anys, per alguna cosa serà. També, per casa, encara tinc un volum editat amb els relats que es van presentar al premi Joan Santamaria del 1998. Vaig quedar segon. Encara recordo el sopar de gala, l'entrega de premis i a ma mare tota estarrufada com un paó. Més endavant vaig abandonar la creació literària, però no el fet mateix d'escriure. Vaig continuar amb el conreu del també noble art de l'assaig curt i dels articles científics (de la biblioteconomia i la documentació, per ser-ne més exactes). En aquesta nova eta-

pa tot va néixer a partir de *bauen*, un blog sobre arquitectura i biblioteques que vaig gestionar durant ben bé deu anys i que ja fa uns quants anys que va passar a millor vida. Aquell blog va ser un catalitzador, un impuls i una rutina quasi diària que m'obligava a escriure, primer unes simples fitxes descriptives d'edificis de biblioteques per, amb el temps, passar a escriure veritables articles d'opinió, amb argumentacions i reflexions pròpies sobre els edificis bibliotecaris i el seu futur. Articles que van servir de base per a dos llibres sobre la matèria i també per a uns quants articles científics publicats a algunes revistes del meu sector professional. Si remenen una mica per internet segur que en troben una bona colla d'aquests articles, i també els dos llibres. Però el cuquet de la ficció sempre hi era, sempre hi és. Intento mirar-m'ho amb perspectiva i penso que la ficció no ha tornat a aparèixer fins que m'he sentit prou madur i prou segur, amb un domini del llenguatge ferm i sòlid. No abans. Ni tampoc després, possiblement quan ja hagués passat el moment. Havia de ser ara. Cada procés té el seu moment, el seu temps. I el que va vint-i-cinc anys feia una mica inconscientment, ara, amb quaranta-dos, ho faig amb unes mínimes garanties d'èxit. I amb un treball intern al darrera, tot sigui dit. Segurament serà el pes dels anys, la saviesa que anem adquirint sense adonar-nos-en, potser imperceptiblement, però que qualla i fructifica. En això hi sortim guanyant. Així doncs, aquesta fal·lera meva d'escriure es troba, penso, en un moment de fructificació, d'eclosió de nous i millors camins. Camins com aquest llibre que tenen entre les mans (o la pantalla de l'ordinador, o de la tauleta o del lector de llibres electrònics, que pel cas és el mateix). Un llibre és sempre un camí nou per a recórrer, però també pot ser la síntesi i recull d'un camí ja recorregut en un moment i en una escala temporal i geogràfic determinades. Que és el cas. Hi trobaran articles ja publicats en tres mitjans: el digital barceloní de cultura *Hänsel i Gretel*; i els digitals de notícies

i actualitat *Marfanta* i *TarragonaDigital.* Articles publicats entre el 2019 i el 2020: quan inicio una col·laboració puntual amb el primer; quan inicio també una col·laboració més habitual amb el segon; i finalment el 2020, quan inicio una tercera col·laboració amb els tarragonins. Però no només trobaran articles ja publicats a internet. Hi ha articles inèdits escrits expressament per aquest llibre, com també ho és aquest epíleg, que és com una breu síntesi, però sempre incompleta i en procés permanent de revisió, millora i creació, dels eixos principals de la meua tasca literària i creadora. Una síntesi que es resumeix en tres espais límit en els quals habito i transito, i visc i estimo.

El primer espai límit que m'ha marcat és la decisió definitiva i irrevocable d'escriure en català. De fet, si miro pel retrovisor, la decisió d'escriure en català va sortir de forma natural i sense cap estridència. De fet, en quin altre idioma havia d'escriure? Em sembla d'allò més normal i lògic que hom escrigui en el seu idioma matern, aquell amb què li han cantat cançonetes de bressol i en el qual ha begut de l'espai mitològic de la seva infantesa. És una pura i simple qüestió d'antropologia lingüística, visceral, de les arrels que s'afonen profundes dins del nostre cor. De fet, quan començava a escriure, com deia, ni hi pensava, com tampoc hi pensava en aquest discurs. De la naturalitat de les coses que es fan amb vint anys, he passat a un discurs de reivindicació de la meua llengua literària. Un llengua literària menuda però alhora fèrtil i curulla de grans noms i de fites atemporals. Escrivint en català reivindico el meu món, la meva manera de veure, entendre i estimar aquest món; la nostra manera de veure, entendre i estimar aquest món. Aporto el meu granet de sorra, segurament modest i insignificant, a que tot això no es perdi, a que tingui continuïtat. I sobretot, per a que les meues filles entenguin el valor immens que suposa tenir una llengua pròpia; el valor mític i heroïc que suposa tenir una mirada pròpia que ningú et podrà treure.

Hi ha un segon espai límit que m'ha marcat aquests últims anys: el sud. El meu Sud. Aquell sud tan íntim i intransferible, tan personal, que tenim tots aquells qui habitem aquestes contrades més meridionals de Catalunya, i que ens dona aquella idiosincràcia tan especial, tan única i irrepetible. Un sud que reivindico i que m'apropio com a propi. Un sud que m'ha permès mirar-me el món des de la distància, des de la llunyania i segurament m'ha ajudat també a capgirar el món, a mirar-me'l del revés, sense les urgències postmodernes de la immediatesa accelerada i impersonal, i poder donar una volta de més a les coses i a tot; una volta de més massa vegades necessària i que massa vegades obvien inconscientment. Un sud, a més, que ha ajudat també trobar les arrels: les passades, les dels meus orígens familiars i personals, massa anys amagats. I també m'ha ajudat a crear i plantar arrels futures, les que hem plantat amb la dona i que corren felices amb els ulls plens d'aquesta llum tan especial que neix de l'Ebre.

Escriure és, finalment, l'espai límit *per se*. Sempre hi ha un espai límit primigeni, d'on neix tot, aquell que et transforma per sempre més, i que sol ser inici d'alguna cosa sempre positiva, més que no pas el final de quelcom de negatiu. I que en el meu cas és potser conseqüència i suma dels dos primers espais límits de què he parlat. Sense el català i sense aquest sud personal, possiblement escriuria, si, però no d'aquesta manera. I en faig divisa, d'aquests fets rebels, un món cada cop més uniformitzant i aliè. Escriure és un d'aquells espais límit entre el món que t'envolta i el caos més absolut i que es concreta en la teva capacitat d'entrendre el món i ordenar-lo mínimament per a que no faci tant de mal i per a poder-lo habitar amb una micarrona de dignitat i sense tantes falsedats i impostures, i que arriba per a quedar-se amb tu ja de forma permanent. I absoluta. És un espai límit que provoca tensions, no cal bandejar-les i ni molt menys dir que no existiran; però les tensions alliberen energia, sempre, i sempre t'impulsen

cap endavant. I malgrat que aquesta energia cansi (quan escric literatura, ficció, acabo realment esgotat en la recerca d'aquella paraula precisa i aquella figura que serveix per a transmetre exactament aquell missatge que vull dir), és un cansament que et buida de totes les maleses, que t'omple i que et reconcilia un xic amb un entorn sovint massa desordenat i misteriós. Només per això ja paga la pena fer aquest esforç.

BIBLIOGRAFIA

Bailac, Assumpta (2016). «La biblioteca central de Barcelona… un equipament necessari per a la ciutat? (1a part)». *Hänsel i Gretel* (03/03/2016) (https://hanseligretel.cat/assumpta-bailac-la-biblioteca-central-de-barcelona-un-equipament-necessari-a-la-ciutat-1a-part) [Consulta: 13/03/2019]

Bailac, Assumpta (2016b). «La biblioteca central de Barcelona… un equipament necessari per a la ciutat? (2a part)». *Hänsel i Gretel* (04/03/2016) (https://hanseligretel.cat/assumpta-bailac-la-biblioteca-central-de-barcelona-un-equipament-necessari-a-la-ciutat-2a-part) [Consulta: 13/03/2019]

Borràs Matamoros, Noèlia (2014). «La nova i reial població de Sant Carles de la Ràpita (1780-1794): tesi doctoral». Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, Departament d'Història i Història de l'Art, 2014. (https://www.tdx.cat/handle/10803/284704) [Consulta: 15/02/2021]

Bonet, Cinta (2020a). «Anuncien cribratges massius en 14 escoles i instituts de Tortosa per l'alt risc de rebrot». En: *Marfanta.com* (1 d'octubre de 2020) (https://www.marfanta.com/2020/10/01/salut-educacio-i-lajuntament-anuncien-cribratges-massius-en-14-escoles-i-instituts-de-tortosa/) [Consulta: 6 d'octubre de 2020]

Bonet, Cinta (2020b). «El Procicat demana no sortir de casa a la ciutadania de Tortosa, Roquetes i Amposta». En: *Marfanta.com* (5 d'octubre de 2020) (https://www.marfanta.com/2020/10/05/el-procicat-demana-a-la-ciutadania-de-tor-

tosa-amposta-i-roquetes-que-es-quedi-a-casa/) [Consulta: 6 d'octubre de 2020]

Carrascosa, Mercedes (2016). «La acción social en las bibliotecas». En: *Biblogtecarios* (3 de novembre) https://www.biblogtecarios.es/mercedescarrascosa/la-accion-social-las-bibliotecas/ [Consulta: 26 d'octubre de 2020]

Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya (2020). «Accelerant la transformació digital de l'educació superior» (https://www.csuc.cat/sites/default/files/docs/manifest-de-les-biblioteques-universitaries-davant-la-covid-19.pdf) [Consulta: 26 d'octubre de 2020]

Fundació Biblioteca Social (2020). «La nostra raó de ser – objectius i valors». En: *Fundació Biblioteca Social* (https://fundacionbibliotecasocial.org/fundacio/la-nostra-rao-de-ser/) [Consulta: 26 d'octubre de 2020]

Generalitat de Catalunya (2014). *Mapa de lectura pública de Catalunya* (2014). (https://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/el-servei-de-biblioteques/linies-dactivitat/planificacio-bib/mapa-lectura-publica/documents/MLPC_2014.pdf) [Consulta: 28 de juny de 2020]

Gil Solés, Daniel (2019). «Tortosa-Amposta, àrea metropolitana». En: *Marfanta.com* (06/10/2019) (https://www.marfanta.com/2019/10/06/tortosa-amposta-area-metropolitana-per-daniel-gil/) [Consulta: 28 de juny de 2020]

Marcé, Xavier (2019). «La Biblioteca Provincial. Assignatura pendent». En: *Hänsel i Gretel* (04/02/2019) [Consulta: 13/03/2019] (https://hanseligretel.cat/xavier-marce-la-biblioteca-provincial-assignatura-pendent)

Marquina, Julián (2020). «Las bibliotecas públicas buscan crear sociedades fuertes, más formadas e informadas». En: *JulianMarquina.es* (3 noviembre) (https://www.julianmarquina.

es/las-bibliotecas-publicas-buscan-crear-sociedades-fuertes-mas-formadas-e-informadas/) [Consulta: 3 de novembre de 2020]

Marx, Anthony W. (2020). «Libraries must change». En: *The New York Times* (28 de maig) (https://www.nytimes.com/2020/05/28/opinion/libraries-coronavirus.html) [Consulta: 14 de juny de 2020]

Moreno, Gustau (2019a). «Campanya ciutadana per salvar els antics magatzems de l'estació de Tortosa». En: *Canal 21* (25/11/2019) (https://www.canal21ebre.com/2019/11/25/campanya-ciutadana-per-salvar-els-antics-magatzems-de-lestacio-de-tortosa/) [Consulta: 28 de juny de 2020]

Moreno, Gustau (2019b). ««El ple de Tortosa aprova la moció de Movem per salvar els magatzems de l'estació». En: *Marfanta.com* (03/12/2019) (https://www.marfanta.com/2019/12/03/el-ple-de-tortosa-aprova-la-mocio-de-movem-per-salvar-els-magatzems-de-lestacio/) [Consulta: 28 de juny de 2020]

Moreno, Gustau (2020c). «El rebrot de Padesa dispara el risc de contagi a Tortosa i Roquetes, amb més de 700 punts». En: *Marfanta.com* (29 de setembre de 2020) (https://www.marfanta.com/2020/09/29/el-rebrot-de-la-planta-de-padesa-dispara-el-risc-de-contagi-a-tortosa-i-roquetes-amb-mes-de-700-punts/) [Consulta: 6 d'octubre de 2020]

Robert Òdena, Eduard (2020). «Vigila, l'arma està carregada, només falta el diable». En: *Eduard Robert Òdena* (9 de juny) (https://eduardrobert.wordpress.com/2020/06/09/vigila-larma-esta-carregada-nomes-falta-el-diable/) [Consulta: 14 de juny de 2020]

Soto, Roberto (2020). «Bibliotecas, el rol que pudo haber sido y no fue tras el covid-19». En: *Biblogtecarios* (30 de setembre) (https://www.biblogtecarios.es/robertosoto/bibliotecas-el-

rol-que-pudo-haber-sido-y-no-fue-tras-el-covid-19/) [Consulta: 23 d'octubre de 2020]

Verger-Arce, Neus (2008). «La Biblioteca de Reserva de la Universitat de Barcelona». En: *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, n. 21 (http://bid.ub.edu/21/verger.htm) [Consulta: 22/03/2019]

Vicente Barreira, Sandra (2020). «Confinament infantil i tornada a l'escola: un mirall per a llegir les necessitats dels adults». En: *Media.cat* (19 de juny de 2020) (https://www.media.cat/2020/06/19/confinament-infantil-i-tornada-a-lescola/) [Consulta: 6 d'octubre de 2020]

SUMARI

Pròleg. La clau de volta de Daniel Gil 7
Miquel Bonet

Mirades mòbils des del tren

La recuperació de la normalitat bibliotecària a Barcelona 13
Escrit amb Josep Maria Miró i Gellida i publicat a *Hänsel i Gretel* el 15 d'abril de 2019 (https://hanseligretel.cat/daniel-gil-soles-i-josep-maria-miro-i-gellida-la-recuperacio-de-la-normalitat-bibliotecaria-a-barcelona/)

Sobre la necessitat de conservar el patrimoni eclesiàstic 19
Publicat a *Hänsel i Gretel* el 3 de juny de 2019 (https://hanseligretel.cat/daniel-gil-soles-sobre-la-necessitat-de-conservar-el-patrimoni-eclesiastic/)

Les altres biblioteques de Barcelona 23
Publicat a *Hänsel i Gretel* el 17 de juny de 2019 (https://hanseligretel.cat/6487-2/)

La clau de volta és el tren. 27
Publicat a *Marfanta* el 15 de setembre de 2019 (https://www.marfanta.com/2019/09/15/la-clau-de-volta-es-el-tren-per-daniel-gil/)

A l'Ebre, les biblioteques no tenen nom de dona 31
Publicat a *Marfanta* el 22 de setembre de 2019 (https://www.marfanta.com/2019/09/22/a-lebre-les-biblioteques-no-tenen-nom-de-dona-per-daniel-gil/)

El greu lament de la diàspora ebrenca. 35
Publicat a *Marfanta* el 29 de setembre de 2019 (https://www.marfanta.com/2019/09/29/el-greu-lament-de-la-diaspora-ebrenca-per-daniel-gil/)

Tortosa-Amposta, àrea metropolitana. 39
Publicat a *Marfanta* el 6 d'octubre de 2019 (https://www.marfanta.com/2019/10/06/tortosa-amposta-area-metropolitana-per-daniel-gil/)

«Tenim que despedir-nos» del català. 43
Publicat a *TarragonaDigital* el 29 d'octubre de 2020 (https://tarragonadigital.com/el-forum/que-despedir-nos-del-catala)

9.255 minuts perduts a la línia R-16 de Rodalies 47
Publicat a *Marfanta* el 17 de novembre de 2019 (https://www.marfanta.com/2019/11/17/9-255-minuts-perduts-a-la-linia-r-16-de-rodalies-per-daniel-gil/)

Biblioteques de l'Ebre, districte cultural 51
Publicat a *Marfanta* el 24 de novembre de 2019 (https://www.marfanta.com/2019/11/24/biblioteques-de-lebre-districte-cultural-per-daniel-gil/)

L'economia verda a l'Ebre, quin model volem?. 55
Publicat a *Marfanta* el dia 1 de desembre de 2019 (https://www.marfanta.com/2019/12/01/leconomia-verda-a-lebre-quin-model-volem-per-daniel-gil/)

Els noms de les biblioteques públiques de Barcelona: diversitat de gènere?. 59
Publicat a *Hänsel i Gretel* el 9 de desembre de 2019 (https://hanseligretel.cat/daniel-gil-soles-els-noms-de-les-biblioteques-publiques-de-barcelona-diversitat-de-genere/)]

El tortosinisme i els bàrbars del nord del Coll de Balaguer . . .63
Publicat a *Marfanta* el 15 de desembre de 2019 (https://www.marfanta.com/2019/12/15/el-tortosinisme-i-els-barbars-del-nord-del-coll-de-balaguer/)

L'estafa de la variant 67
Publicat a *Marfanta* el 12 de gener de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/01/12/lestafa-de-la-variant/)

Quan el mal ja està fet 73
Publicat a *Marfanta* el 19 de gener de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/01/19/quan-el-mal-ja-esta-fet/)

Els aprenentatges tecnològics de la canalla durant el confinament 77
Publicat a *Marfanta* el 21 de juny de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/06/21/els-aprenentatges-tecnologics-de-la-canalla-durant-el-confinament/)]

Sobre l'ús del tinglado de l'estació de Tortosa. 81
Publicat a *Marfanta* el 5 de juliol de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/07/05/sobre-lus-del-tinglado-de-lestacio-de-tortosa/)

Petit assaig sobre les oportunitats viscudes. 85
Publicat a *Marfanta* el 12 de juliol de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/07/12/petit-assaig-sobre-les-oportunitats-viscudes/)

Sobre la necessitat d'un urbanisme més amable a Tortosa 89
Publicat a *Marfanta* el 27 de setembre de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/09/27/sobre-la-necessitat-dun-urbanisme-mes-amable-a-tortosa/)

Cap a la ciutat dels prodigis 93
Publicat a *TarragonaDigital* el 25 de setembre de 2020 (https://tarragonadigital.com/el-forum/cap-ciutat-dels-prodigis)

La comoditat d'allò que ens és conegut 97
Publicat a *Marfanta* el 4 d'octubre de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/10/04/la-comoditat-dallo-que-ens-es-conegut/)

La derrota moral del tancament dels parcs infantils 99
Publicat a *TarragonaDigital* el 6 d'octubre de 2020 (https://tarragonadigital.com/el-forum/derrota-moral-del-tancament-dels-parcs-infantils)

Caldria fer pagar per accedir al medi natural protegit? 103
Publicat a *Marfanta* l'11 d'octubre de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/10/11/caldria-fer-pagar-per-accedir-al-medi-natural-protegit/)

Cal treure aquest aguilot de l'Ebre 107
Publicat a *TarragonaDigital* el 12 d'octubre de 2020 (https://tarragonadigital.com/el-forum/cal-treure-aquest-aguilot-lebre)

Confinament, volum 2 109
Publicat a *Marfanta* el 15 d'octubre de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/10/13/confinament-volum-2/)

Tres ucronies ebrenques 113
Publicat a *TarragonaDigital* el 21 d'octubre de 2020 (https://tarragonadigital.com/el-forum/tres-ucronies-ebrenques)

Retalla, que sempre queda alguna cosa .119
Publicat a *Marfanta* el 23 d'octubre de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/10/23/retalla-que-sempre-queda-alguna-cosa/)

Sobre tancaments perimetrals en una terra de frontera 123
Publicat a *Marfanta* el 30 d'octubre de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/10/30/sobre-tancaments-perimetrals-en-una-terra-de-frontera/)

Joy Division i la banda sonora de la derrota. 127
Escrit amb Brian Cutts i publicat a *Marfanta* el 8 de novembre de 2020 (https://www.marfanta.com/2020/11/08/joy-division-i-la-banda-sonora-de-la-derrota-per-daniel-gil-i-brian-cutts/)

Les biblioteques i la realitat de la nova normalitat. 135
Primera part publicada a *Hänsel i Gretel* el 2 de novembre de 2020 (https://hanseligretel.cat/daniel-gil-soles-les-biblioteques-i-la-realitat-de-la-nova-normalitat-i/) i segona part publicada a *Hänsel i Gretel* el 9 de novembre de 2020 (https://hanseligretel.cat/daniel-gil-soles-les-biblioteques-i-la-realitat-de-la-nova-normalitat-ii/)

Societat de Mediocres, S. A.. 145
Publicat a *TarragonaDigital* el 18 de novembre de 2020 (https://tarragonadigital.com/el-forum/societat-mediocres-s?mes=tw)

Sembla que trauran aquest aguilot de l'Ebre. 149
Publicat a *TarragonaDigital* el 30 de novembre de 2020 (https://tarragonadigital.com/el-forum/sembla-que-trauran-aquest-aguilot-lebre)

Els detallets i les «detalletes» de Nadal 151
Publicat a *TarragonaDigital* el 14 de desembre de 2020 (https://tarragonadigital.com/el-forum/detallets-detalletes-nadal)

L'home de palla i la creació de continguts en català 155

La Viquipèdia i la utopia del coneixement comú. 159

Epíleg. El meu Sud: sobre la fal·lera d'escriure
i altres espais límits. 161

Bibliografia 167

“En canvi, i així li vaig transmetre també al Daniel, els seus textos de caràcter assagístic tenien tot un altre aire. Hi vaig descobrir un ordre mental admirable, arguments que s'expandien amb naturalitat i seqüència lògica, una prosa clara i plena d'ànsia divulgativa, veritables ganes d'explicar i d'aportar dades, tot ordenant-les. No és tan habitual, això. I, sobretot, en l'escriptura del Daniel hi ha una característica en vies d'extinció: el valor. Els seus textos no s'envitricollen i tenen una aversió gairebé física a la faramalla i les digressions versallesques. Gil, se'n surti o no, mira de cara al món i hi combat amb l'arma de la paraula escrita. *Del pròleg de Miquel Bonet.*”

PETRÒPOLIS